

III Matka ytimeen

JÄLKIPUHEET

postsigns

10. SUUNTA KOSMOKSEN YTIMEEN

Joissain yhteyksissä suomalaisessa kansanrunoudessa härällä ja häkillä tarkoitetaan suomalaisen luonnon mahtieläintä hirveä, joka on märehtijä ja kasvisyöjä suuresta koostaan huolimatta. Hirveä on raamatunkäännöksissä nimitetty myös jalopeuraksi. Kun eräänä astraalimytologian perustana tässä tarkastelussa on mainittu mm. tuo Lehtisen listan Jason, josta ei Paavo Castrénin ansiokasa käsikirja tiedä mitään, niin sehän ei ole totta. Vain nimimuoto tai kirjoitusasu, ero johtunee ääntämyssyistä, toki Castrénin Antiikin mytologia Jason-sankarin tuntee ja tunnistaa, nimimuodossa Iason. Olen toistuvasti korostanut saman ongelman olevan keskeinen myös ansiokkaassa SKVR Suomen Kansan Vanhojen Runojen korpuksen nettihaussa. Osin metatiedot jopa hämärtävät löydettävyyttä, ja algoritmit oikovat mutkia suoraksi sielläkin missä ei olisi tarpeen. Kehitys kehittyy, mutta ei aina edulliseen suuntaan.

Ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen on geenikoodautunut kehitys syvälle. Osin tämän luonnollisen kehitystarpeen vaikutuksesta ja lisäksi on ihminen kehittänyt lähes pakkomielteen henkisestä kehittymisestä tai sen mahdollisuudesta, suurelta osin mielikuvituksensa voimin. Yhtä kiihkeä on halu tietää tulevasta tai tuonpuoleisuudesta, molemmat ovat olleet erityisosaajien toimialaa. Pohjoisen tähtitaivaan kuvitelmissa on silmiinpistävää hirven poissaolo taivaalta, joskin ugrilaisissa uskomuksissa joskus hirvi on vaihtoehto karhulle. Suomalaisessa myyttiperinteessä karhulla on kuitenkin pääosa tahtitaivaan toimijoista. Olisi lisäksi hyvin kaukaa haettua rinnastaa astraalimytologiassa leijonan tähdistö ja eläinratamerkki hirveen, vaikka jalopeurana kirjallisuudessa on hirvi. Taivaan jalopeura on eri asia kuin kansankielen jalopeura. Molempia yhdistää vain valtakuntansan kuninkuusajatus.

Seuraavassa lainaan Markku Siivolan netissä esittämää ja Pekka Sävyn suomentamaa, Medisiinari-lehdessä julkaistua suomennosta, artikkelissa Härkä ja paimen – matka ihmisyyden ytimeen on käytetty mestari , Kuo-an Shih-Yuanin kuvitusta Sung-dynastian aikakaudelta eli noin 1150-luvulta. Suora lainaus on tarpeen vertailtavuuden ja selkeyden vuoksi, koska tietoni zen-buddhalaisuudesta ovat olemattomat. Tavoitteena on tarkastella henkisen ylimielisyyden traditiota Pekka Ervastian Kaleva-avaimen, kansanrunouden ja korkeakulttuurisen runouden kautta. Tämä ei onnistu ilman pätevää viittausta alkuteksteihin. Sivuseikka on, näkykö hirven hahmo taivalla tai ei, tai kenelle näkyä kenelle ei. Viime kädessä kyse on samasta asiasta,

ihmisen mielikuvista, peloista ja toiveista, joita projisoidaan teksteihin ja taivaan kirjokansiin konstellaatioina. Mikäänhän ei tosiasiaassa määritä fyysisesti, mitkä tähdet kuuluvat yhteen, saattaisi olla astrofysikoillekin ylivoimainen tehtävä määrittää yksittäisten voimatekijöiden keskinäiset suhteet myriadeista mahdollisuuksista. Ihme kuin sampo ovat konstellaatiot taruineen. Miten ihmeessä ne ovat voineet syntyä taruineen, nimineen? Oliko ensin tarut ja sitten heijasteet? Vai keksittiinkö kuviot ensin ja tarut sitten? Tässä on pakko tukeutua häräntien kohtaan kahdeksan, tietämys häipyy tyhjyyteen.

Vaikka saattaa olla uhkarohkeaa heijastaa kuvitelmat maallisempaan tasoon, niin silti esitän mahdollisuuden, että suomalaiset ovat heijastaneet aiemman henkisen tarkoitteen omaavan käsitteen härkätiestä maalliseksi kaupunkimatkoiksi ja maantieksi. Linnuntie eli maitotie (Milky way) taivaalla on ehä saanut maallisemman vertauskuvan hämäläisten härkätien kansanperinteen tavoissa. Härkäpoika kastetaan ryypyn kerta. Viina on ainakin ukonvakoista lähtien kuulunut suomalaiseen myyttirituaaliperinteeseen. Oikein tosissaan ja pieteetillä tehdyssä teoksessa Kalevala - Matkaopas tähtiin esipuheessa Hannu Piekkola korostaa monien muiden lailla suomalaisen kansanrunoaineiston olevan verrattain repaleista ja katkelmallista. Sitä se on, ja aikojen kuluessa myös merkitykseltään jopa tunnistamattomaksi hämärtynyttä. Tulkinnat, jopa arvovaltaiset, joissain tapauksessa vain hämärtävät asiaa, kuten pyhän Vituksen rinnastaminen metsän kultaiseksi kuninkaaksi. Ensinnäkin, ei ole aina varmaa, mitä metsän kultaisella kuninkaalla tarkoitetaan, Tapiota metsän yleishaltijana sellaisenaan, vai karhua metsän hirmuvaltiaana, vai hirveä sen jalosukuisena kruunupäänä. Piekkola rinnastaa Hittavaisen ja Perkuleen Kauriin eläinratamerkkiin ja toteaa sen kuvaavan Linnunradan suurta uroshirveä, hiton sukua. Sanat on siteerattu näin:

Metsän Nytty, metsän Nätti, metsän kultainen kuningas,
anna rauha raavahille, si' o sorkille sovinto!
Kun kuulet paimenen parinan, mene lotko lontoloihin,
mene mättähän välihin. (Piekkola 2011:207 -> SKVR IV3/4510.)

Ihan erikseen on sana lotko, joka pohjoisen murteen ”meiänkielellä” tarkoittaa ugglaa, se on suomalainen sukunimi ja mainoksista päätellen koiralle tarkoitettu lotko on kaulapanta. Mitä tulkintaan tulee, niin sopivasti kierittelemällä mielikuvia voidaan saavuttaa monenlaisia eri kuvitelmia ja johtopäätelmiä. Tässä tapauksessa lotko on ilmeisesti todellinen alkuperäisestä merkityksestään jo osin kadonnut sana, mutta mainitun siteerauksen yhteydessä se tarkoittanee erityisepiteettiä eli sepelikaulaa. Kuten toimittaja Mäensyrjä on petotrilogiassaan karhusta, sudesta ja ahmasta osoittanut, vanha kansa nimitti sekä metsäkoiraa että vanhaa karhua sepelikaulaksi. Siitä siis lotko, ja ainakin yksi tiedonsipale on näin kiertoteitse säilynyt, sana lotko on hyvin perustein osa metsästäjien käyttämää sumeaa kieltä ja toisinto- sekä hellittelynimikäytännettä. Asiasyhteyteen nimitys sopii, koska Mäensyrjän mukaan nimenomaan

vanhat kaulastaan harmaantuneet karhut ovat erityisen hanakoita käymään karjan kimppuun, kun voimat eivät enää riitä normaaliin riistan metsästyksen. Runo on Keski-Inkeristä.

Joskus tutkimuksellinen ylimieli johtaa harhaankin, joten vajanaisten ymmärryksen varassa tehdyt metatiedon arvailut ovat varsin varottavia vihjeitä. Esimerkiksi runossa SKVR-haku runossa 9687 mainitaan metatietona runon olevan sutta vastaan, vaikka runossa selvästi on puhuttu metsän kuninkaasta. Tämä riittänee todisteeksi siitä, ettei asiantuntijoidenkaan tulkinnat aina osu oikeaan eivätkä ole ehdottoman luotettava lähde. Sokea luottamus auktoriteettien sanomaan voi tuottaa arvaamattomia muuntumia alkuperäiseen tarkoitukseen ja tulkintoihin mitä milläkin viime kädessä on tarkoitettu.

Metsän nytti, metsän nätti,
Metsän kultainen kuningas,
Metsän hilla halla parta,
Anna miun rauha raavahille, (SKVR 9687)

Kansanrunouden jälkien jäljittäminen on lähes yhtä hankalaa kuin matka ihmisyyden ytimeen. Johtolangat, jäljet voivat löytyä yllättävistä paikoista, sellaisista joita ei loogisesti ajatellen pysty oikeastaan päättelemään, varsinkaan jos ei edes tunne koko sanaa tai ilmiötä tai sen todellista merkitystä. Nytti johtaa meidät Härkölään, joka ihan ilmeisesti on samaa perua, mitä Kalevala nimittää Pohjolan pidoiksi, jumalien juomingeiksi. Molemmissa topoksissa on Lemminkäinen kuokkavieraana. Voidaan siten perustellusti olettaa että Härkölä on jossain vaiheessa ollut sama Pohjola. Nytti tarkoittanee suunnilleen samaa kuin mytty, nyssäkkä, nytykkä. nytt, metsän nätti saattaa viitata kahtaalle eli hellittelyyn kaunokaisena tai sitten suureen jättimäiseen kokoon. Vanhat karhut voivat ehtiä kasvaa suuriin mittoihin.

Osmotar olutta keitti,
Väki vettä väänätteli
Noihin häihin Härkölään,
Sala joukon juominkiin;
Häitä Härkölä pitää, ... SKVR 786, yk

Kansanrunoudessa ja astraalimytologiassa on samankaltaiset kombinatoriikkaongelmat. Mitkä sanat kuuluvat yhteen? Pitäisikö tulkita lotko lontiloihin yhteen vai erikseen. Jos lontilo edustaa lähinnä noroa tai notkoa ja lotko sepelikaulaa, niin olisi jokseenkin järjen vastaista yhdistää sanat lotko ja lontilo. Merkitys lienee kehotus karhulle painua notkelmaan piiloon. Semantiikka ja etymologia voivat onnekaissa tapauksissa johtaa kuolleenkin sanan merkityksen, mutta myyteille ei aina käy yhtä onnekaasti, käytänne on lähempänä erisnimien kohtaloa, nimi säilyy, vaikka myyttinen tai alkuperäinen merkitys katoaa. Joskus runot ovat

niin sirpaloituneita tekstuaalisia supernovia, ettei edes asiantuntija voi muuta kuin otsikointina tai metatietona huokaista Kaarle Krohnin tapaan: Sekavaa loitsua humalaisilta, kun Antti Pellikka ja eräs toinen Pyhännällä lauloivat tietämystään. Runon viitetiedot osoittautuvat tällä kertaa kiinnostavaksi lisätiedoksi, koska runo saattaa kaikessa sekavuudessaan lisätä valoa nytti-nätti-kysymykseen ja on varsin surrealistinen otteeltaan, niin konstruoin tiivistelmän yleiskielelle sikäli mikäli siitä minäkään mitään ymmärrän. Runossa on kuusikymmentä säettä.

Toivotaan että kuulija tulee tuntemaan tulen ja veden voiman. Kerrotaan miehen oikaisusta suoraksi ja vahvaksi, muovaaja muokkasi, veti ja työnti, jotta miehestä tulisi toivotunlainen. Viimeistely tapahtui pyörittelemällä miestä kultaisen kupin takaa, kultaista kätkeystä. Miehestä tuli silti paha. Tekijä otti silloin miestä tukasta, tukisteli, jolloin katsoja kyllästyi ja katosi pilviin vanhempien vastuiksi. Mesikämmen pystypäin kulki koivupinon päähän, haapapinojen päälle. Siihen Hirtta, hiisi, marran vanhin eli metsän kuningas, jumalan sinikeränen, Jeesuksen kerä punainen nykäisi pirua, tempasi toisesta päästä ja työnti lopulta sykkyrään. Metsän ukko, metsän akka, metsän kuuluisa kuningas joutui paikalle Jorosta, joutilaiden mailta, kooltaan syltä paksu, kahta pitkä, perä kolmea leveä. Tällä pääskyllä oli päätä, tienvirttä tietämättömällä. Näki tuulen tulevan ja pisti päänsä mättääseen, karjaisi kun näki kiven tulevan, ja viimein nykäsi vivusta, jolla pääsi yhdeksän meren ylitse. Pantiin pää pahalle pavun jyivistä, ja aivot antoi maan nytti, mannun neiti, maan kukkuroittaja. Ja kun paha tekee tekojaan sanotaan: Juokoon maa vihansa, maa verensä, maa kukkura omansa! Mies meni, mies tuli. Mielly metsä, kostu korpi, taivu Tapio!

Tarinaa ei todellakaan voi pitää suoraviivaisena juonellisena kertomuksena, mutta siinä on selviä viitteitä syntysanoihin ja karhun syntyyn, syöjättäreen ja käärmeen syntyyn; tuonpuoleiseen on montakin viittausta sekä manalan (maan) että tuonelan (taivaantulen) ominaisuudessa. Katkelmalliset säkeet ilmoittavat karhulla olevan syntynsä pahassa niin maassa kuin taivaassakin, on toki selvää etteivät kertojat ole enää ymmärtäneet sisällöstä höykäsen pöläystä, ja esitys on ollut muistinvaraisesti varsin epämääräistä, mutta epäilemättä esitetty kaikella kunnioituksella, jouten tarkoittanee joutuin eli pikaisesti. Joutilan mailta saapuminen vuorostaan voi viitata Linnunrataan Joukamoiseen, koska nimi tarkoittaa joutsenen lisäksi joutavaa, joutavanpäiväistä tyhjäntoimittajaa. Joro, joroinen viittaa pahantekijän olopaikkaan. Runon sanastosta elävää mieltä on joron jäljet, sanonta, jolla tarkoitetaan pahoilla teillä oloa, pahan perässä kulkemista ja eksymistä oikealta tieltä.

Tulloon tuli tutuksi,
 Tuli tuiki tulloon,
 Vesi vieköön peräti!
 Viimen vetäsi miehen suoraksi,
 Työnti vielä tuonnemmaksi,
 Varren vielä vahvemmaksi,
 Sieltä täältä, tuolta päin,
 Tänne työnti, tänne veti,
 Likemmäksi tätä miestä.
 Otti kunnian kujalle,
 Viimen vielä pyörytteli
 Kultasen kupin takaa,
 Kultasesta kätkeystä.
 Ei siitä miehet hyvällä ollu,
 Mies pahollaan toimitteli asiaa.
 Otti miestä tukasta,
 Siitä miestä työnnätteli,
 Siitä vielä vetäsi,
 Otti likemmä minua,
 Minä siitä kyllästyn,
 Minä pilvihin kato(sin),
 Ilman rintaan riukutin -
 Vastus suuri vanhemmille.
 Kävi kämmenen jalan,
 Tinareunoin työnti,
 Päähä koivusen pinosen,
 Haapasen halon selälle.
 Hirtta#1 hiisi, *marran* vanhin,
 Jumalan sini-keränen,
 30 Jesuksen kerä punanen.
 Viimesen piru nykäsi,
 Siitä toisesta päästä tempasi,
 Työnti viimen sykkyrässä.

Metän ukko, metän akka,
 Metän kuulusa kuningas.
 Jorosista joutu,
 Jouten joutilan mailta.
 Syltä paksu, kahta pitkä,
 Perä kolmea leveä.
 Ompa päättä pääskysellä,
 Tien virttä tietämättömällä.
 Näki tuulen tulevan,
 Puiti (l. *pisti*) päänsä mättähän,
 Karjasi kiven näkevän,
 Näki kiven tulevan,
 Viimen vivun nykäsi.
 Yheksän#2 meren ylite,
 Meri puolen kymmenettä#2.
 Pannaampa pää pahalle.
 Mistä pää pahalle pantu?
 Se on pantu pavun jyvistä.
 Mistä on aivot annettuna?
 -Maan *nytti*, mannun neiti,
 Maan kukkuroittelee.
 Juokoon maa vihansa,
 Maa verensä,
 Maa kukkura omansa!
 Mies meni, mies tuli.
 Miellys mehtä, kostu korpi,
 Taivu Tapio! -SKVR 8027

#1 Hirtta = metän haltia (kerääjän selitys).
 #2 Kk:ssa numeroilla.

10.1 Meemistöä kohti

Meemistöt ovat myyttinen tulkintaväline, vähintään tulkinnallinen, koska selvärajaista jakoa on mahdoton tehdä. Tähtikuviomeemistö on luotu siten että em. eeposluokkien kolme kärkekiijää muodostaa viisitoista meemistöä ja sen lisäksi konstellaatioissa mainitsemattomat, mutta suomalaisessa mytologiassa tunnetut kosmoksen entiteetit Linnunrata ja Seulaset on otettu mukaan.

10.2 Hiiden hirvihärän hiihdäntä henkisenä tapahtumana

Speireema tunnetaan paremmin kundaliinitulena, jonka alkukohta chakrajärjestelmän ensimmäisen chakran kohdalla, siitä se kiertää selkäydintä pitkin kohti päätä. Speireema oiva esimerkki siitä, mitä yksittäisen sanan metatiedon ymmärtämiseksi vaaditaan eli yksioikoisten päätelmien vaarallisuus voi vinouttaa syvällisyyden ja alkuperäisen merkityksen. Tässä työssä käärme esiintyy karhun käänteissymbolina. Kansanomainen käärmeen ja karhun nimitys sykkö tulee sanasta sykkyrä, joksi sekä käärme että karhu talvihoroksessaan vaipuu.

Kalevalan avaimessa Pekka Ervast jakaa tietoisuuden tasot arkkityyppiseen, psyykkiseen ja materiaaliseen. Kalevalaa on sen olemassa olon aikana innokkaasti haluttu tulkita pyhänä kirjana, niin lienee syytä tarkastella, onko väitteellä jotain muutakin perää kuin vain halu uskoa omiin käsityksiinsä. Tässä pistokokeessa on käytetty apuna Pekka Ervastin Kalevala-avainta ja SKVR-Hakukorpusta sekä Uutta Kalevalaa ja zenbuddhalaisuuden härän paimentamisen kymmenkohtaista henkisen kehityksen polkua.

Pohjola on kompleksinen käsite, jatkossa käsitellään Pohjolaa Härkölänä. Ensimmäisenä pistokokeena olkoon tuo sana Härkölä. Kalevalan Avaimessa löytyy yksi hakuosuma. Ervast sanoo: – Tämä käärmetuli on todellisuudessa ennenkin ollut näyttämöllä, vaikkei Kalevala ole siitä maininnut. Pohjola ”Iso härkä”, joka Pohjolassa häissä esiintyy, viittaa mahdollisesti käärmetuleen. Yleensä psyykkisten voimien herättäminen on yhteydessä käärmetulen kanssa. Käärmetulta sanotaan sanskritinkielellä nimellä kundaliini, kreikaksi speireema (Ervast: s.115). Kuten jäljempänä tulee osoittautumaan, ei kalevalaisessa kansanrunoudessa ole viitteitä karhun henkisen tien symboliikasta, sen sijaan Lemminkäis-virsissä sen voisi aavistaa olevan mm. Hiiden hirven hiihdäntänä. Uudessa Kalevalassa ei tosin lainkaan mainita sanaa härkä tai Härkölä, mutta kansanrunouskorupksen hakuloksina SKVR-haku sivuilla 30.1.20 tuloksena oli seuraavaa:

Härkölä 6 kpl , Härkä 974 mainintaa / Härän 291 mainintaa / härälle 16 / härästä 4 / Härkää 70 .

Tarkempi selvittely mahdollisesta härästä mahdollisesti hirvihärkänä on jätetty toiseen tutkimuskertaan.

Pohjolan vaihtoehtojen joukosta on hävinnyt Härkölä täysin, vaikka vielä Lönnrotin sanakirjassa Pohjolan isäntä mainitaan hirvien herrana. Koska Lemminkäisen tuli hiihtää Hiiden hirvi urotyönä Pohjolassa, niin sekin viittaa jollain tavoin hirvien valtakuntaan, hirvi on havumetsävyöhykkeen metsien härkäeläin, niin voisi olettaa. Eteläisen tähtitaivaan vastaava olento lienee kameli. Sameli tullee sanasta kameli, jota on käytetty hirven toisintonimenä. Tämä toisintonimissä esiintyvä pikkuseikka viittaa hirveen liittyvän aineiston olevan vanhaa perua. Todellinen merkitys on hämärtynyt, ja siitä on vaikeaa saada pitävää käsitystä.

Seuraavassa etsitään mahdollista merkitystä vastaavuutena kaukomaiden henkisenkehityksen symboliikkaan eli Häräb tiehen, jossa on kymmenen vaihetta. Vastaavuuksia voi vain arvailla, mutta tutkimushypoteesi olisi seuraavanlainen.

I

Härän etsiminen

A Härän etsiminen urotyönä Kalevalassa palkkiona Pohjan neito

Kun sa hiihät Hiien hirven Hiien peltojen periltä!"
Viinen selkähän sitaisi, olallensa uuen jousen,
sauvan survaisi kätehen; läksi lyllyn lykkimähän,
kalhun kannan potkimahan. Itse tuon sanoiksi virkki:
"Eip' on ilmalla Jumalan, tämän taivon kannen alla
löytyne sitä metsässä jalan neljän juoksevata,
kut' ei näillä yllätetä, kaunihisti kannateta
kalhuilla Kalevan poian, liukoimilla Lemminkäisen."

1. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Otus ei ole koskaan mennytkään harhaan, ja mitä hyödyttää sen etsiminen? Syy, että härkäpaimen ei ole härän läheisyydessä on se, että paimen on tehnyt väkivaltaa sisimmälle luonnolleen. Otus on kadoksissa, sillä paimenen itsensä ovat hänen pettävät aistinsa johtaneet tieltä. Hänen kotinsa väistyy kauemmas hänestä ja sivutiet ja poikkitiet ovat aina sekaisin. Halu saavuttaa ja pelko menetyksestä polttavat kuin tuli; aatteet oikeasta ja väärästä työntyvät esiin kuin taistelurintama.

*Yksin erämaassa, eksyneenä viidakossa, poika etsii, etsii!
Tulvivat vedet, kaukaiset vuoret, ja loputon polku;
nääntyneenä ja epätoivoissaan hän ei tiedä minne mennä,
hän kuulee vain illan heinäsiirkojen laulun vaahterapuissa.*

II

Jälkien näkeminen

2. A Jälkien löytyminen Hiiden hirven hiihdännässä

Hiisi neuvoi hirveänsä, porollensa suin puheli:
"Nyt sie juokse, hiitten hirvi, jalkoa, jalo tevana,
poron poikimasijoille, Lapin lasten tanterille!
Hiihätä hikehen miestä, Lemminkäistä liiatenki!"

Siitä juoksi hiitten hirvi, poropeura poimetteli
Pohjan aittojen alatse, Lapin lasten tanteritse:
potkaisi koasta korvon, kaatoi kattilat tulelta,
lihat tuhkahan tuherti, liemet lieteen levitti.
Nousi melkoinen meteli Lapin lasten tanterilla:
Lapin koirat haukkumahan, Lapin lapset itkemähän,
Lapin naiset nauramahan, muu väki murajamahan!
Itse lieto Lemminkäinen ain' oli hirven hiihdännässä.
Hiihti soita, hiihti maita, hiihti aukkoja ahoja:
tuli suihki suksiloista, savu sauvojen nenistä;
eikä nähnyt hirveänsä, eip' on nähnyt eikä kuullut.

Liukui linnat, liukui lannat, liukui maat meren-takaiset;
hiihti kaikki Hiien korvet, kaikki Kalman kankahatki,
hiihti Surman suun e'etse, Kalman kartanon perätse.
Surma jo suutansa avavi, Kalma päätä kallistavi
ottoaksensa urosta, nielläksensä Lemminkäistä:
ei tarkoin tavannutkana, ennättänyt ensinkänä.

1. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Sutrien avulla ja tutkimalla oppilauselmia hän on ymmärtänyt jotakin, hän on löytänyt jäljet. Hän tietää nyt, että astiat miten erilaiset tahansa ovat kaikki kullasta, ja että objektiivinen maailma on Itsen heijastusta. Kuitenkaan hän ei kykene erottamaan hyvää huonosta, hänen mielensä on yhä sekava hänen yrittäessään erottaa totuutta ja valhetta.

*Virran partaalla ja puitten alla hajallaan ovat kadonneen jäljet.
Suloiselta tuoksuvat ruohot kasvavat taajaksi - löysikö hän tien?
Miten etäällä kukkuloilla ja kaukaisuudessa otus vaeltaakin
sen turpa ulottuu taivasiin ja kukaan ei voi sitä salata.*

III

Härän näkeminen

3. A Härän havaitseminen Kalevalassa

Viel' oli liuska liukumatta, korven kolkka koskematta
Pohjan pitkässä perässä, Lapin maassa laukeassa.
Läksi senki liukumahan, korven kolkkan koskemahan.

Niin perille päästessensä kuuli melkoisen metelin
Pohjan pitkästä perästä, Lapin lasten tanterilta:
kuuli koirat haukkuvaksi, Lapin lapset itkeväksi,
Lapin naiset nauravaksi, muun lapin murajavaksi.

Siitä lieto Lemminkäinen heti tuonne hiihtämähän
koiran haukuntasijoille, Lapin lasten tanterille.

Sanoi sinne saatuaan, tutkaeli tultuansa:

"Mitä täällä naiset nauroi, naiset nauroi, lapset itki,
väki vanha vaikeroitsi, kuta haukkui hallikoirat?"

"Sitä täällä naiset nauroi, naiset nauroi, lapset itki,
väki vanha vaikerteli, sitä haukkui hallikoirat:
juoksi tästä hiitten hirvi, silosorkka sorkutteli;
potkaisi koasta korvon, kaatoi kattilat tulelta,
selin keitot keikahutti, vellit lietehen levitti."

2. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Poika löytää tien niiden äänien perusteella, jotka hän kuulee; hän näkee siten olioitten alkujuuren, ja kaikki hänen aistinsa ovat harmoniset. Kaikissa hänen toiminnoissaan se on läsnä. Se on kuin suola vedessä ja liima värissä (Se on läsnä vaikkei yksilöllisenä kokonaisuutena). Kun hänen silmänsä on oikein suunnattu, hän näkee, ettei se ole mikään muu kuin hän itse.

*Kaukaisella oksalla istuu satakieli iloisesti laulaen;
aurinko on lämmin, ja tyyntäytävä tuulihenki puhalttaa,
joen rantamilla vihertävät pajut;
Härkä on siellä yksikseen, minnekään se ei piiloudu;
komea ylväitten sarvien koristama pää. Kuka maalari voisi sen maalata?*

IV

Härän pyydystäminen

3. A Härän vangitseminen Kalevalassa

Kiinnistihe, jännistihe, potkaisihe, ponnistihe.
Ensi kerran potkaisihe silmän siintämättömähän,
kerran toisen kuopaisihe korvan kuulemattomahan,
kolmannen kohenteleikse lautasille hiitten hirven.

Otti vaajan vaahterisen, raksin koivuisen rapasi,
jolla kytki hiitten hirven tarhan tammisen sisähän:
"Siinä seiso, hiitten hirvi, poropeura, poimittelle!"

4. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Oltuaan kauan eksyksissä erämaassa poika on lopulta löytänyt härän ja hänen kätensä ovat tarttuneet siihen. Mutta johtuen ulkomaailman musertavasta paineesta härkää on vaikea hallita. Se ikävöi alituisen vanhalle suloiselta tuoksuvalle vainiolle. Villi luonto on yhä raju, ja kieltäytyy tulemasta nujerretuksi. Jos härkäpaimen toivoo näkevänsä härän täydessä sopusoinnussa kanssaan, hänen on tosiaankin käytettävä ruoskaa anteliaasti.

*Koko olemuksensa voimalla poika lopulta pitelee härkää:
mutta miten villi on sen tahto, miten hillitön sen voima!
Joskus pöyhistelee se tasangolla,
Kun katso! Se on jälleen kadoksissa sumuisissa
läpitunkemattomissa vuorisolissa.*

Härän paimentaminen

5. A Härän kesyttäminen Kalevalassa

Selkeä silittelevi, taljoa taputtelevi:

"Oisi tuossa ollakseni, sopisipa maatakseni

nuoren neitosen keralla, kanssa kasvavan kanasen!"

5. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Kun ajatus liikkuu, toinen seuraa ja taas toinen - loputon saatto ajatuksia herätetään tällä tavoin. Valaistuksen kautta kaikki tämä muuttuu totuudeksi; mutta valhe pitää puoliansa kun sekaannus vallitsee. Oliot eivät ahdistu meitä objektiivisen maailman takia, vaan itseään pettävän mielen takia. Älä hellitä nenärenkaasta, pidä siitä lujasti, äläkä salli horjumista.

*Poika ei saa erota ruoskastaan ja lieastaan,
jottei eläin harhailisi ahdinkojen maailmaan;
kun härkää oikein paimennetaan, se muuttuu aidoksi ja säyseäksi;
Ilman ketjua, minkään sitomatta, se itsestään seuraa härkäpaimenta.*

Kotiin palaaminen härän selässä

6. A Kotiinpaluu Härän selässä Kalevalassa

Hiien ruskea hevonen, Hiien varsa vaahtileuka
tunki kultaturpoansa, pisti päätänsä hopea
kultaisihin koltuskoihin, hope'isiin helyihin.

Niinpä lieto Lemminkäinen jopa suisti suuren ruuna
pisti suitset kullan suuhun, päitsensä hopean päähän,
hyppäsi hyvän selälle, Hiien laukin lautasille.

Veti virkkua vitsalla, paiskasi pajun vesalla.
Ajoin matkoa vähäisen, tuuritteli tunturia
pohjoispuolelle mäkeä, lumivaaran kukkuroa:
tuli Pohjolan tuville. Meni pirttihin pihalta,
sanoi tuonne tultuansa, Pohjolahan päästyänsä:
"Jopa suistin suuren ruunan, Hiien varsan valjastelin
vihannalta vainiolta, pyhän pellon pientarelta,
sekä hiihin Hiien hirven Hiien peltojen periltä.
Anna jo, akka, tyttöäsi, mulle nuorta morsianta!"

6. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Taistelu on ohi; ihminen ei enää välitä saavutuksista ja menetyksistä. Hän hyräilee puunhakkaajan korutonta säveltä, hän laulaa kylän pojan yksinkertaista laulua. Hänen istuessaan härän selässä hänen silmänsä ovat kohdistuneet olioihin, jotka eivät ole maanpäällisiä; mullanläheisiä. Jos hänen nimeään lausutaan, hän ei käänne päätään; miten paljon häntä houkutellaankin, ei hän enää jää jälkeen.

*Ratsastaen eläimellä hän joutilaasti suuntaa kulkunsa kotiin
Miten soinnukkaasti katoaakaan huilun ääni illan usvaan kiedottuna!
Hänen laulaessaan pieniä lauluja ja lyödessään tahtia, hänen
sydämensä täyttyy kuvaamattomalla ilolla!
Että hän on nyt yksi niistä, jotka tietävät, on kertomatta selvää.*

Härkä unohdettu, ihminen jäänyt yksin

7. A Härkä katoaa, ihminen jää yksin Kalevalassa

Siitä kiihtyi Hien hirvi, poropeura potkimahan,
itse virkki, noin sanovi: "Lempo saakohon sinulle
nuorin nei'in maataksesi, tyttären elelläksesi!"

Ponnistihe, jännistihe: raksin koivuisen revitti,
rikkoi vaajan vaahterisen, tarhan tammisen hajotti.
Siitä sai samoamahan, läksi hirvi hippomahan,
vasten soita, vasten maita, vasten varvikkomäkeä
silmän siintämättömihin, korvan kuulemattomiin.

Siinä veitikkä verevä jopa suuttui jotta syäntyi,
kovin suuttui ja vihastui. Hiihti hirveä jälestä;
niin kun kerran potkaisevi, lysmätti lyly lävestä,
sortui suksi pälkähästä, kalhu taittui kannan tiestä,
keihäs kenkimäsijoilta, sauva somman suoverosta.
Itse juoksi Hien hirvi, jottei päätänä näkynnä.

Siinä lieto Lemminkäinen alla päin, pahoilla mielin
kalujansa katselevi. Itse tuon sanoiksi virkki:
"Elköhön sinä ikänä menkö toinen miehiämme
uhalla metsän ajohon, Hien hirven hiihantähän,
kuin menin minä, poloinen! Hävitin hyvät sivakat,
sauvan kaunihiin kaotin, kiihke'immän keihojani!"

7. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Dharmat (olio-tapahtumat) ovat yksi ja härkä on symbolinen. Kun tiedät, että se, mitä tarvitset, ei ole ansa tai verkko, vaan jänis tai kala, on kuin kulta erottuisi kuonasta, on kuin kuu nousisi pilvistä. Yksi tyyni ja läpitunkeva valonsäde loistaa jopa ennen luomispäiviä.

*Ratsastaen eläimellä hän on vihdoon taas kotonaan,
Ja katso! härkää ei ole enää; mies yksin istuu tyynenä.
Vaikka punainen aurinko on korkealla taivaalla, hän yhä hiljaa uneksii,
olkikaton alla lojuvat hänen ruoskansa ja köytensä toimeettomina.*

VIII

Härkä ja ihminen, molemmat kadonneet

8. A Härkä ja mies, molemmat katoavat

Siitä lieto Lemminkäinen, tuo on kaunis Kaukomieli,
läksi joutsenen joruhun, pitkäkaulan katselohon
Tuonen mustasta joesta, Manalan alantehesta.

Astua lykyttelevi, käyä kälkähyttelevi
tuonne Tuonelan joelle, pyhän virran pyörtehel-
jalo jousi olkapäällä, viini nuolia selässä.

Siitä Pohjolan sokea märkähattu karjanpaimen
syöksi lieto Lemminkäisen, kaotti Kalevan poian
Tuonen mustahan jokehen, pahimpahan pyörtehesen.
Meni lieto Lemminkäinen, meni koskessa kolisten,
myötävirrassa vilisten tuonne Tuonelan tuville.

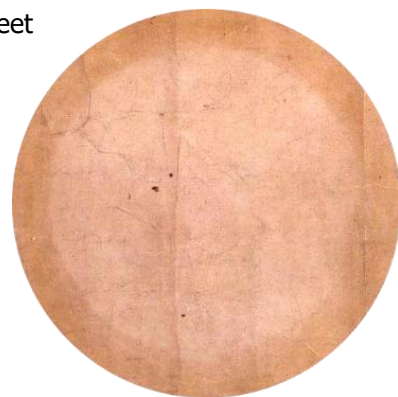
Tuo verinen Tuonen poika iski miestä miekallansa,
kavahutti kalvallansa. Löi on kerran leimahutti
miehen viieksi muruksi, kaheksaksi kappaleksi;
heitti Tuonelan jokehen, Manalan alusvesille:
"Viru siinä se ikäsi jousinesi, nuolinesi!
Ammu joutsenet joelta, vesilinnut viertehiltä!"

Se oli loppu Lemminkäisen, kuolo ankaran kosijan
Tuonen mustassa joessa, Manalan alanteheassa.

8. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Kaikki sekaannus on väistynyt ja tyyneys yksin vallitsee; edes pyhyiden aatetta ei ole.
Hän ei vitkastele siellä; missä on Buddha, ja sen missä Buddha on, hän nopeasti
sivuuttaa. Kun ei ole olemassa mitään dualismin muotoa, jopa tuhatsilmäinenkin ei
keksi tähytysaukkoa. Pyhyys, jolle linnut tuovat kukkia uhriksi, on vain ilveilyä.

*Kaikki on tyhjää - ruoska, köysi, mies ja härkä:
kuka voi koskaan mitata taivaan äärettömyyden?
Roihuavan tulisijan päälle ei lumihiutalekaan voi pudota.
Kun tämä asiointila vallitsee, on muinaisen mestarin henki läsnä.*

Palaaminen alkuperään, takaisin alkulähteeseen

9. A Paluu alkuun, lähteelle Kalevalassa

Nousi mies makoamasta, heräsi uneksimasta.

Jop' on saattavi sanoa, itse kielin kertoella:

"Viikon, utra, uinaelin, kauan, malkio, makasin!

Makasin unen makean, sikeäisen siuvattelin."

Sanoi äiti Lemminkäisen, itse lausui ja pakisi:

"Oisit maannut kauemminki, vielä viikoman venynyt
ilman äitittä pahatta, katalatta kantajatta.

"Sano nyt, poikani poloinen, kerro korvin kuullakseni:
mi sinun Manalle saattoi, työnti Tuonelan jokehen?"

Sanoi lieto Lemminkäinen, vastaeli äitillensä:

"Märkähattu karjanpaimen, Untamolan umpisilmä,
se minun Manalle saattoi, työnti Tuonelan jokehen.

Vesikyyn ve'estä nosti, lapokyyn on lainehesta
vasten vaivaista minua; enkä tuota tiennytkänä,
en tiennyt vesun vihoa, umpiputken ailuhia."

Sanoi äiti Lemminkäisen: "Voipa miestä mieletöntä!

Kehuit noiat noituvasi, lappalaiset laulavasi:

et tieä vesun vihoa, umpiputken ailuhia!

Veestä on vesusen synty, umpiputken lainehista,
allin aivoista hyvistä, meripääskyn pään sisästä.

Sylki Syöjätär vesille, laski laatan lainehille;
vesi sen pitkäksi venytti, päivä paistoi pehmeäksi.

Siitä tuuli tuuitteli, ve'en henki heilutteli,
aallot rannalle ajeli, tyrsky maalle tyyräeli."

Siitä äiti Lemminkäisen tuuitteli tuttuansa
entisillehen eville, muinaisille muo'oillensa,
pikkuista paremmaksiki, ehommaksi entistänsä.
Kysyi siitä poialtansa, jos oli mitä vajoa.
Sanoi lieto Lemminkäinen: "Viel' olen äijeä vajoa:
tuollapa syämykseni, tuolla tuntoni makaapi
noissa Pohjan neitosissa, kaunoisissa kassapäissä.
Homekorva Pohjan eukko eip' on anna tyttöänsä
ilman allin ampumatta, joutsenen osoamatta
tuosta Tuonelan joesta, pyhän virran pyörtehestä."

9. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Aidosta ja puhtaasta alusta alkaenkaan ei miestä ole ahdistus koskaan vaivannut. Hän seuraa olioiden kasvua ollen itse asioihin puuttumattomuuden liikkumattomassa tyyneydessä. Hän ei samaista itseään niihin muodonmuutoksiin, jotka hänessä tapahtuvat, eikä hänellä ole käyttöä itselleen (mikä on keinotekoisuutta). Vedet ovat siniset, vuoret vihreät; yksin istuessaan hän tarkkailee muuttuvia olioita.

*Palata alkuperään, olla taas alkulähteellä - jo tämä on väärä askel!
Paljon parempi on pysyä kotona, sokeana ja kuurona, paljon
meluamatta;
Istuen majassaan hän ei huomioi olioita ulkopuolella,
Katso virtaavia jokia - minne, ei tiedä kukaan;
ja heleänpunaisia kukkia - kenelle tarkoitettuja?*

Palaaminen kaupunkiin iloa jakavin käsin

10. A Saapuminen kaupunkiin autuutta jakavin käsin.

Sanoi äiti Lemminkäisen, itse lausui ja pakisi:
 "Heitä herjät joutsenesi, anna allien asua
 Tuonen mustassa joessa, palavissa pyörtehissä!
 Sie lähe kotiperille kanssa äitisi katalan!
 Vielä kiitä onneasi, julkista Jumalatasi,
 kun antoi avun totisen, vielä henkihin herätti
 Tuonen tieltä tiettävältä, Manalan majan periltä!
 En minä mitänä voisi, en mitänä itsestäni,
 ilman armotta Jumalan, toimetta totisen Luojan."

Siitä lieto Lemminkäinen jo kohta kotia läksi
 kanssa armahan emonsa, kera valtavanhempansa.
 Sinne nyt Kaukoni kaotan, heitän lieto Lemminkäisen
 virrestäni viikommaksi. Väännän virteni välehen,
 lasken laulun toisa'alle, työnnän uelle uralle.

10. B Traditionaalinen selitys ja aasialainen härkäruno

Hänen olkikattoisen majansa portti on suljettu ja viisaimmatkaan eivät tunne häntä.
 Väläystäkään hänen sisäisestä elämästään ei nähdä, sillä hän kulkee omaa tietään
 seuraamatta muinaisten pyhien jalanjälkiä. Kantaen kurpitsapulloa hän menee
 markkinoille, nojaten sauvaan hän palaa kotiin. Hänet löydetään viinijuoppojen ja
 teurastajien seurasta, ja he kaikki muuttuvat Buddhiksi.

*Paljain rinnoin ja paljain jaloin hän saapuu markkinapaikalle;
 mudan ja tuhkan tahrimana, miten leveästi hän hymyileekään!
 Ei tarvita jumalien ihmeitä tekevää voimaa,
 Sillä hän koskettaa, ja katso! kuolleet puut ovat täydessä kukassa.*

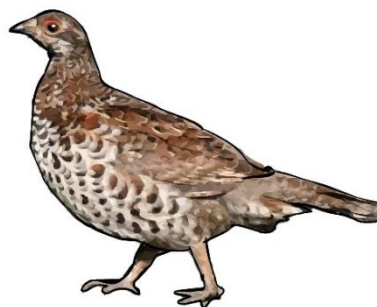
Kuoan Shih-Yuan
 Sung-dynastian aikakaudella
 Suom. Pekka Sävy
 Käännös englannista D.T. Suzukin mukaan

10.3 Zoema osana taivasmatkaa

Palataan kirjan tekstiosioon I, jossa esitettiin seuraavanlainen hypoteesi rinnastuksista eräänlaisena noeettisena aihiona. Samalla tahdon esittää fokusaiheeksi jostain kummallisesta syystä vähälle huomiolle jääneen käsitteen ZOEMA, jonka uskon muodostetun uudissanaksi sanoista noema ja zoo. Jälkimmäinen on suomeksi eläintarha, joskin nykysuomeksi mieluummin puhutaan urbaanimmin eläinpuistosta. Tarhaus viittaa agraariseen ympäristöön, joka vie ajatukset mm. taivaan tähtitarhaan, jota zodiaciksi kutsutaan. Eläinten sijoittaminen taivaalle ja sen tähtikuvioihin on läpikäyvä piirre maailman astraalimytologioissa. Siksi zoemaa on syytä tutkia erittäin merkittävänä käsitteenä.

Claude Lévi-Strauss on monien tieteen helmien joukkoon sijoitellut loppupuolelle tieteellistä työtään sinne tänne elämänikuisen pohdinnan oivalluksiaan, ja zoeman käsite on niistä yksi merkittävimpiä. Fenomenologia tuntee termin noema, mutta zoema on käsitteenä kompleksinen ja moniulotteinen. Se sisältää osan eufemistista ulottuvuutta, osa on uskomusperinteen antia ja loput myyttisyyttä. Kun intiaanimytologia yhdistää myytin laiskiaisesta ja sen ulosteista komeetan lentoon, on monen tropiikinkin kasvatin sitä vaikeaa ymmärtää. Mytolokiikoita-sarjassa Lévi-Strauss pohtii monessa eri yhteydessä myyttien ja tähtien yhteyttä. Maallikolle on kuitenkin lähes mahdotonta ymmärtää mitä tekemistä ulosteilla ja komeetalla on, molemmat koetaan epämiellyttävänä tai uhkaavana. Jätökset, ulosteet, mädäntynyt levittää tauteja ja siten tuhoaa, komeetta on koettu niin ikään tuhon enteenä. Ehkä siksi, että todellisuudessakin isomman puoleinen möhkäle taivaalta tipahtaneena pystyy tuhoamaan koko ihmiskunnan telluksineen. Se on silloin loppu, ja täten zoema liittyy kosmoksen eskatologiaan maailmanloppuineen. Ehkä analogia syntyy siitä, että uloste on ravintosysteemin päätepiste, ja peräaukoton ihminen on vainajan metafora.

Siinä missä Amazonia yhdistää maailmanlopun laiskiaiseen tai sen rinnastukseen muurahaiskarhuun, on suomalainen kansanperinne rinnastanut pienen linnun pyyn, Tetrastes bonasian maailmanlopun enteeksi sanonnalla – Pienenee kuin pyy maailmanlopun edellä. Kukaan ei tiedä sanonnan alkuperää, mutta sananpartta käytetään nykykielessäkin nopean hupenemisen merkityksessä. Mistä pyy moisen eskatologisen kunnian on saanut, sitä voi vain arvailla, ehkä ugrit ovat aikanaan tunteneet jonkin tähden tai tähti-ilmiön pyynä, ja luoneet siitä myytin, jonka viime muistumaripheet on sitten säilyneet tuona sanontana.

Lévi-Straussille zoema yhdistää sekä eufemismit että uskomukset myytteihin. Tulkinnessa on siten jollain tavoin pystyttävä kombinoimaan, mitä milläkin nimellä tarkoitetaan. Tätä problematiikkaa olen pohtinut mm. teoksessa Mulurautunen – ruutanalliset säkeet kalojen peittelevässä nimikäytänteessä. Sama koskee myös karhun ja hirven nimiä, joissa esiintyy kummallisesti

aivan toisten lajien nimiä peiteniminä. Siksi koostin noeettisesti, intuitiota käyttäen hirven ja karhun toisintonimet. Näistä nimistä on merkittävin metsä, koska Mihály Hoppalille antamani listan lopputulemana oli käsitykseni ugrilaista yhteispohjaa olevista myyttisistä hahmoista Tapio, Ahti sekä Palvanne. Tapio on metsän jumala, josta se on siirtynyt karhun eufemismiksi metsänä. Riistalintu metsoa, Tetrao urogallus, on kutsuttu kiertonimellä metsä. Sanonta metsä liikkuu voi näin ollen liittyä joko karhun metsäkävelyyn tai sitten metson soitimeen.

Zoema on myyttinen meemi, mutta sitä ei silti voi yksioikaisesti luokitella mystiikan tai primitivian alle. Koska olen päätenyt zoeman olevan keskeinen termi elonkaavan ja myteemien tarkastelussa, toimintapiirinsä so. funktionaan F16 eli Taistelu onnesta, on se sopiva myös meemien tarkasteluun, koska elollisella, niin biologisperäisellä kuin mielenluomuksillakin on sama päämäärä, jäädä eloon vastuksista huolimatta. Jatkon kannalta on kuitenkin hyvä päättää, mistä meemiryhmästä käsin alan zoeman merkitystä tarkastella. Ensimmäinen vihje on päätös sijoittaa termi keskiöön. Mitä lukeekaan listassa, fokusfunktio on jakautunut kahteen osaan, joista toinen kuuluu imitaatiomeemien ja toinen humpuukkimeemien lajiin, rinnastuksinaan satumyteemi ja eleellisyyssyteemi. Veediset vastineet ovat kokoon ja liikkeeseen liittyviä. Kiintotähtiä lukuun ottamatta tähdet liikkuvat, ja koko sekä valovoimaisuus vaihtelee. Sanontojen vuo jatkuu, ei kahta ilman kolmatta -sanonta kertoo tietyn syvän totuuden. Ellei tuo kolmas suoranaisesti ilmenekään, niin se on vähintään implisiittisesti mahdollinen. Näin tässäkin, varsinaiseen asiaan ei päästä pelkän fokusoinnin

avulla, vaan elonkaavassa fokusta määrittävät myös toiminnan piirin rajat F1 ja F31, alla esitettyssä myyttijaossa on toinen vihje, miten kannattaa edetä eli ihan ensimmäisenä on vastaus ja alkupiste, josta tulkintaa voi lähteä kehittämään auki. Ensimmäisen merkityslajin rinnasteisuudet ovat magia, kosmos, tietäjä ja verkkomeemit.

Taulukkoon on keltaisella korostettu ne osat sarjasta, jotka tässä tulkinnassa ehkä ovat sovellettavissa ja käyttökelpoisia. Muistettakoon, että taulukko on pyritty tekemään yleispäteväksi sovelluksen keinoksi, eikä sitä ole muodostettu tämän tutkimuskorpuksen aineksista, joten horjuvuuttakin esiintyy rinnastusten mielekkyydessä. Tässä vaiheessa on selvää, että tarvitaan kuvioon vielä välttämättä pari mutuakin tekijää. Zoemassa on kyse myyteistä, jotka heijastuvat ja heijastavat elinpiirinsä uskomuksia, joten taustatekijänä on credomeemit, yhteisölliset uskomustarinat. Tähdissä, niin estraditaiteilijoissa kuin taivaan tähdissäkin on valovoimaisuus, radianssi keskeinen luokitustekijä ja miksi vain Ukko ylijumalaa kuvitellaankin, niin sen olosija on taivaassa. Syvämerkityksenä zoemassa on pohjimmiltaan kyse tabuista ja pyhän kokemisesta. Ja koska sekä laiskiaisissa että karhussa on kyse pirtuun rinnastuksista, on mukaan otettava vielä viideskin meemien kenttä eli demoninen aspekti, jota suomalaisessa folkloressa luonnehtii itte pirtu, jonkinlainen Ukko ylijumalan vastapooli. Tietämisen sarkaan pirtu kuuluu mm. sanontojen pirtustako sen tietää, kyllä pirtu tietää, mikä liittyy shamanointiin virolaisena, pitkin pituuttaan makaamisena.

Merkityslaji	Meemilaji	Myteemilaji	Veedinen prinsiippi	Myyttiainio
MLI	verkko	magia	KOSMOS	TIETÄJÄ
ML II	ennakointi	fantasia	VÄRI	KULTANEITO
ML III	regiimi	mystiikka	AVARUUS	SAMPO
ML IV	meemiplexi	primitivia	SYMMETRIA	JOUKAHAINEN
ML V	näkökulma	folklore	SOVELIAISUUS	HALTIJA
ML VI	evoluutio	luonto	VIIVA	LOITSU
ML VII	kognitio	demoni	MITTAKAAVA	PIRU
ML VIII	credo	sakraali	VALO	UKKO
ML IX	kieli	balladi	RAKENNE/PINTA	SURMA
ML X	replika	legenda	VIIMEISTELY	MARJATTA/JÄTIT
ML XI	kilpa	sankaru	ASEMA/TOPOS	KALEVA
ML XII	gender	traaginen	YKSEYS	SANKARI
ML XIII	väestö	pastoraali	MITTASUHTEET	SAMPISA
ML XIV	altruismi	ylevyys	TASAPAINO	SAUNA

ML XV	innovaatio	eksotia	MUOTO	LOHIKÄÄRME/KÄÄRME
fokus I	imitaatio	satu	KOKO	RAHKO
fokus II	humpuukki	eleellisys	LIIKE	POPPA

Kuvio. Eri luokittelutapjen rinnastuksia.

Koossa on tällä tavoin katsastettuna viisi näkökulmaa, joilla peilata zoeman ilmenemistä. Kielastaja-supisuomalainen mytologia sisältää myteemiluokittelun, jossa olen etsinyt syvä- ja piilomerkitystä meemikaavan avulla. Jotta rinnastuksia voitaisiin kartoittaa, on ensin testattava onnistuuko saaduilla meemistöillä zoemaattinen katselmus, jossa yhdistyvät niin kieli eufemismeineen, sanontoineen, uskomuksineen, myytteineen kuin myös ihmisen toiminnan piirin maailma, jota arkaaisessa ympäristössä hallinnoi poppa tai tietäjä, repertuaarina taivaanvalojen merkitys mm. Rahko ja muut meteorologiset ja mytologiset ilmiöt.

Aiheen, kosmoksen koostumuksen kannalta keskeinen myyttiaihio on epäilemättä Rahko eli kuu, Luna. Vahinko vain että olen rajannut sen tarkemman käsittelyn toiseen kertaan, samoin kuin sen kiertolaiskumppanin auringon. Aihepiiristä on rajattu myös humpuukkimeemistöön luettava uusavanha tietämyksen ala astrologia, poppakin on saanut toisia nimiä, tämän tietämyksen alan harrastajat ovat nykyään mm. wiccoja, tosin astrologejakin on. Ero on oikeastaan vain tuossa eleellisyydessä, wiccat ja vapaamuurarit uskovat omiin piireihinsä ja niiden vaikutusvoimaan, astrologit ovat kehittäneet vuosituhansien saatossa symbolisen taikapiirin, jonka mukaan elämää tulkitaan. Kuu ei ole omavaloinen, se heijastaa omavalaisen tähden, auringon valoa. Sekä aurinko että kuu seikkailevat niin saduissa kuin astraalimytologioissakin, mutta siitä sitten toisella kertaa.

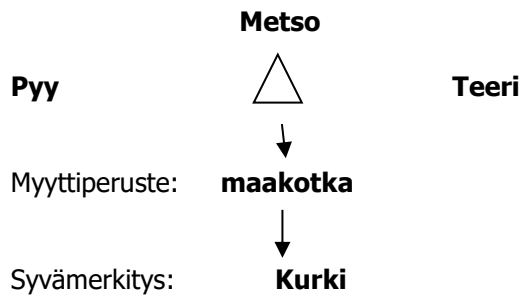
Pirun merkittävyys vaihtelee kulttuureittain ja kulttuurialueittain, savolaisilla on piru hyvin keskeisessä asemassa kansanuskumuksissa, papuaguinelaisilla masalainsa, joille piru näyttäytyy tuonpuoleisen toimijana, suomalaisille piru on enemmän maankiertäjä ja ihmisiten parissa elävä hahmo, joka näyttäytyy monissa muodoissa ja eri tajunnantiloissa. Piru on zoema, jossa eläimiin heijastetaan pelot ja toiveet uskomuksina, ei aina niin pienessä mittakaavassa. Karhukin on koettu joko metsän piruksi tai sitten pirun töiden välineeksi nostokarhuna, tysinä. Supisuomalaisessa mytologiassa oli alustava jaottelu lintulajeista eri myteemilajeiksi, Pyy, metso, teeri, kurki ja kotka ovat siinä saanee mytologiset verrokkinsa, joista ainakin Pohjolan väki on rinnastettavissa taivaan matkaajiin.

Eleellisyyys,	Pyy, metso, teeri,	Pohjatar/Pohjanen, (Pohjolatar, Pohjolainen) Osmotar/Osmoinen
---------------	-----------------------	--

keväthuuma	kurki, kotka	Äimätär/Äimeröinen
-------------------	---------------------	--------------------

Mainitun lintukatraan myyttilajina Kielastajassa toimii sankarimyteemi, luvut on otsikoitu esiemrkiiksi: _ Pieni on yy ja Suuri on tietäjä. Koollla on ollut väliä merkityksen kannalta.

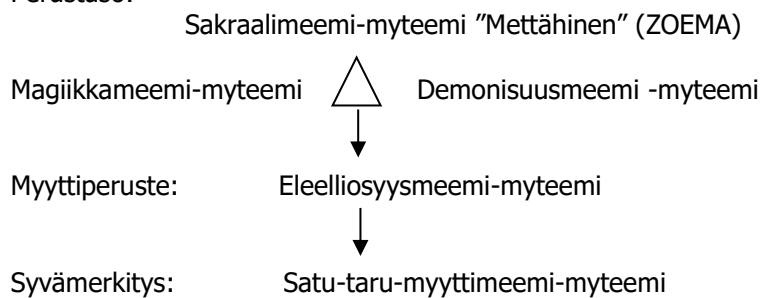
Perustaso:

Kuvio . Sankarimyteemin lintujen meemikaavana

Perusoiivallus ei ole kkäyttökelpoinen ellei sitä pysty soveltamaan, joten saavutettu meemirinanstusten kartoitus voidaan laaita nyt.

Perustaso:

Kuvio. Rinnakkaismeemistön rakenne zoemana mettähinen.

Seuraavaksi on saatuun jakoon etsittävä mettähisenn, virolaisen vastaavien myteemien toisintonimiluokitukset. Koska myös tähdistöt on esitöinä luokiteltu intuitiivisesti 17:äksi tosita tähtimyteemilajiksi, voi tämä toimia kokeena siitä, onko tämän tapaisilla jaotteluilla mitään erityistä selventävää merkitystä. Metaluokituksessa edellä mainitut lajit on ryhmitelty pareiksi. Jo ensimmäisen erän aavisteluissa on kangastellut tähtitaivas, koska sakraali on saanut toiminnalliseksi merkitysparikseen ylevän ja markkerikseen tähtitaivaan tarhoineen, eläinratoineen. Saturyhmän luonnehdinta lyyllittely viittaa sekä eufemismien hellittelykäytäntöeseen että hyvittelyn ja loitsimisen yhteydessä käytettyyn lyyllittelyyn.

Demoniusko on sidoksissa vainajain palvontaan, karhu Ursus Arctos, tuonpuoleisen ruhtinas on mörkönä ja piruna koettu pelottavaksi, voimalliseksi hahmoksi. Muun muassa kynnet, hampaat ja sappi ovat soveltuneet taikakaluiksi. Hahmotuksesta kaksi viidestä sopii voimaeläin-kategoriaan, karhussa on kiehtonut sekä voima että älykkyys.

Metaluokat:

TÄHTITAIVAS (**sakraali**-ylevä)

LELLITTELY (**satu**-folklore)

KALMAHALTIJA (**demoni**-primitivia)

VOIMAELÄIN (magia-eleellisyys)

Viisiöidyissä nimissä vastaavat myteemit esiintyvä toisintonimistä luiokitteluna sarjana.

MOTTO: METSÄ -TAPIO

Eleellisyysmyteemi 15:

karhu = mettän myrö, metsän rikka, vierä, murri, köndö, könnijäinen, kontio, tasakärsä, koverokynsi, metsänkäyvä.

hirvi = ruuvihäntä, netkaselkä, leveä otsa, lapiakämmen, laajapää /

MOTTO: JÄLKI – VAINU

Demonisuusmyteemi 8:

karhu = pahakaari, pahennus, koranus, taalo, kooki, saatanan sinisaparo, nokiatar, maankatala, kurko, koukii

hirvi = hiitten hirvi, kulopainainen, lapin huaran hantija, tevana, huoranhaltija /

MOTTO: TALVIUNI -KARHUNKAATO

Maagisuusmyteemi 3:

karhu = sykkä, vanhamies, metsänpeto, metsän vihko, mönnikäinen, pöykäri, pöykäre, kälmys, karu, kelmi.

hirvi = hiiden poika, huoranhaltija, juonitar, kuha, lapin huaran hantija /

MOTTO: VANHA ISÄ – NUORI POIKA

Satumyteemi 4:

karhu = Palleroinen, Nallervoinen, Möttö, Mesikki, Pöpö, Mesikynsi, Mesiä, Maitosuu, Rieskasuu, Mörö.

hirvi = Lumikki, Hepenäkaula, Metsävilla, Petra, Kaharasarvi /

MOTTO: VIHeltÄJÄ -LEPPONEN

Sakraalisuusmyteemi 7:

karhu = honkonen, hongatar, honkotar, jummi, junni, junnu, soini, hiisi, hiidenhonka, hien honka.

hirvi = köndös, porkkasilmä, tarvoinporkka, kanttura, herasilmä /

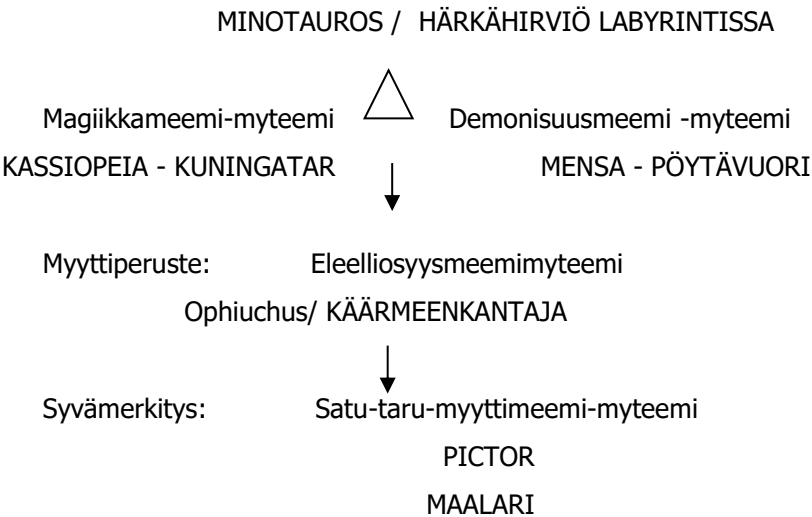
Seuraavassa taulukossa ne myteemit, jotka on saatu meemikaavalla korosteiseksi on väritetty keltaisella. Saadun jaon mielekkyyttä ja kohrenssein pysyvyyttä voi testata laatimalla saaduista

viidestä astraalikorpuksen meemsitöstä uusi meemilajittelu, jossa Kassiopeia, Mensa, Ophuchius, Pictor ja Minotauros käyvät kimppaan.

Astraalikorpuksen meemistöt			Merkityslaji
Linnunrata	Luontomyteemi	evoluutiomeemit	MLVI Tietämättömyys
Seulaset	Traagisuusmyteemi	gendermeemit	MLXII Todellisuudentaju
Berennicen hiukset	Ylevyysmyteemi	altruismimeemit	ML XIV Alitajunta
Andromeda	Primitiviamyteemi	meemipleksi	MLIV Lausuma
Kassiopeia	Magiamyteemi	verkkomeemit	MLI Yleisyys
Puppis&Pyxis	Fantasiamyteemi	ennakointimeemit	MLII Siirtymä
Purje	Legendamyteemi	replikameemit	MLX Kehitys
Köli	Mystiikkamyteemi	regiimeemit	MLIII Merkkiverkko
Mensa	Demonimyteemi	kognitiomeemit	MLVII Sooloilu
Ophicius	Eleellisyysmyteemi	humpuukkimeemit	Fokustekijä II
Microcosmos	Folkloremyteemi	näkökulmameemit	MLV Tietotaito
Pegasus	Balladimyteemi	kielimeemit	MLIX Uskomukset
Pictor	Satummyteemi	imitaatiomeemit	Fokustekijä I
Lyyra	Eksotiamyteemi	innovaatiomeemit	ML XV Rajat
Cetus	Sankarimyteemi	kilpameemit	MLXI Erehdykset
Minotauros	Sakraalimyteemi	credomeemit	MLVIII Ilmiöinti
Hydra	Pastoraalimyteemi	väestömeemit	MLXIII Tiedostaminen

Kuvio. Astraalimeemistön rinnastukset suhteessa merkityslajeihin

Perustaso: Sakraalimeemi-myteemi

Kuvio. Astraalitaruston meemisovellus zoemana mettähiseen

Kuvio on ilmimerkityssisällöltään mielivaltainen, mutta aiheen kannalta se saattaa olla mielekäs. Peijaiset ovat keskeinen riitti tuonpuoleisen ja ihmisten välillä, ihmisiä haudataan ja

muistetaan, mutta ei peijata, vaikka joissain tapauksissa myös ihmishautajaisia kutsutaan peijaamiseksi. Peijaisia vietetään ja on vietetty varsinaisesti vain hirven ja karhun kaadolle, ja niissä on ollut yhteisöllisyyden tuntu. Eikä vain tunnut, peijaiset on koettu suomalaisen pyyntiväen keskuudessa hyvin merkitykselliseksi yhteisölliseksi tapahtumaksi. Jotta voisi ymmärtää tätä zoemaa, on tiedettävä mitä valikoituneen astraalimytologiset hahmot edustavat. Sakraalisuuteen päin voisi viitata vaikka härkään kohdistuva palvonta ja mithra-kultti. Kassiopeia on narsistinen kauneutensa ihailija, ja niin kopea että suututti ihailullaan nereiditkin. Hybristarina, joka kuvaa moraalista aspektia ylpeyden synnistä, jossa ylpeys käy lankeemuksen edellä, tässä tapauksessa henkilö joutui sidotuksi valtaistuimelleen. Mensa ei viittaa älykkäiden järjestöön, nimi on tarkoittanut alun perin pöytävuorta ja sellaisena on varsin kosminen kohde, koska suomalaisen tietäjän repertuaariin kuului koko joukko Kipuvuorta koskevaa tietoutta. Pictor on suomennettu Maalariksi. Kuten arvata saattaa, mekaaninen soveltaminen ei anna lisäarvoa tulkinnalle.

Muistettakoon kuitenkin, että tässä zoemana on ollut hirven ja karhun eufemismit tiettyjen myteemi-meemilajien mukaan. Kassiopeiassa kuningatar joutuu piinaan ylpeilyään liiaksi, tämä on lähtökohtana astelmassa. Pöytävuori saattaa symboloida suomalaisen kansanperinteen Kipuvuorta, Kipumäkeä, jonne tietäjät kipua ja piinaavia vaivoja lähettelevät. Varsinaiseen piinaan joutui kuitenkin Kassiopeian tytär, joka uhrattiin meripeto Ketolle (Cetus), jotta ihmiskunta varjeltuisi suuremmalta kostolta. Sama uhraamisen kuvio jatkui myös minoalaisessa kulttuurissa, jossa labyrintin Minotaurukselle oli uhrattava vuosittain.

Käärmeenkantaja on yhdistetty lääkintataidon jumalaan Asklepiokseen ja Apolloon. Astraalimyyttiset asetelmat ovat suosittuja kuva-aiheita, joista on monta mestariteosta tehty, mutta tähdistöllä voi olla muusaviittauksen lisäksi jokin merkitys mm. kalliopiiirrosten ja kalliomaalausten arkaaiseen mielikuvastoon. Tähtitaivaan tarinat on mahdollisesti kuvattu kallioiden ja kivien pintoihin, jollain tavoin on ehkä aavistettu sekä minerologian että meteorologian olevan taivaslähtöisiä ilmiöitä. Säillä on ollut varsin paljon merkitystä asumismukavuuden ja vuodentulon suhteen.

Saadun koekuvion merkitys ei ole sen oikeellisuudessa tai tulkinnallisessa yhteensopivuudessa, vaan rakenteessa zoemana. On olemassa jokin syy, miksi Pohjola voitti myyttisessä merkityksessä Hirvelän, mutta kalliokuvista ei niitä noin vain voitu unohtaa. Hirvi on runsaslukuisina figuureina kuvattu ja vuosituhansien ajan, joten aivan mitätön merkitys Alce Alcesilla tuskin on ollut. Ja vaikka Pohjantähteen on suomalaisugrilaisessa perinteessä sijoitettu karhu Ursus Arctos, niin kalliokuvissa karhua ei näy, jotain poikkeuksia lukuun ottamatta, mutta silloinkaan se ei ole merkittävä tekijä kuvakentässä. Satunnaisen kuvion universaali järkeistys kertoo tetrasta, jossa toisaalla on jokin paha ja sitä vastaan taistelija,

olipa tuo paha Keto-Cetus tai Minotaurus tai lohikäärme ja vastapuolena Perseus, lääkitäitö tai Pyhä Yrjänä. Mielikuvissa maalari maalaa taloa, sinistä ja punaista, tähdet ovat perusvärisiä sinisiä tai punaisia, lämpimiä tai kylmiä valoltaan. Osa tähdistä varmasti on myös aikamoisia tulenlautoja, joskin tuo nimitys viittaa zoemana ihan muuhun kuin energiaan. Kassiopeian turhamaisuuden synty piti sovittaa istu ja pala -periaatteella. Moni kantaa myös kyytä povessaan, ja luo omat hirviönsä. Perusasetelmassa voinee sanoa kyseessä olevan lankeemuksesta ja pelastumisesta kuvattuna elämää suurempaa tragediana. Se lienee sekä uskontojen että astraalitarujen perimmäisiä sanomia.

Sademetsän intiaanit rinnastavat laiskiaisen muurahaiskarhuun pahan enteenä ja ilmentymänä. Ehkä syynä on tuo näennäinen laiskuus ja rosvoaminen. Kalevalan epiikassa hirvi ja karhu rinnastetaan tuonelan eläimistöön. Tuonen ruuna ja joutsen edustavat tuonpuoleisuutta, jonne Lemminkäinenkin lopulta hukkuu ja katoaa. Kalliopiiirrosten joutsenen ja hirven yhteys saattaa kertoa tästä sukulaisuudesta, vaikkakaan hirven eufemismeissa ei juuri viittauksia tuonpuoleiseen ole. Sen sijaan kalliokuvissa on. Ylösalaiset hahmot kertovat joko piirin etualasta tai alas suisesta maailmasta, joka edustaa tuonpuoleisuutta. Vaikuttaa siltä, että suomalainen mytologia olisi jossain vaiheessa käsittänyt hirven ja karhun olevan kohtaamismatkalla maan päällä. Hirven synty on maasta, josta kulku käy kohti Tuonelaa, tuonilmaista, tähtimaailmoita, kun taas karhu on syntyperältään tähdistöistä, josta se sitten laskeutuvasti kehittynyt metsän haltijaksi ja tuonpuoleisen ruhtinaaksi manalan herrana. Tähän on todennäköisesti vaikuttanut karhun horrostaminen talviunilla.

Kertauksena vielä listaus karhun ja hirven eufemismeista. Vilman petra karhun toisintonimenä on zoema, nimi viittaa peuraan eli tässä on nimitys, joka on saanut toisen lajin nimen jostain syystä. Ummi voi tulla muodosta Juumin ukko, Juumin akka. Hirven reviiireillään liikuskelu ilmenee eufemismeista kulko, kulo, kulokka, mätäspää, kulokas. Yksi valituista nimistä ei liity kulkemiseen vaan fyysiseen olemukseen. Näihin nimiin ei kuitenkaan liity mitään myyttistä. Sen sijaan nimeen lalli liittyy surmaballadi Piispa Henrikin surma. Myöskin hirven toisintonimiin virri, kypsis, romi, iso härkä, virpus saattaa liittyä myyttistä mennyttä, romiaiset tunnetaan peijaisten toisintonimenä mutta myös kihlajaisjuhlanä. Hirveä voidaan kutsua myös toisten lajien nimillä hevoseksi, jänikseksi, peuraksi, poroksi. Karhun nimi "metsän musta" vuorostaan voi tarkoittaa Mustana muurikkina sekä hirveä että karhua, kun taas metsähinen on joko peikko, hiisi, karhu tai metso. Kurko on myyttinen nimi, kouko taas viittaa toiseen lajiin, täihin. Hirven nimi kulopainainen on zoema, joka voi viitata sekä käärmeseen että hevoseen. Samaan myyttiseen sikermästöön kuuluvat hirven niminä Kalevalasta tuttu Hiitten hirvi, huoranhaltija, karipoika ja erikoisena lajisekoituksena kuha(kala). Karhua voidaan kutsua sykäksi, kelmiksi, vanhaksi mieheksi, metsänvihkoksi. Se on kainupoika ja metänpeikko. Hirvi on iso itikka (nauta, lehmä. Hepenäkuula hirven nimenä viittaa helloon, vaihtoehtoisena nimenä on hello tai hellohirvi. Erityisen myyttisen sävyn karhu saa rinnastuksista lintuihin ja nimissään lintunen, villalintu, ampulintu. Lehmään ja runoon viittaa hirven nimestä kanttura.

Myyttisiä, tunnettuja nimiä karhulle on Hongotar ja Honkonen. Hirvi on nähty myös kamelina, ehkä nimi johtuu kuonon yhdennäköisyyssyistä.

Kuvio. Ophuchius tunnetaan Käärmeenkantajana.

Meemilajien konstellaatio-assosiaatiot toimivat työhypoteesina, kun varustetaan saadut meemilajit merkityslajeiksi luodun mallikaavan mukaisesti, jolloin joukosta erottuu ne kaksi nimettyä kohdetta, jotka muodostavat fokuksen. Joukosta erottuu tällä tavoin kaksi astraalimyyttistä kokonaisuutta, joista toinen liittyy Ophuchiuksen luotsaamana Asklepiokseen ja lääkäintäyttöön, toinen Pictorin avulla kuvanveistoon, musiikkiin ja jumalpantheoniin. Toisin sanoen tietämykseen kosmisen koostumuksesta liittyy ihmiskehon tarpeet.

Aiemmin on jo mainittu joidenkin meemilajien assosiaatioperusteita.

Taivasmatka

	Afrodite	Kauniin Assawakon tarina	Idätär
Kaunottaret	Tähtisäteilyn synty	Lukemattomat tähdet	Tähtien yhteislaulu
Tähdet	Erityisten tähtien synty	Kointähden synty.	Plejadien synty
Tähdistöt I	Jilisoaibu (planet)	Jupiter	Venus
Planeetat	Etelän Ristin synty	Orion	Orionin vyön synty, Venus ja Sirius
Tähdistöt II	Tähtipoika	Tähtivaimo	Kuolevainen ja tähtityttö avioituvat
Hieros gamos			

kaunottaret	tähdet	hieros
	<i>muutos</i>	gamos
	<i>taivasmatka</i>	
tähdistöt I	planeetat	tähdistö
	<i>yhteys</i>	

Kuvio. Claude Lévi-Straussin Mytolokiikoita -teoksen astraalimyyttiäihden mukainen ryhmittely ugramena.

Liitteenä on selvitys tähän korpuksen kootuista Mytolokiikoiden koosteesta täydennettynä Slonen aineistoon. On selvää, että Lévi-Straussia on erityisesti kiinnostanut kosmologiset myytit, joita hän on tarkastellut mm. koodauksen kautta, koska hakemistossa on hakusanat sekä astronomisille koodeille että meteorologisille koodeille. Rakenteilla hän on pyrkinyt purkamaan näitä koodeja. Mytolokiikoita -teoksissa on esiluokiteltu sirpaleinen aines, ja osin hahmoteltu kokonaisuuttakin. Kuitenkin, kuten liitteen aakkosluettelosta ilmenee, teksteissä on enemmän ja yksityiskohtaisempaa tähtitietoutta. Osin tieto on kerättävä useammasta paikasta, Gemini-tähdistöön liittyvä myyttiaines löytyy mm. kaksosten ja dioskuurien alta. Afroditen ja Venuksen yhteyteen voi rinnastaa minkä tahansa naista koskevan aineksen, mutta tässä tarkastelussa ei niin ole menetelty, verrokiksi on valittu kauniin Assawakon tarina, jota Etelämeren saarilla vastaa kauniin Uanakutean tarina, sankaritar joutui tuuliajolle kanssasarten kateuden vuoksi. Siksi laulu alkaakin, Oi Uanakutea, Sinut kohtasi kosto! Tarkastelusta rajasin pois selvästi omaleimaisena ryhmänä auringon ja kuun myytit meteorologisine liitännäisineen, koska aihepiiri olisi paisunut liian työlääksi yhdellä kertaa tehtäväksi. Yhdessä tapauksessa olen suomentanut myyttinimen Idättäreksi, myytti on korpuksessa nimellä "The women of the eastern sky", M475. Toisaalla tässä teoksessa on viitattu auringon naisväkeen Päivättärenä, joka myös Suvettarena tunnetaan, mutta Lemmättärenä on jo likempänä Venuksen toimialaa.

Lopputulemiin päästyä suunnitelmassa tarkentui painopiste, mihin työn rajat, sen piiri vedetään ja samalla kenttä, jossa tarkastelua tehdään. Elonkaavan toiminnan keskeispiiriin, ytimeen tuli näin ollen kosmisen koostumusta tähdistöjen kautta. Kosmistä on tarkasteltu ihmisen maailman ja telluksen näkökulmasta astraalimytologisena ilmiönä. Avaruus tähtineen on ollut monien lahjakkaiden ja uteliaiden mielten kiinnostuksen kohde, josta ei helpolla konkreettista tietoa voi saavuttaa. Siksi on tukeuduttu abstrakteihin kognitioihin, lähinnä matematiikkaan ja mielikuvitukseen. Astrofysikko Kyösti Rynäseltä saamani tiedon mukaan, tähtitieteen vaikeisiin ongelmiin kuuluu nimeämisen taito, kun lähes kaikki myyttiset hahmot, sukulaisten ja tyttöystävien, lemmikkien nimet on käytetty, ja silti löytyy uusia nimettäviä pilvin pimein. Siksiä monet tähdet saavatkin tunnukseseen pelkän kirjain-numeroyhdistelmän. Selvää on, että myyttinen tai muutoin rakastettu nimi vaikuttaa

hohdokkaammalta kuin kylmä signumi.

Tuota hohdokkuutta olen tässä työssä tarkastellut ja tunnustan tietäväni varsin vähän tukimani aiheen perusteista, sillä vaikkakin olen 18-35 vuoden ikäisenä intensiivisesti opiskellut ja harrastanut astrologiaa, niin onnistuin välttelemään astronomiaa ja astrofysiikkaa perusteellisesti, kunnes erään kerran alekirjoista sattui tuo keskeisenä lähteenä oleva Ihmeellinen luonto – Tähtitaivas, tekijänä David H. Levy, johdanto Robert . Levy. Mottonani onkin ollut ikäni kaiken – Jos et tiedä, kannattaa kysyä asiantuntijalta. Tähtitieteilijä Ryyänen oli oikeassa, nimet ovat ongelmallisia tähtitieteessä monin tavoin. Erityisen ongelman asiassa muodostaa etnotaksonomia, joka joissain tapauksissa sisältää samankaltaisen näkemyksen muiden kulttuurien kanssa, mutta saattaa poiketakin siitä suuresti.

Tätä mystiikkaa peilasin suhteessa eläkepäivieni haasteeseen ottaa selvää Claude Lévi-Straussin neroudesta hänen Mytologiikoita teossarjansa puitteissa. Alkuun aihepiiri laajeni laajenemistaan ihan avaruudelliseen malliin, joten ensi töikseni jouduin rajaamaan pois auringon ja kuun seikkailut tunnettuuden, lukuisuuden ja monimutkaisuuden vuoksi. Aihe vaatii paneutumista. Samoin meteorologiset ilmiöt on rajattu pääosin pois. Sen sijaan fokukseksi muodostui pohjoisen tähtitaivaan asukkina Ursus Arctoksen osuus astraalimytologiassa, sanotaanhan sen olevan pohjoisen taivaan kiintotähden Pohjantähden haltija. Kuten olen osittanut, karhu on tuonpuoleisen ruhtinaana sekä tuonilmaisten eli taivaan, tuonelan ja maanalaisten eli manalan sekä manhönvään haltija.

Tavallisella järjellä varustettu tuntee jonkinlaista pakokauhua Claude Lévi-Straussin mittavan työn edessä, sillä ei ole ihan helppo tehtävä seurata hänen ajatuskulkuaan, joista monet johtavat suoraan taivaan hetteiköihin. Liitteenä olevassa Mytologiikoiden Osa I:stä otettu kuvio osoittaa, miten laajalla skaalalla kuulun tiedemiehen mieli on havainnoinut. Maallikkonakin voi heti havaita, että pariin sivuun on mahdutettu suunnaton työmäärä, joten on varsin sääli ettei magnitudi-viittaukset ole kuvassa selviä enempää kuin vastaavuudet nykyisiin 85-88 tähtikuvioon. Se mikä kuvassa on melko selkeää ja jäljitettävissä on vakiintunut nykyinen tähdistönimi tähtikuvioineen sekä vertailu natiivien (alkuasukkaiden) ja eurooppalaisen konstellatiokentän hahmottelu. Taksonominen tieto on nimissä ja niiden vastaavuudessa eurooppalaiseen tarustoon. LIITE

Hercules
Boötes
Corona Australis
Scorpio
Cervus
Leo
Gemini
Canis Major

Pacu fish (pacukala)
Piranha fish (piranha) – suomeksi KARhunvartija
Armadillo (vyötiäinen) – suomeksi Etelän kruunu
Big snake (suuri käärme) - skoprioni
Flying heroe (lentävä sankari)
Crab (rapu)
suomeksi Kaksoiset, eläinraktamerkki
suomeksi Iso koira

Milky way	indicated by stippling, osio keskellä ja oikealla viittaa myytteihin -> suomeksi Linnunrata
Orion	
Eridanus	Dance axe (kirvestanssi). Intiaaneille lihavoidussa ryhmässä on (poislukien Eridanus) viisi saukkoa varastamassa kaloja vartaasta (columba)
Columba	Kalastaja verkkoineen (venytetty välille Rigel, Betelgeuse, ja kolme Orionin tähdistön tähteä.) -> suomeksi Kyyhkynen
Hyades	Small boys (pikkupojat)
Pleiades	Swarm of wasps (ampiaiparvi, ei konstellaatio)-> Seulaset
Cetus	Jaguar (jaguaari) - > suomeksi Valaskala

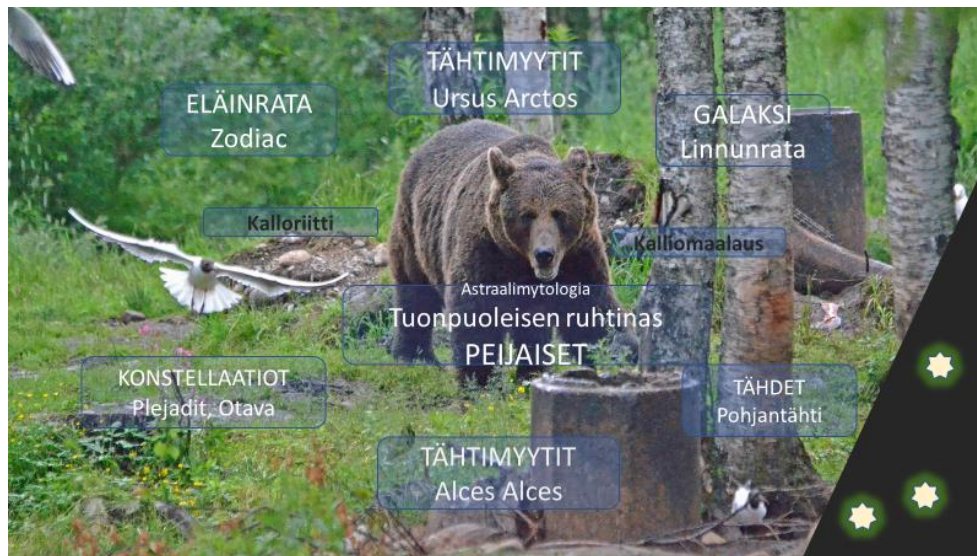
Tieteellisine tarkkuuspyrkimyksineenkin vastaavuudet ovat hieman sumeita hahmottaa. Sen sijaan on ilmiselvää, että intiaaniheimot Etelä- ja Pohjois-Amerikassa ovat sijoittaneen tähdistön nimiin koko joukon eläimiä ympäröivästä luonnosta, kaloja, käärmeitä, hyönteisiä, petoja kuin myös ihmisiä työkaluineen ja myyttisine olioineen. Kirjassaan *The Jealous potter*, Lévi-Strauss esittää termin "zoeme" (JP 1988: 97), jolle on vaikea löytää vastinetta suomeksi. Eläinrataa tulkittaessa tällä termillä on käyttöä, koska Lévi-Straussin mukaan tässä käytänteessä eläimet antavat funktioille, toiminnan piireille ja kentille antropomorfinen merkityksen, ja toteemisiksi tai pyhiksi eläimiksi valikoituu luonnosta ja ympäristöstä merkityksellisiä tai elinkeinolle tärkeitä eläimiä. Pohjoisessa monet myytit kohdistuvat riistaan: karhuun tai hirveen, kun taas eteläamerikkalaisessa tropiikin lämmössä laiskiainen, muurahaiskarhu tai vyötiäinen saavat erityistä myyttistä huomiota osakseen.

Näiden myyttisten merkitysten esille saaminen nimien avulla voi olla työlästä, koska taruolennoista yleensä käytetään eufemismeja, kiertoilmauksia peittelyn tai kaunistelun, hyvittelyn tai hienotunteisuuden vuoksi. Lisäksi kansa antaa kiertoilmausten lisäksi hellittelynimiä, lempinimiä, kutsumanimiä yms., joita nimitän yhteisnimillä toisintonimet, jotka usein käyttäytyvät kuin "combinative variant". Sama sana voi viitata kahteen tai useampaan asiayhteyteen, ja vastaavasti täysin erilaiset sanat voiva tarkoittaa yhtä ja samaa kuten karhun toisintonimissä.

Muunnelmakombinaatioista on *Jealous Potter*issa esimerkkinä esitetty muurahaiskarhun yhteys laiskiaiseen. Tamanoirina tunnettu muurahaiskarhu (*myrmecophaga jubata*). joka asuu savannilla eroa pienemmistä lajitovereistaan *Tamarus tetradactyla* ja *Cyclopes dorsalis*, jotka asuvat metsässä, jossa myös laiskiainen asuu. Kansanomainen, natiivien antama uskomusta heijastava nimi laiskiaiselle on "paholainen (teh evil one), tai paha muurhaissyöjä (the evil anteater). Nimet ilmeisesti juontavat juurensa uksomukseen laiskiaisesta pahana enteestä, uskomus saattaa liittyä laiskiaisen voimakkaaseen hajuun metsässä. Laiskiaista koskee myös syöntikielto, sen lihaa ei pidetä syötävänä. Tämä aiheuttaa tunnistamisongelman myyttiaiheissa, muurahaiskarhua koskeva myytti saattaa olla laiskiaismyytti. Lisäksi

laiskiaiseen liitetään samankaltainen uskomus kuin Suomessa liitetään pyyhyn, se on eskatologinen eläin, jonka ulosteet ovat uhka maailman järjestykselle, koska laiskiaisen uloste ja komeetta tarut kietoutuvat yhteen. (JP: 1988:127). Meemijakoa vasten tarkasteltuna zoeme liittyy sekä luontomeemeihin että credo- ja kielimeemeihin ja kaikki nämä yhdessä eskatologisen meemikpmpleksin. Täten toisintonimillä on ehkä kontekstinsa osittain myös taivaan talikynttilöiden seassa. Suomalaisessa tarustossa sekä karhulla että hirvellä on monia toisintonimiä, joista iso osa myös kiertonimiä eli eufemismeja. Tämä zoema-fakta oikeuttaa yhdessä joidenkin tulkintojen ja kansanrunoviittausten myötä sijoittamaan Kosmisen koostumuksen perusrakenteeksi hirven ja karhun varaan liittyvän kehikon.

Hahmoteltava toiminnan piiri ja kamppailun kenttä sijoittuu pystysuoraan ja vaakasuoraan asemaan siten, että astronominen maailma astraalimyytteineen edustaa taustatietoa. Ei ehkä ole sattumaa, että erätrilogian kolmannessa osassa Kielastaja -supisuomalainen mytologia Suomen linnuston yleisimmät lintulajit 1990-luvun lintuatlaksen mukaan sisälsi 85 lajia, sama lukumäärä on myös David H. Levyn tähtikuviossa, vaikka joissakin tapauksissa tunnetuksi mainitaan 88 tähdistöä.

Kuvio. Kosmisen koostumus peilattuna suomalaisen mytologian kautta.

Keskeinen rooli on tuonpuoleisen kuvitelmissa, jossa karhua ja hirveä voidaan pitää sekä metsän että manalan ja tuonelan herroina. Hirvimyytti kosmogonisena ilmiönä saattaa olla vanhempaa perua kuin karhun, koska Hirvelän on korvannut Pohjola. Hiiden hirven hiihdäntä kuitenkin johdattaa lopulta Tuonelan oville joutsenta ampumaan, karhu talvihorrosta viettävänä eläimenä rinnastuu zoema-olentona manalaan ja manhönväkeen. Molemmilla eläimillä on peijasrituaalinsa olleet ja ovat, yhteistä on tumma karvoitus, jossa karhu hirvne nahan laadussa ja pöyhyydesä voittaa. Hirven nahkaa on kelvannut sotisovaksi ja taljaksi lattialle, mutta ei turkikseksi.

Etiologinen ja etiologinen ovat käsitteinä läheisiä toisilleen. Englannin kielen sanassa fawn tämä tulee erityisen hyvin esiin, koska sen teonsanat, verbit edustavat syntyä vasomisena, heikomman alistumiseleitä vahvemman edessä ovat merkitykset 1) olla mieliksi, 2) mielsitellä, 3) immarrella, 4) pokkuroidan, 5) liehitellä, 6) nuoleskella, 7) hännäsyttellä, 8) nöyristellä, 9) heiluttaa häntää. Nominisanat, substantiivit liittyvät eläintieteeseen, jossa fawn on vasa, erityisesti kauriinvasa "Bmbi", jonka karvapeitteestä tulee merkitys vaaleanruskea.

Perinteentutkimuksen traditiossa tunnetaan etnoastronomia, joka on ihmisten ja tähtien välistä suhdetta tutkiva tieteenhaara. Se ulottaa tutkimuksensa länsimaisten käsitysten ulkopuolelle ja pyrkii ymmärtämään, miten erilaiset etniset ihmisryhmät näkevät taivaan maailmansa, ja kuinka he hyödyntävä käsityksiään arkielämässä. Konstellatioiden ohella tarkastelun kohteena on asterismeja, pieniä tähtiryhmiä, jotka usein ovat osa konstellatiota kuten Big Dipper on osa Ison karhun tähdistöä. Kirjassa Taivaalla tanssijat (They Dance in the Sky) Jean Guard Monroe ja Ray A. Williamson ovat koonneet vastaavuuksia länsimaisten tähdistöjen nimistä. Shamanistisena voimaeläinkulttuurina voisi olettaa intiaanien tähdistönimien olevan hyvinkin eläinvoittoista

Navajo-intiaaniheimon tähtieläimistö kuvaa intiaanimytologista etnoastronomiää. Kuva kertoo havainnollisemmin kuin sanalliset listaukset, silti on syytä aika ajoin tarkistaa käsityksiä tai verrata niitä muihin näkemyksiin. Kuten esimerkiksi vastapoolia Ison karhun tähdistölle. Harri Piekkola rinnastaa Ison Karhun ja Kassiopeian toisiinsa vastakkaisine ilmansuunnittine. Zoema voi näin ollen yllättäin ilmetä myös myyttisinä vastapoolina ihminen ja eläin. Monroen ja Williamsonin navajoluettelossa Kassiopeia on nimetty kiertolaiseksi "revolving female", karhu länsimaiselle astronomialle tuntemattomaksi, joskin Revolving male tunnetaan Big Dipperinä. Siinä missä Piekkola rinnastaa Kassiopeian ja Ison karhun kuviot voi olla että navajoilla on ollut kahdesta kiertotähdistöstä samankaltainen parivaljakkokäsitys maskuliinisena ja feminiinisena parina. Dilyehe on nimetty Plejadeiksi, seulatähdiksi. Länsimainen Corvust-tähdistö on saanut nimekseen "Man with Feet Spread Apart". Mies jalat harallaan. Sen sijaan koillisrannikolla intiaanien tähtitaivas nimittää Kassiopeiaa hirvennahaksi. Kaakossa kulkevat taivaalla kanootit Isonkarhun tähdistössä ja Linnunradalla juoksee koira. Tästä pienestä katsauksesta ja otoksesta voi jo päätellä etnisen monenkirjavuuden, josta yhtenäistä näkemystä tai tulkintaa on hankala löytää.

Aineisto on tässä työssä koostunut lähinnä trooppis-polaarisesta aineistosta, metakuviona voitaisiin ajatella trooppisen etnoastronomian edustavan feminiinistä puolta tulkinnoissa ja pohjoisen havumetsävyöhykkeen maskuliinista näkökulmaa, jossa hyvin tunnetaan antiikin taruston vaikutus nimiin ja tarinoin. Samankaltaisuus Kymmene härän zenbuddhalaiseen mieterunouden ja Kalevalan välillä on ihmismielen joustavuuden ja mielikuvituksen vuoksi tulkinnallisesti täysin mahdollinen, mikä ei sinällään todista mistään yhteisestä alkuperästä

ellei alitajuisia mielen struktuureja sellaiseksi lasketa. Tavallaan sekä Pekka Ervast että Hannu Piekkola ovat oikeassa tulkinnoissaan, toinen tulkitsee kansanrunouden tekstejä ”pyhinä” tajunnanvirtojen ja tasojen kuvauksina, astraalitunteina. Toinen vuorostaan ulkoisena sfäärinä, jossa kansanrunot heijastetaan tähtitaivaan merkityksiksi, planetaariseksi tietoisuudeksi. Molempien mainittujen tulkintatapojen heikkoutena on tulkinnanvaraisuus ja toisaalta tarkoitushakuisesti muodostettu todistusaineisto, jota on muokattu hypoteeseihin sopivaksi. Aivan viaton ei edes tiede ole kyseiseen menettelyyn. On silti voitava ihmetellä, miksi Ervast on urotöissä maininnut vain Ilmarisen ja Lemminkäisen urotyöt, vaikka Väinämöinenkin niitä joutui tekemään. Toisaalta on erikoista, että Kalevalan avaimessa Väinämöinen määritellään tahdon edustajaksi, vaikka hänen elementtinsä on vesi, joka on tunteen symboli. Lemminkäinen on sen sijaan sijoitettu tunnemaailman vertauskuvaksi, vaikka elementtinsä on tuli, joka yleensä liittyy tuhoon ja kuolemaan, joskin hallittuna myös lämpöön ja energiana elämään ja kasvuun. Piekkola esittää rohkeita rinnastuksia, joissa voi todella olla jokin totuuden siemen, joista erikoisin on ehkä Liekkiön sijoittaminen Vesimiehen merkkiin.

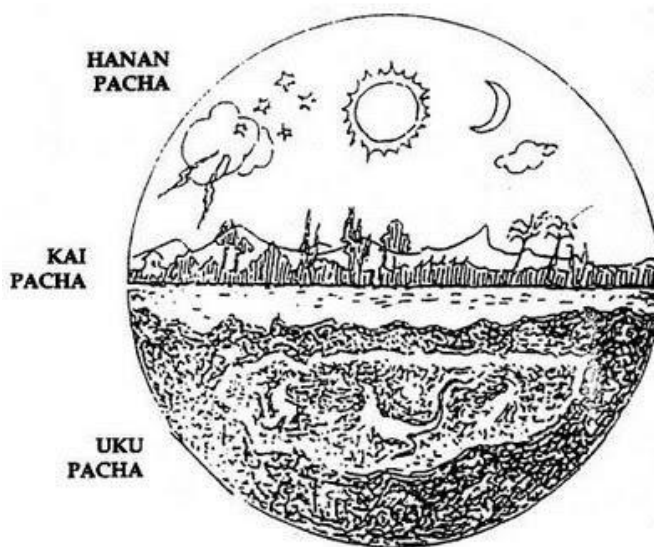
Kadonneen tähtitaivaan symboliikan on todettu muuttuneen ekliptikan siirtymän vuoksi. Muinoin raja kulki enemmän oinaan ja vaaka-merkin sijasta enemmän Härän ja Skorpionin merkin puolella, ja vastaavasti nykyään Vesimiehen merkinä tunnettu tähtikuvio tunnettiin Kotkana ja sen vastapoolina oli Ravun tähdistö. Astrologisessa traditiossa näitä ns. kulmamerkkejä kutsutaan myös johtaviksi merkeiksi, joilla lienee lähtökohtansa vuodenaikojen kulminaatiopisteissä. Härkä toi kevään, Rapu kesän, Skorpioni syksyn ja Kotka-Kauris-Vesimies talven. Piekkolan päävakaumus koskee kalevalaisen kansanrunouden tähtipohjasta. Ainakaan täysin väärässä tuo väite ei ole, koska on aivan hyvin ajateltavissa Ilmarisen uroteon Tuonen hauen pyydystämisestä tulkitsen kotkan avulla olevan viittaus tuohon Vesimies-kotkaan ja Rapu-haukeen. Erikoista on, että liekkiön jälkinä tunnetut kulopainanteet talven jälkeen tunnetaan haukina. Tuonpuoleisuutta ajatellen entinen vainajainpäivä 1.11. liittyy tematiikaltaan tiiviisti vainajiin ja kuolemana, kun taas kevät on ikään kuin ylösnousemusta kuolleista, virkoamista eloon jälleen. Lemminkäisen virvoitteli elävien kirjoihin hänen äitinsä. Jotkin kalevalaiset kansanrunot viittaavat hirveen härkänä. Joten mikä kaldealaisessa maailmassa on tunnettu Härän ja Skorpionin välisenä akselina, on ugrilaisilla kansoilla ollut hirveen ja karhuun liittyvä tuonpuoleisen kuva. Leijoniakaan ei ole ollut, jalopeurana tunnettu hahmo on sekin hirvi, mutta samaa eläintä ei ole sijoitettu kahteen eri merkkiin symboliksi. Joten vaikka raamatunkäännökset leijonan ovatkin muuntaneet metsien kruunupäästä jalopeuraksi (iso peura). niin talven ja kesän akselit kulkevat Kotkan tähdistössä vastassaan Ravun tähdistö, eli Hauki Tuonelan joessa. Luonnollisesti esitetty on vain valistunutta arvausta, josta on hyvä jatkaa. Jos oletetaan Härän/Hirven ja Skorpioni/Karhun edustavan vuodenaajoista kevättä ja syksy eli elämää ja kuolemaa, karhun toimiessa tuonpuoleisen herrana, niin parhaiten juonesta kiinni saa, jos voi edes jollain oletuksella löytää perusteen, mitä Kotka/Vesimies-kauris edustaa ja mitä Hauki/Rapu-Leijona. Kotka on yläilmojen ukkosen

jumalan lintu, joka saalistaa maalta ja vedestä iskemällä kuin salama. Peruste ei voi olla säissä tai vuodentulossa. Kalevalassa pyydetystä Tuonen hauesta ei paljoa jäänyt Pohjan akalle vietäväksi, kun ilmojen kotka ehti syödä saalistaan suuren oan, vain niskanikama jäi jäljelle. Tuota nikamaa Ilmarinen nimitti Akmeelin istuintuoliksi, mikä viittaa jonkinlaisen shamanointivälineeseen, ehkä sammakkona tunnettuun luiseen noitarummun noppaan. Akselin merkitystä voisi ehkä miettiä tältä pohjalta eli henkisestä tasosta, ikääntymisestä ja kypsymisestä käsin. Talvi, vanhuus käy kimppuun kuin tauti elämän kukkeuden niskaan.

10.4 Ketsuan pacha

Pacha käännetään ketsuan kielellä usein "maailmaksi", mutta käsite sisältää myös ajallisen merkityskontekstin. Ketsuan pacha voi viitata koko kosmokseen tai tiettyyn ajankohtaan tulkinnalla asiayhteyden mukaan, joten se voi tarkoittaa myös "maailmanhetkeä". Suomeksi vastaavaa nimitetään kohtalonhetkeksi. Eri pachojen tasot ovat päällekkäisiä ja vuorovaikutuksessa keskenään. Inkojen kosmologiassa esitetään sekä aineellinen että moraalinen järjestys eli kosmos. Alkuperäiskansojen tohtori Atuq Eusebio Manga Qespin mukaan pacha olisi käännettävä espanjaksi "tiempo-espacio" (avaruusaika, mikä muistuttaa varsin paljon kronotoopin/spatiotemporaalisuuden käsitettä, miksei myö ns. paikallista aikaa. Kyseessä on inkavastine suomalaisten yliselle maailmalle.

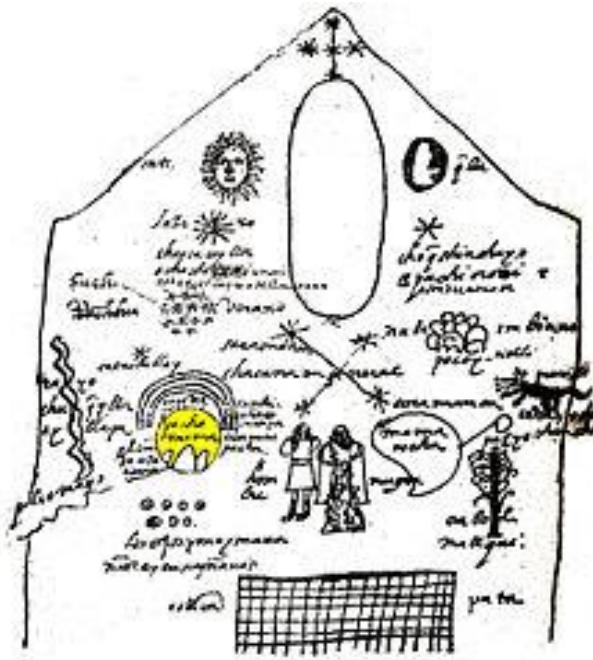

Kuva. Kerroksellisuus inkamytologiassa.

Hanan pacha on ylinen, kai pacha keskinen ja uku pacha alinen.

Kerroksissa Hanan pacha edustaa ylemmää valtakuntaa, joka sisältää taivaan, auringon, kuun, tähdet, planeetat ja konstellaatiot (varsinkin ne, joilla on erityisen tärkeä merkitys Linnunradalle), ketsuan hanan pachaa kutstuaan aimaraksi alaxpachaksi. Hanan-pachassa olivat sekä aurinkojumala Inti että kuunjumalatar Mama Killa sekä illapa, ukkosen ja salaman jumala. Hanain pachan ja uku-pachan välinen taistelu vaikuttaa usein Kay-pachaan. Uku pacha (manqhipacha aimaraksi) on sisäinen maailma. Ukhu-pacha liittyy kuolleisiin samoin kuin uuteen elämään, sadonkorjuuseen ja hedelmällisyysjumalattarenakin toimivaan Pachamamaan. Kuolleisiin liittyvänä valtakuntana ukhu-pachassa asuvat supei (supay), eläviä kiusaava demonien ryhmä. Ihmisten aiheuttamia uku-pachan häiriöitä pidettiin pyhänä asiana, ja seremoniat ja rituaalit liittyivät usein näihin häiriöihin. Kuten kekriaikoina kestittiin rituaaleissa mm. luola-aukoissa mm. esivanhempien henkiä. Uku oacha vastaa näin suomalaisen mytologian alista maailmaa.

Keskistä maailmaa kuvaa inkamytologiassa Kai pacha (aimaraksi Aka pacha), josa eläimet, kasvit ja kaikki maan elävät asuvat ja taistelevat onnestaan ja menestyksestään ympäristön, toistensa, itsensä ja henkimaailman voimien kanssa.

Kuvio. Inkojen maailmanselitys

Jaon samankaltaisuus suomalaiseen mytologian kanssa voi olla kaukainen jäänne ugramalaisesta alkuperästä, koska jako on yhtenevä suomalais-saamelaisen noitarummun kolmen maailman, yllisen, keskisen ja alsisen kanssa. Pacha, maailma sisältää maallisen ja ajallisen ulottuvuuden. Pacha voi viitata koko kosmokseen jonain tiettyinä hetkenä kontekstin mukaan tulkittuna. Sana sisältää kosmologisen lisäksi sekä aineellisen että moraalisen järjestyksen. Ketsuankielinen tutkija, tohtori AtuqEusebio Manga Qespi on esittänyt pachan käsitteeksi "tiempoesapciota" eli kontorooppia, aikapaikkaa (spacetime). Kuten suomalainen ylinen, samoin kestuan Hanan pacha sisältää taivaan, auringon, kuun, tähtien, planeettoja ja konstellaatioiden sekä erityisesti Linnunradan. Kai pacha (aka pacha aimaran kielellä) on

keskinen, jossa kasvit ja eläimet elävät ja kamppailevat Uku pachan, alisen joukkojen kanssa. Alinen maailma mielletään sisäisenä maailmana, joko mielen sisäisenä alitajuisena tajunnantilana tai sitten maansisäisenä olomuotona, kuolleiden ja demonien kansoittamana paikkana. Sama jako on nähtävissä myös mamankonspetissa ketsuamytologiassa, jossa 1) Pachamama on universumin emo, maaäiti, 2) sarmama masiin suojelija, epätavallisia tähkämuodostelmia sanotaan sarmamaksi. 3) Kokamama on kokanhaltija, 4) Yakumama veen emonen, vedenhaltija, 5) Akomama perunaemuu, perunahaltija ja 7) Cichamama rajaton meri, alkumeri. Nämä toisistaan irrallisen tuntuiset haltija-alat on kiteytettävissä kolmeksi maailmaksi: Koka mj universumi edustavt mieltä, henkeä, hengentuotteita moraalikoodineen ja sellaisena ylevämpiä arvoja, ylistä. Ravinnon saanti on perunoineen ja maisseineen keskistä maailmaa ja osa ihmisten elinympärsitöä. Vesi ja meri symboloivat alitajuntaa, tunne-elämää.

10.5 Astraalitarut emootioina ja figuureina

Elonkaava on muodostunut satuihin pohjautuvasta Vladimir Proppin kehittämästä satukaavasta funktioineen. Sadut vuorostaan ovat jalkautuneet tarujen kautta myyteistä tapaperinteeseen ja lasten leikkeihin, sanontoihin. Eepokset ovat sankaritaruja, joiden keskeisenä aiheena on erilaiset urotyöt. Tämä pätee myös taivastarinuihin, joten astraalimytologiaan pätenee samat säännöt kuin eepostutkimukseenkin.

Proppin satukaavasta on huomattu monien funktioteemojen toimivan pareina. Tätä parifunktioiden muodostumista voisi verrata astrofysiikassa kaksoistähtien käsitteeseen. Duaalisten kombinaatioiden lisäksi keskeistä on triadisuus, joka ei puutu elonkaavastakaan. Jokaisessa tekstissä on alku ja jotenkin teksti myös täytyy päättää. Ihan alussa on päätettävä, mitä haluaa tutkia tai kertoa, tullaan rajauksen ongelmaa, joka systeemissä edustaa viimeistä merkityslajia XV Rajat. Sisältö survotaan muottiinsa asetettujen rajausten puitteisiin. Keskeinen sanoma kiteytetään tekstikokonaisuuden otsikoksi, tarkennus alaotsikoksi jos tarpeen. Täten genoomin ja lähtökohdan elonkaavassa saa tutkittavasta muodostamalla ensin kuva alkuaihioista, stiten sen mahdollisesta lopputulemasta ja otsikosta, jossa usein on työnimi, joka voi olla sama kuin lopullinenkin, mutta mikäli painopiste aiotusta paljon muuttuu prosessin aikana, saa teoskin toisen nimen.

Ari Hiltunen on on luonut Proppin satukaavan pohjalta oman versionsa menestystarinoiden kaavaksi. Vuosisatoja ja vuosituhansia säilyneet astraalimyytit ovat epäilemättä sekä sankaritarinoita että menestystarinoita, myyttejä, jotka puhuttelevat meitä ja saavat meissä liikkeelle tunteita, tyydyttävät jännityksen ja viihteen tarpeita. Perustriadiin kuuluu fokuksena F16 eli tehtävät urotyöt Hiltusen kaavassa, Hirvenmetsästykseen liittyen tämä funktio edustaa siirtymää, joka voidaan tulkita myös kulkemiseksi tai kulkeutumisiksi määräpaikkaan. Kalliokuvien näyttävä hiihtokuvaelma Uikujoen kallioilla kertoo merkillistä tarinaa yhteisestä matkasta rinnan hirvien kanssa, kunnes puolimatassa tiet eroavat ja päättyvät hirvisurmiin. Ugramen kannalta kuvaelma on kiinnostava, koska kaksi janaa jakautuu siinä lopuksi kolmeksi parivaljakoksi, kolmea metsästäjää kohden on kolme kaadettavaa hirveä. Siihen matka päättyy. Spektaakkeli saattaa liittyä tunnettuun falliseen kalliopiirokseen, jossa on kuvattu kolme hiihtäjää peräkanaa. Tarina tai tapamme mieltää asia, ei kuitenkaan kerro onko vanhassa piirroksessa kyse perspektiiviton näkemys peräkkäin hiihtämisestä, jolloin pienin hahmo on takimmainen ja etualalla on suurin hahmo vai onko kyse sukupolvisesta kokoerosta, jossa isot edellä. Todennäköisesti kyse on perspektiivin kuvaamisesta ladulla hiihtävistä. Uikujoen metsästyskohtaus kertoo liikkeellä olevan tasavertaiset metsästäjät, joskin ensimmäinen on selvästi saanut osumia eniten hirveen. Koko saattaa siten merkitä myös etevyyttä, "suurin" eli etevin on ensin ja sitten vähäpätöisemmän taidon omaavat.

410. Emootiot syntyvät usein arvopohjalta ja tarpeista. Kun tarpeet tyydyttävät koetaan euforiaa, ja vastaavasti epäonnen sattuesssa koetaan dysforisia tunteita. Urotyöt ja sankariteot kertovat selvitymisen eetoksesta, vastukset on voitettavissa, vaikka ne olisivat kasvaneet hirviömäisiin mittoihin. Voima voi olla hengenvoimia, magiaa, positiivista ajattelua, tai sitten asevoimia tai vain muutoin yliluonnollista väkivahvauutta ja älyn ylivoimaisuutta. Seuraavassa on lyhyt luonnehdinta ja aihiointi siitä, miten mekaanisestikin ryhmitellen voi elonkaavasta saada tukea tulkinnoille, kun taustalla on myyttiset rakenteet. Tapa noudattaa saksalaista tieteellisen kirjoittamisen ihannetta, jossa pitkän kappaleen keskeinen sanoma on keskellä tekstiä kiteytyksenä, josta merkitys avautuu molempiin suuntiin eli alkua ja loppua kohti niin että alun selitys kertautuu loppuosan selityksinä, ja avaa ydinsanoman merkitystä. Ellei tätä kokonaisuuden hahmottamista osaa, niin sisällön ymmärtäminen voi jäädä vajavaiseksi. Keskeistä on ydinsanoma. Kaavoja soveltaessa on myös vaarana alkuperäisen muodostelman rapautuminen epäkelvoksi välineeksi, joten sovelluksen sovellusten käyttäminen edellyttää vertaamista alkuperäiseen tarkoitteeseen.

Merkityslaji I Yleisyys

TELOSVAIHE F1 + F31

= Telos 1 Esipuhe ja Telos 2 jälkisanat (päättös tehdä teksti nimellä Kosmisen koostumus, jollain lopputuloksella.)

F1. **Sukujuuret** (poissaolo)

F1. Poissaolo. Joku perheenjäsen lähtee kotoa: vanhemmat lähtevät työhön ja jättävät lapset keskenään; prinssi joutuu lähtemään kaukaiselle matkalle ja jättää vaimonsa muukalaisten käsiin. Tyypillisiä poissaolon muotoja ovat lähteminen työhön, metsään, kauppamatkalle tai sotaan. **Alkutilanne joka toimii esittelynä.** Luo tarinaan selkeän tavoitteen, jonka saavuttaminen on epävarmaa, kyse on yhdestä, kokonaisesta ja loppuun suoritetusta toiminnasta, joka tuottaa pelkoa.

1. Esipuhe – Alkuaihe Telos 1

F31. **Maine** (häät)

F31. Häät. Sankari saa palkaksi prinsessan ja puoli valtakuntaa.

31. Jälkisanat – Lopputulos Telos 2

Merkityslaji II F2 + F30

F2. **Kieltäymykset** (kielto)

F2 Kielto. "Et saa katsoa tähän kaappiin". "Älkää lähtekö pihasta"

F30. **Seuraamukset** (rangaistus)

F30. Rangaistus. Konna tai valesankari karkotetaan, surmataan, tekee itsemurhan jne.

Tämäkin funktio toteuttaa oikeudenmukaisuutta. Paha saa palkkansa.

Merkityslaji III F3 + F29

F3. **Houkutukset** (kieltorikkomukset)

F3 Kiellon rikkominen. (Virta vie) Tässä vaiheessa tarinaan ilmestyy konna. Hänen funktionsa on tuottaa onnettomuus onnelliselle perheelle (ihmiskunnalle). Konna tuo tarinaan jännitteen ja kärsimyksen. Konna on lähestyvä vaara. Kiellon rikkominen tuottaa kohtalokkaan erehdyksen, **hamartian**.

F29. **Yksityisyys** (sankarin muutos)

F29. Sankarin muodonmuutos. Sankari muuttuu komeaksi, hän rakentaa upean palatsin, vaihtaa yllään upeat vaatteet jne. Oikeus toteutuu.

Merkityslaji IV F4 + F28

F4. **Valmentautuminen** (tiedustelu)

F4. Tiedustelu. Konna yrittää selvittää lasten tai kallisarvoisen esineen olinpaikan. Karhu kysyy: "Kuka kertoisi minulle, mitä tsaarin lapsista on tullut? Minne he oikein katosivat?"

Prinsessa kysyy: "Kerro minulle, Ivan kauppiaan poika, missä on viisautesi? Käänteisessä tiedustelun muodossa aiottu uhri tekee kysymyksiä konnalle: "Missä on kuolestasi, Koscej?"

F28. **Maininnat** (paljastus)

F28. Valesankarin paljastus. Valesankari epäonnistuu kokeessa, jossa taas sankari onnistuu. Tapahtuu anagnorisis?

Merkityslaji V F5+ F27

F27. **Imago** (tunnistaminen) **F27. Tunnistaminen.** Sankari onnistuu tehtävässään. Sankari tunnustetaan funktiossa 17 saadusta tuntomerkistä. Erossa pitkään olleet roolihenkilöt tunnustavat toisensa. Tunnistaminen tapahtuu aina vaikean tehtävän jälkeen.

F5. **Valmistuminen** (tiedon luovutus)

F5. Tiedon saaminen. Konna saa vastauksen tiedusteluunsa. Äiti kutsuu poikaansa kotiin ja samalla paljastaa konnalle poikansa olinpaikan. Mies saa ihmeellisen laukun; hän paljastaa laukun (taikakalun) salaisuuden kummitädille. Merkitty reitti johdattaa veljekset takaisin kotiin, mutta samalla antavat tietoa neidon olinpaikasta. vrt. hamartia = kohtalokas erehdys.

Merkityslaji VI F6 + F26

F6. **Luotettavuus** (petos)

F6. Petos. Konna yrittää pettää uhrinsa saadakseen hänet tai hänen taikaesineensä haltuunsa. Konna saattaa pukeutua valeasuun esim. noita teeskentelee olevansa hurmaava vanha rouva. Saatetaan käyttää suostuttelua tai oveluutta tarkoituksenaan toteuttamiseen. Vasta näiden esivaiheiden jälkeen seuraa funktio. Muutetaan ja annetaan vääriä neuvoja, merkkejä ja vihjeitä, johdetaan tahallaan harhaan. Vaara lähestyy.

F26. **Arvoasema** (suoriutuminen)

F26. Tehtävän suorittaminen.

Merkityslaji VII F7 + F25

F7. **Välikot** (konnuus)

F7 Petoksen uhriksi joutuminen. Konna onnistuu ja uhri tietämättään auttaa vihollistaan. Saduissa kiellot aina rikotaan ja petollisiin ehdotuksiin suostutaan.

F25. Vaatimukset (vaikea tehtävä)

F25. Vaikea tehtävä. Satujen yksi suosituimmista elementeistä. Tarinan huippukohta. Sankari saattaa joutua ratkaisemaan arvoituksen, voimia, taitoja tai sietokykyä koetellaan. Lisädramatiikka syntyy, jos tehtävässä sankari epäonnistuu ja seuraa uusi karkotus.

Merkityslaji VIII F8 + F24

F8. **Arvot** (puute)

F8. Konnuus. Konna tuottaa vahinkoa jollekin perheenjäsenelle.

Proppin mukaan? tärkeä funktio, koska sen avulla tarinan varsinainen liike ja suunta saadaan aikaan. Kaikki edellä mainitut funktiot ovat itse asiassa olleet tämän funktion esivalmistelua.

Pahimman odotus on saanut täyttymyksen, pelko ja ahdistus on muuttunut kauhuksi ja suruksi. Ollaan tilanteessa, jossa tarinan hyvä on joutunut onnettomuuteen ja paha puolestaan on noussut onneen. Vallitsee moraalinen epäoikeudenmukaisuus. On luotu kärsimyksen tilanne ja motiivi sankarin toiminnalle.

F24. **Kilpailijat** (valesankaruus)

F24 Valesankarin vaatimukset. Jos sankari saapuu kotiin, veljet voivat olla valesankareita tai hovissa sotilas väittää voittaneensa lohikäärmeen ja vaatii prinsessaa omakseen. Sankarin epätoivo lisääntyy, jännitys tihenee. (Rumat ne vaatteilla koreilee!)

Merkityslaji IX

F9. **Kannustus** (kehotus)

F9. Onnettomuudesta tiedottaminen. Kaikki saavat kuulla tapahtuneesta onnettomuudesta. Tämä funktio tuo sankarin tarinaan. Proppin mukaan sankareita on kahta tyyppiä: jos tyttö pelastaa itsensä, hän on uhriksi joutunut sankaritar, jos taas poika, hän on etsijäsankari. Molemmat sankarityypit eivät esiinny samassa sadussa. Saduissa on vain yksi sankari! Tässä funktiossa esitellään sankari ja hänen sankarilliset ominaisuutensa.

Etsijäsankari etsii kadonnutta, uhriksankari löytää tien kotiin.

F23. **Auttajat** (yllätystekijä)

F23. Saapuminen tuntemattomana. Sankari toimii valeasussa ja vaatimattomassa roolissa. On vain ajan kysymys, jolloin sankarin todellinen arvo paljastuu ja hän saa prinsessan ja puoli valtakuntaa.

Merkityslaji X F10 + F22

F10. **Valloitukset** (vastatoimet)

10. Päätös vastatoimiin ryhtymisestä.

Sankari päättää pelastusretken aloittamisen. Luo toivon mutta myös huolen. Katsojien epätoivo muuttuu peloksi: epäoikeudenmukaisen kärsimyksen poistamisesta on ainakin pientä toivoa, mutta sankari vaikuttaa kuitenkin heiveröiseltä mahtavaan velhoon verrattuna. Onnistumisen mahdollisuus on pieni. Juonellisesti (F1-F9) sadun 1. vaihe aiheuttaa jännitystä konnan toimien johdosta. 2. vaiheessa (10. funktiosta alkaen) jännitys muuttuu muotoaan. Ykkösvaiheessa pelätään konnan toiminnan onnistumista, kakkosvaiheessa pelätään sankaritoimien epäonnistumisesta. Sankari aikeineen on samastumiskohde. **Vaikeudet** ovat jännityksen edellytys. Ilman vastuksia ei synny seikkailua. Jännitys aikaan saadaan rajallisella ajalla. Uhri on pelastettava tietyn ajan kuluessa tai muutoin sen käy huonosti.

- vaikeudet ja esteet synnyttävät viivytyksen
- viivytyks luo epävarmuutta tavoitteesta
- jännitys syntyy tavoitteen ja saavutuksen välisestä odotteesta

- onnistumisen on oltava epävarmaa

F22. **Onnekkuus** (pelastuminen)

F22. Pelastuminen. Sankari ja kohde pelastuvat takaa-ajosta. Tämä on viimeinen koettelemus, josta täytyy selviytyä.

Se on linkki ulos kertomuksesta, happy end tai tarina saa jatkoa: Konna ilmestyy jälleen ja vie sankarilta sen, minkä hän juuri on pelastanut. Tapahtuu jälleen peripeteia eli odottamaton käänne. Ansaittu kadotetaan. Tapahtuu käänne tai paluu alkuun ja kaikki toistuu kuten alussa. Miten sankarin käy tällä kertaa?

Merkityslaji XI F11 + F 21

F11. **Uran alku** (lähtö)

F11. Lähtö. Etsijäsankari lähtee pelastusretkelle tai uhrisankari saa tilaisuuden paeta ja lähtee paluumatkalle epätietoisena päämäärästä. Matkalla sankari tapaa lahjoittajan, jolta hän saa auttavan esineen, taikaesineen, jonka avulla sankarin lopulta onnistuu poistaa onnettomuus. Sitä ennen sankaria koetellaan. Tarinan roolisuoriutujat ovat: lahjoittaja eli auttaja; sankari; konna; etsitty henkilö; lähettäjä; valesankari. Näiden roolihahmojen myötä syntyy juoni. Sankari etsii pelastettavaa. Hänellä on intentio, tavoite toiminnassaan, kun taas konna yrittää estää sankaria suoriutumasta tehtävästään ja aiheuttaa jatkuvia konflikteja, vastuksia toiminnalle. Valesankari on konnan alter ego, joka tuo tarinaan moraalista vääryyttä. On se niin väärin! Auttaja luo sankarin toimintaan uskottavuutta ja toivoa siitä, että konna on voitettavissa. Samalla auttaja saattaa testata sankaria ja siten varmistutaan sankarin vilpittömyydestä ja aitoudesta, kun hän selviää auttajan antamista haasteista.

F21. **Antagonit** (takaa-ajo)

F21. Takaa-ajo. Konna, jota ei ole vielä täysin nujerrettu, alkaa takaa-ajon. Noita lentää perään, lohikäärme seuraa, neito viettelee ja yrittää surmata jne. Menetyksen vaara luo jännitteen kerrontaan. Katoaako prinsessa vai taikasormus?

Merkityslaji XII F12 + F20

F12. **Päämäärä** (kokeen määräys)

F12. Lahjoittajan antaman haaste. Sankarin on selviydyttävä erilaisista vaativista tehtävistä, jotta hän saa taikaesineen haltuunsa. Noita antaa tytölle kotiaskareita, metsän ritarit vaativat sankaria palvelemaan heitä kolmen vuoden ajan: sankarin on kuunneltava guslan soittoa nukahtamatta. Emotionaaliselta kannalta funktio tuottaa jännitystä: Selviääkö sankari kokeesta? Pääseekö hän jatkamaan matkaansa neidon pelastamiseksi?

F20. **Loppuelämä** (paluu)

F20. Paluu. Kotimatka alkaa (? mieti miten uhrisankarilla)

Merkityslaji XIII F19 + F13

F13. **Menestys** (koetilanne)

F13 Sankarin reaktio. Sankari vapauttaa vangin, selvittää tehtävän, osoittaa armeliaisuutta, nokkeluutta ja älykkyyttä. (Asutus, musiikki, tuli) Sankari saattaa turvautua taistelussa oveluuteen ja käyttää samaa taktiikkaa kuin vihollisensa. Osat vaihtuvat petkutuksen (uneen vaivuttamisen) kautta, esim. sankarittaret vaihtavat noidan tyttärien kanssa vaatteita, jolloin noita tappaakin tyttärensä. (menettää sampon)

F19. Epäkohdat (puutteen poisto)

F19. Onnettomuuden poistaminen sisältää **peripeteian**: toiminta saa taistelun tuloksena äkkikäänteen. Ongelma muuttuu, ongelmana ei enää ole löytää prinsessa, vaan miten saada prinsessa turvaan.

Merkityslaji XIV F14 + F18

F14. **Apuvoimat** (taikaesine)

F14. Taikaesineen saaminen. Kokeesta selviytyminen tuo ratkaisun ja saatu palkinto auttaa ratkaisevalla tavalla itse päämäärän saavuttamisessa. Lahjoittajan antaman haasteen voittaminen ja taikaesineen saaminen tekee itse konnan voittamisen mahdolliseksi ja yleisön kannalta uskottavaksi.

F18. **Saavutukset** (voitto)

F18. Voitto. Sankari kukistaa konnan.

Merkityslaji XV F15 + F17

F15. **Toimipaikat** (siirtyminen)

F15. Siirtyminen määräpaikkaan. Sankari saapuu sinne, missä etsitty henkilö tai esine on. Kohde voi olla kaukana, vaikkapa merten takana. Sankarille avautuu tie ja keinot matkan saavuttamiseksi. Matkataan linnun selässä, kettu johdattaa, portaat vievät taivaaseen. Sankari lähestyy kohdettaan, mutta konnan aiheuttama uhka suurenee myös. Kuulija täyttyy toivolla ja huolella. Tullaan määränpäähän.

F17. **Tyypillisyydet** (tuntomerkit)

F17. Tuntomerkillä varustaminen. Taistelun melskeessä saatu vamma voi olla tunnistin jatkossa, tai prinsessa painaa sinettisormuksellaan merkin sankarin otsaan, sankari saa sormuksen tms. Uskottavuuden kannalta **merkittävä** funktio, koska sillä on merkitystä sadun lopussa, missä se tekee tunnistamisen äkilliseksi, uskottavaksi ja liikuttavaksi.

FOKUS > HYPOTEETTINEN FOKUSASEMA ! TYÖOHJELMA – HYPOTEETTIINEN SISÄLTÖ -
TEKSTI

F16 F16. **Työtehtävät** (taistelu) TAISTELU ONNESTA!

KAMPPAILU – ASTRAALITARUJEN UROTYÖT

voimankäyttö – mittelöt, fyysinen, materiaallinen voima esim. Herkules, Atlas

henkinen voima – jumalat, rangaistus, tappio, häviö / TUOMIO regiimi / HYBRIS-rangaistus

Miten konstellaatiot ja asterismit ovat alkujaan muodostuneet, ei koskaan ihan selvästi ole valjennut tieteen tekijöille. Kartantekijät erosivat ensin traditiosta, kunnes tähtikartat hävisivät tarinankerronnan välineinä ja alkoivat elää astronomian harrastuksen kautta. Aikaisempiin vuosisatoihin verrattuna 1900-luvulla keksittiin vain vähän uusia konstellaatioita. Aiemmin 1700-luvulla karttojen tekijöiden suosio ja menestys oli riippuvainen estettisistä arvoista., joka loi hyvin hetkeksi renessanssin taiteelliselle kartografialle. Nykyajalle tultaessa tunnustettuja konstellaatioita on 88. Jossain määrin tieteellinen konsensus on päättänyt konstellaatioiden lukumääräisen saturaatiopisteen tulleen täyteen. Uutta on löydettävissä, mutta halutaanko se nähdä tai sallia sen nousta sotkemaan kuvioita, on jo toinen kysymys.

Eksoottisista eläimistä ovat säilyneet mm. tähdistöt Apus, Chamaeleon, Dorado, Pavo, Tucana, Volans, mutta joillekin eläintähdistöille ei ole käynyt yhtä hyvin, Felia, Noctua/Turdus Solitarius, Rngifer ja Sciurus Volans, Gallus, ja Scirius Volans ovat kauan aikaa sitten vaipuneet unohduksiin. Jotkut tähtikuviot muodostuivat uudeksi kombinaatioiksi, jolloin esimerkiksi Antinoös tuli osaksi Aquiaa ja muodosti vesimiehen merkin. Cerberus (kerberos) (ja Ramus Pomifer) oli aiemminkin mielletty osaksi Herkuleen konstellaatiota, Caput Medusae (Medusan pää) kulki kapeaa kaistaa tähtimuodostelmien välissä. Yritys ymmärtää miksi jotkut konstellaatiot tulivat kuuluisiksi ja toiset eivät, muistuttaa yritystä muodostaa ennustavaa taidehistoriaa, se ei vain toimi. Miksi jotkut Ptolemaioksen jälkeiset kuviot selviytyivät nykyaikaan ja toiset eivät, on analoginen sille miksi Michelangelo ja VanGogh tunnetaan kaikkialla, mutta useimpia heidän aikalaistaitelijoita ei. Näin pohdiskelee John C. Barentine kartoituksessa unhoon painuneiden konstellaatioiden syitä. Kyse on epäilemättä kilpailevista meemeistä, myytit eivät ole menettäneet merkitystään nykyaikassakaan, mutta myyttiaiheiden kiinnostavuus on muuttunut. Nähtäväksi jää, miten nykyisen konstellaatioasetelman käy, katoaako siitäkin osia ja korvautuu jollain muulla, vai onko kosmisen koostumus tältä osin tullut täyteen mittaansa ja tiensä päähän, kun kaanon katsotaan fiksatuksi, tähtitaivas konstellaatioina kartoitetuksi. Muutos kuitenkin tuskin kiertää tätäkään kohdetta täysin, sen sijaan muutosvoima voi vetää puoleensa uusia tuulia. Arkkityypit eivät katoa, ne vain muuttavat myyteissä muotoaan, tähtitaivaan eläimet, zoemat elävät myyttistä elämäänsä vitalisen virkeinä kerberoksina ja fenikslintuina, vallan vahtikoirina ja menestysvalmentajina. Kalevalaisten kansanrunojen Apsu/Apso Konnusta saattaa hyvinkin muodostua tähtitaivaan

Tauruksesta alkuhärän tai apis-härän merkityksestä. Tähtitaivasta luonnehditaan kirjokannaksi Kalevalassa ja se on tulkittu kirjaksi. Maailman lukutaitisimpiin kansoihin kuuluvassa pienessä Suomettaren maassa Suomessa on lukuopetuksen alkuopetuksena käytetty koulupakon ajoista lähtien Aapista. Tiedon lisääntymiseen tarvitaan aakkoset, kirjainmerkit äänteineen, käsitteille nimet. Bullroarer on aboriginaalien soittimenä saanut suomennoksen suhistuspuu, mutta sama soitin tunnetaan jo muinaisista luulöydöistä vuosituhantisten kalliomaalausten alkuhärkien kuvaamisen ajalta. Jääkauden jälkeen vapautuviin kallioihin suomalaiskallioissa härkänä on toiminut

hirvihärkä ja nautana hirvilehmä. Ehkäpä tästä johtuu hirven arvoituksellinen eufemismi kuha, jonka johdannaisia ovat verbit kuhista ja suhista. Elävä perinne hirvimetsällä on räikkä. Bullroarer ei ole saanut hyvää suomennosta osakseen, ehdotan mölistin, iso härkä möläjää.

Tarkastelusta on jäänyt maata lähinnä olevat kosmiset ilmiöt, sää, aurinko ja kuu tarkastelematta, olen aihepiirin jättänyt toiseen kertaan, koska aihepiiri on laaja ja tutkimuksia paljon, kuten pikainen hakutulos osoittaa (liite). Ilmeisesti on jatkettava tutkimuksia, rätisevistä revontulista, taivaan kaarella kajottavista neidoista, ruskosta. Tämä teksti päättää toisen trilogiasarjan, jota työstin työnimellä Korpusmaisuuks, joista kaksi edellistä osaa I Myytti ja metodi ja II Futurologiset ennakkoluulot työstin Delfoi-työpajassa vuoden 2018 aikana. Vuosi on kiertynyt umpeen ja tämä kolmas osa III Kosmisen koostumus fokusoitui karhunäkökulmaan, en silti tohdi ryhtyä kilpaan niinkin korkeatasoisten karhumyyttien tutkijoiden kuin Kaarina Kailo ja Juha Pentikäinen, jotka ovat myös etevä kalevalaisen epiikan tuntijoita. Tutkijoina he edustavat tavallaan peijaisten arkkitilannetta, feminiinistä ja maskuliinista näkökulmaa. Pentikäinen on ollut kiinnostunut tuonpuoleisen ruhtinaasta kuoleman kulttuurin kautta ja Kailo vuorostaan kerronnan ja myyttien, myös astraalimyyttien kautta. Tästä kombinaatiosta olen ammentanut ja tehnyt aineksista oman keitokseni. Bon appetit!

10.6 Listausten merkitys

Listat ovat apukeino lopputuloksen saavuttamiseksi ja testaamiseksi. Ennen kirjoitusprosessin alkamista intentiona oli kartoittaa astraalimytologiaa suomalaisittain. Suomalainen arkistoaineisto on kuitenkin varsin niukkaa, joten sen perusteella ei olisi syntynyt mitään erityisempää lisäarvoa jo tiedettyyn, joskin tiedon kertaamisellakin on oma merkityksensä. Lähtöperiaateena oli se, että telos edustaa linjaa sanottu ja tehty, eli sen minkä alussa päättää, on lopussa oltava ilmenneenä todellisuutena. Toteutumisen arviointiin tarvitaan jokin menettely, ja sellaiseksi on tässä valittu saman esipuheen asiasanoituslista uudelleen arvioituna sekä kolmitason blast-fuzzy-purple kombinaation yhdistäminen toteutuneen arvioon.

Saatua lopputulosta on myös verrattava saatuun metakuvioon tuonpuoleisen ruhtinas. Telos II:n uussanoituksesta syntyy kolme seitsenmuodostelmaa omine x-tekijöineen. Tulkinta testautuu näin tasolla I Tuonpuoleisen ruhtinas-teemat, II Peijaisteema ja III Astraalimytologiateema. Kaikki samasta listasta käsin tarkasteltuna. Edellä mainitut asiasanat muodostavat lopputuleman testin. Kantavana ideana on ollut hyödyntää Claude Lévi-Straussin struktuurianalyttistä näkemystä ja myyttejä villinä ajatteluna, mytolokiikkoina, villinä ajatteluna, jonka tärkeisiin ilmauksiin kuuluvat kiertoilmaisut, eufemisma käyttökelpoisuudesta, testereinä toimivat tässä x1 ja x2 tekijät, toisin sanoen Tuonpuoleisen ruhtinas -teemassa kartoitettavana on korpuksen keskeiset mielikuvat ja kielikuvat, joita on lähestytty myyttien, kiertoilmausten ja uskomusten kautta. Keskeiskäsitteiksi teoreettisesti muodostui zoema ja hiisi.

Alussa olevan sisältöaihioinnin lopputulema on tässä vaiheessa selvillä ja arvioitavissa, miten kolmikanta toteutui. Millaisia älynväläyksiä syntyi, mikä jäi epämääräiseksi ja konstikkaaksi ymmärtää. Epäilemättä kaksi viime mainittua vaihtelle lukijan itntressien., tottumusten ja harjaantuneisuuden myötä. Haasteena on erilainen tapa tuoda ajatukset julki.

BLAST = Leimahdus (älynväläys, neronleimaus)

FUZZY = Sumeus (asteittainen, hämärä, epäselvä)

PURPLE = Konstikkuus (monimutkainen, korukuvioinen)

Alla punaisella merkitty uussanoitus kunkin kappaleen intentioista ja taustamerkityksistä..

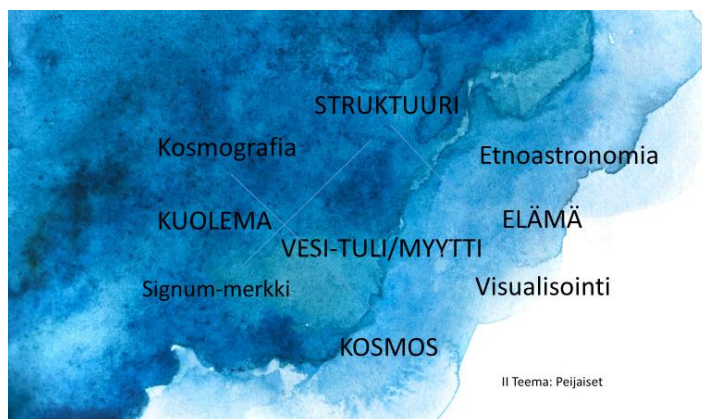
- 1 tulkintatavoista** -> arvottamisen vaarat => **HYVÄKSYNTÄ**
- 2 diletantit** -> asianharastajan arvo ja arvokkuus => **ARVOSTUS**
- 3 korpusmaisuustrilogia** -> Kosmisen koostumus, III osa = **RAJAUS**
- 4 konsensus** -> yhteisnäkemys, yksimielisyys => **STAGNAATIO**
- 5 väinämöisefekti** -> luovuus, bricoleur => **VILLI AJATTELU**
- 6 ugrame, universaalit** -> yleismaailmalliset rakenteet => **RAKENNE**
- 7 veediset prinssiipit** -> intialaiset kuva-aiheopit => **VISUALISOINTI**
- 8 Muukin kivet** -> joululeikki ja siirtolohkareet => **KALLIOMAALAU**
- 9 Pentin tupa** -> tähtiin vievä kansanrunomotiivi => **KOSMOS**
- 10 kalliit** -> suomalainen peruskallio ja pystykalliit => **ETNOASTROMOMIA**
- 11 elämä** -> myyttinen vastapooli kuolemalle => **VESI-TULI ELEMENTIT**
- 12 puut** -> palvonnan kohteina => **KOSMOGRAFIA**
- 13 hiisi** -> lehtometsä, myyttinen olento ja paikka => **HIISI**
- 14 kalliomaalaukset** -> hirviaiheet kosmossymboleina => **ZOEMA**
- 15 koherenssi** -> yhtenäisyys, johdonmukaisuus => **SISÄLTÖ JA MOTIIVIT**
- 16 merkki** -> viestinnän väline => **SIGNUM**
- 17 ylinen** -> taivasmaailma kansanuskossa, tallin vintti => **TUONPUOLEINEN**
- 18 Tellus, taivasikävä** -> maa, taivas, koti => **LOKAATIO**
- 19 kiertonimet** -> sumeaa kieltä = **EUFEMISMIT**
- 20 nimet** -> tilannevaihtelu, identifiointi (yksilöinti ja kuvaus) => **KVALITEETTI**
- 21 objekti** -> huomiotta jäänyt kohde = **RAJAUS**

Kaikkia aihepiirejä on jollain tavoin käsitelty tai sivuttu tekstissä. ristillisessä perinteessä emyytti ylösnousemuskesta on keskeinen uskomus. Karhu, ursus arctos on ollut muinaissuomalasiten tuonpuoleisen hallitsija, jonka kodiksi on mielletty sekä Manala että Tunolea, maanlaiset kammiot ja avaruuden tähtitarhat sekä siinä välissä keskisen maailman tuonpuoleisuus elävänä metsänherrana, joka palautettiin peijaisten kalloriiteissä takaisin syntykotiin. Suomalaisten kalliomaalauksen perussignum on kuitenkin hirvi, joka on karun puoliso hieros gamos tasolla. Stagnaatio on mielen jumi.

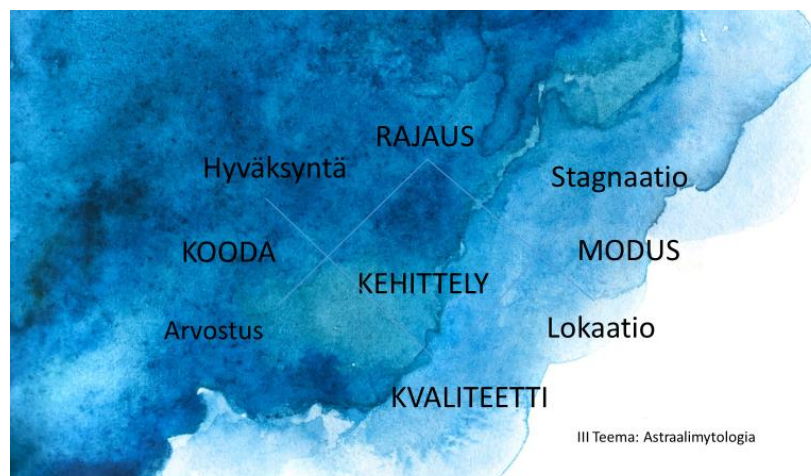
Kuvio. Tuonpuoleisen ruhtinas, teema I

Toisessa jaossa tarkastelu syventyy myyttien maailman näkökulmaan, jossa veden ja tulen elementit symboloivat myyttien perusasetelmaa, jossa on kyse elämästä ja kuolemasta. Suomalaisessa uskomusperinteessä kuolemanenteet ovat hyvin edustettuina, joskin kohtalon enteitäkin on. Ihmetystä saattaa herättää visualisoinnin valikoituminen osatekijäksi, mutta etnoastronomiassa tarinoissa ja tähtikuvioissa nähdään ja visualisoidaan kuvioita, tarinajuonia ja hahmoja. Kosmografia on täynnä erilaisia käsityksiä taivaan merkeistä ja eläinradan vaikutuksista ihmiselämään. Peijaiset ovat riitti, jossa tuonpuoleisuus on näkyvästi läsnä. Vielä 1800-luvulla karhunkalloriitit tunnettiin Suomessa, ja jonkinlaiseksi reliktiksi peijaisriitistä voidaan katsoa myös 1900-luvulla virinneet hirvipeijaisrunot, hirvikronikat, jotka kertovat metsästyksen kulusta, mutta myös jonkinlaisesta rituaalisesta hyvittelystä. Peijaisten keskeinen tarkoitus on ollut luoda tasapaino ekologiseen kiertokulkuun palauttamalla elämä riitissä alkulähteille. Kuuluuko eläinseremonialismi zoeman käsitteeseen vai ei, jää nähtäväksi tuonnempan.

Kuvio. Peijaiset, teema II

Kolmannessa ryhmässä voi nähdä syvämerkityksen tason, joka samalla on alun intention mukainen. Tavoitteena oli kartoittaa astraalimytologiaa suomalaisittain, vaikka saatavan aineiston tähtiä koskevan suomalaisaineiston niukkuus pakottikin turvautumaan vertailevan aineiston käyttöön. Jotta näin saatu laajennettu aines ei olisi rönsyillyt liiaksi, korpuksesta rajautui pois auringon, kuun ja meteorologian myytit ja uskomukset. Keskeisiksi x-tekijöiksi muodostui koodan ja moduksen käsite. Vaikka tässä työssä ei tekstissä ole erityistä painotusta modaliteettijaon suuntaan, niin modus ilmenee.

Helpoiten moduksen ymmärtää verbien eli teonsanojen moduksena, joita suomen kielioppi tunnistaa kuusi kappaletta, neljä ensimmäistä ovat induktiivi, imperatiivi, konditionaali ja potentiaali. Lisät ovat optatiivi ja eventiivi. Olomuoto kertoo mitä on, käskymuoto on esim. ole siinä! Ehtomuoto millaista olisi, jos... ja potentiaali on oletusta, ollee niin, että.. Optiivi on ylätyylinen runomuoto, ollos huoleton. Eventiivi on tavallaan tuplajaarittelu: mahdollisesti olisi parasta jättää tämä juttu nyt ja siirtyä moodiin, jonka voi määritellä eri alojen mukaan esiintymistihentymäksi eli frekvenssiksi, pysyväksi toistuvaksi rakenteeksi, tyyliksi ja tavaksi tehdä asioita. Tässä työssä tuo tapa on määritelty sarjaksi blast-fuzzy-purple. Mainitut modukset jakaantuvat tällä jaolla siten, että kimuranttia purple-tyyliä vastaavat modukset optatiivi ja eventiivi esim. kieltojen toiminnan piirissä, jota kalevalaisessa kansanrunoudessa edustavat epimyytit elkäppen-runoina. Blast on lähtökohta, jossa perusoivallukset ovat tapahtuneet indikatiivin ja potentiaalin moduksina. Mitä ajatteliin olevan, niin on. Fuzzyn kohtaan jäävät modukset konditionaali ja imperatiivi, kehotukset ja mahdollisuudet. Jäi nähtäväksi olisiko mikä mahdollista. Modaliteetit ovat taustalla, kuviot kertovat etnoastronomisesta olemisen, elämisen ja tiedonymmärtämisen tavoista, aistimisensta ja menetelmsitä, miten asioista selkoa saadaan esim. myrrysmiehen ja virolaisen kautta shamanoimalla.

Mytologiikoita on muodostettu neliosaiseksi tetralogiksi. Pohjaa edustaa tässä tarkastelussa modalisointi, joka viime kädessä testaa edellä sanotun ja samalla koko tehdyn tekstin. Syvätason ugrame voidaan modalisoida, ja mikäli asetelma osoittautuu valittuihin asiasanoihin nähden mielekkääksi kokonaisuudeksi, on aiheessa edetty systemaattisesti kohti lopputulemaa trilogian verran. Astraalimytologian kartoittaminen oli keskeisenä teemana työssä, joskin tehtävä osoittautui laajemmaksi ja monimutkaisemmaksi kuin mitä alkuun saattoi olettaa siitäkin huolimatta että iskelmätkin laulavat – Suuri taivaan on sininen äärettömyys, tumma kuin iäisyys.

Kuvio. Astraalimytologian modaliteetit

Lyhyesti suomentaen kuvio vaakasuoraan lukien sisältää seuraavaa. Vaikka tahtoi tietää, niin täytyy kohdata oma rajallisuutensa äärettömän edessä. Se mitä on osannut tehdä vaikuttaa lopputulokseen, ja millainen se on. Arviointi voi lisäksi muodostaa kuvitelman siitä, millainen työ olisi parhaimmillaan voinut olla. Jokaisen tutkijan on välttämätöntä uskoa asiaansa. Jokaisella on, ja on oltava jotain, mihin uskoa, jotta voi säilyttää mielenterveytensä alitajunnan syövereissä ja käsittämättömön edessä.

CLS-myyttisikermä tähtitarhoista

Alla poiminta tärkeimmistä yksittäisistä maininnoista Mytologiikoita-sarjassa.

OSA I	M93a	Jupiter, tähden mies s. 168
	M106	Tähtivaimo s. 179
	M113	Taivasmatka s. 184
	M129a-b	Orion s. 223
	M131a-b	Plejadien synty s. 241-244
	M135	Plejadien synty s. 245-252
	M136	Jilisoaibu (planets) s. 244

	M138	Venus s. 250-251
OSA II	M353	Vaivaistähdet s. 463
	M298	Komeettojen ja meteorien synty s. 315-317
OSA III	M362	Orionin, Venuksen, Siriuksen synty s. 46-49
	M363	Tiettyjen tähtien synty s. 47, 53
	M408	Kauniin Assawakon tarina s. 137-138
	M449	Tähtipoika s. 261-62
	M472	Kymmenen ryhmät s. 327-375
	M475 c,d,e, f	Itäisen taivaan nainen s. 347
	M503a	Matka taivaalle s. 435-438
	M520, M522	Taivaalta tippuminen s. 463
OSA IV	M539	Tähtiveljet s. 56-59
	M575a-b	Orionin alkuperä ja plejadit s. 196-198
	M591a-g	Plejadien synty s. 224-227, 232
	M719	Taivaallinen kanootti s. 452
	M807a	Matka taivaalle.

11. KÄSITTEIDEN KERTOMAA

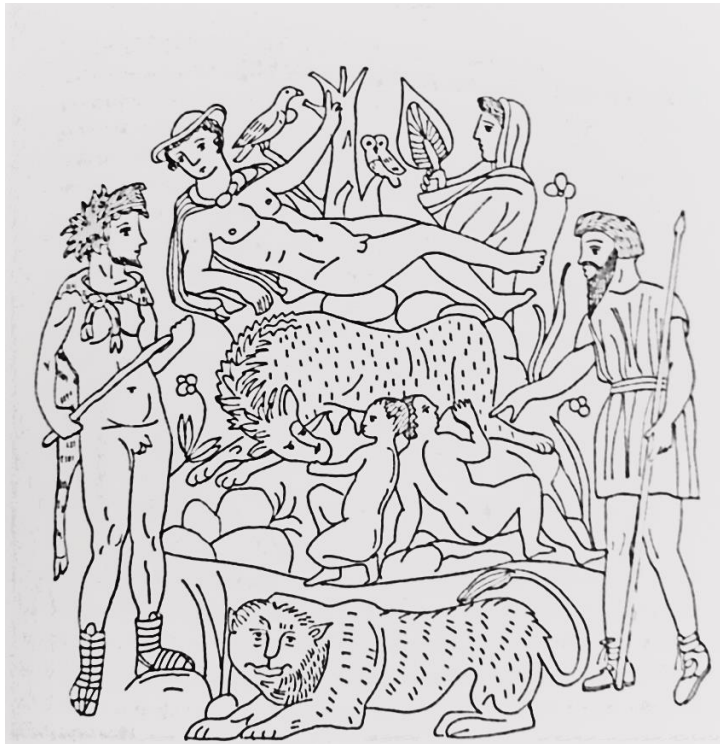
Aakkosellisessa hakemistossa olleet tekstit on luokiteltu tekstissä jo aiemmin kosmisen koostumukseksi korpusaineistossa. Sinänsä kauniin Assawakon tarina ei viittaa suoraan mihinkään tähtiin liittyvään, mutta koska länsimaisissa astraalimyyteissä kauneus korostuu arvona, niin on kiinnostavaa verrata, miten aihetta käsitellään trooppisessa käsitteistössä. 'Muun muassa myytit M781-782, jotka Claude Lévi-Strauss on nimennyt "The war against the celestial people" Sota taivaallisia olentoja vastaan ei suinkaan vie mihinkään tähtien sodan melskeisiin, vaan konkreettisen logiikkaan, jossa sota taivaanvaltoja vastaan on mielletty lähinnä sodaksi sääilmiöitä vastaan, vastine nykyajassa ympäristöongelmina on helppo osoittaa. Nykyään puhutaan ilmastomuutoksen torjumisesta. Hitaasti, vaivalloisesti liikuva tähdet myytissä M353 on rinnastettu ajan kulkuun ja ihmisten kiireisiin, joten jollain tavalla

tai tasolla villi ajattelu on kyennyt rinnastamaan ajan ja avaruuden vuorovaikutuksen. Tärkeimpiin kappaleisiin kuuluu lukuja, joiden otsikoinnista ei lainkaan ilmene mikään tähtitaivaaseen liittyvä. Kolmannen osa luku kuusi harmoniasta, tasapainosta alkaa luvun 10 arvioinnilla ja ihmettelyllä: Mitä kätkeytyä merkityksiä on kompleksisen Mandan-myytteissä yläilmojen asukkaiden, vainoojien ja heidän uhriensa, ihmisten välillä? Jatkoselvittelyyn jää, tarkoittaako tämä monitulkintaisuus taivaanvalloista enemmän sääilmiöitä kuin ufoja, jumalia tai haltijoita.

Quirinus oli jumala roomalaisessa mytologiassa, alun perin hän oli sabiinilaisten sodanjumala. Kuuluu jumaltriadiin Jupiterin (taivaan jumala) ja Marsin (tuolloin hedelmällisyyden jumala) kanssa, myöhemmin Juno ja Minerva tulivat tilalle. Yhdistymisen jälkeenkin kolme tärkeintä kulttipappia, flamenia tunnettiin nimillä: 1) flamen Dialis, flamen Quirinal ja flamen Martialis. Quirinus oli myös Janus-jumalasta käytetty nimi, usein nimi oli muodossa Janus Quirinus.

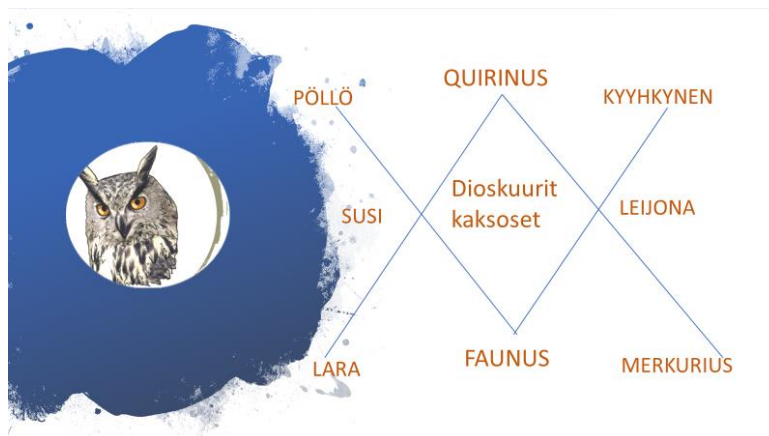
Mors, joka tunnetaan myös nimellä Letus, oli roomalainen jumaluus ja kuoleman persoonallisuus, joka kuvattiin mustana tai tummana nuorena miehenä, jolla on mustat siivet käsivarressaan (kuoleman symboli, kädessä sammutettu ja käänteinen soihtu (kuoleman symboli, mukana Somnus. Herkules taisteli Morsin kanssa pelastaakseen ystävänsä vaimon. Morsia kuvataan myös Pluton palvelijana, joka päätti ihmisen elämän.

Vanha roomalaista kuvastoa voidaan tulkita ugramena symboliikan avulla, kuviossa on esitettyä kaksi jumaluutta, joista toinen on Quirianus ja toinen Merkurius. Kolmas, naisolento edustaa Laraa, joka on jäänne uskomusperinteessä elää tonttu- ja haltijauskomuksissa. Suomessakin tontun toisintonimenä on käytetty laria, Lari on myös miehen etunimi. Lari tonttuna on erilaisten paikkojen tai toimintatilojen haltija ja suojelija. Suomessa tunnettuja ovat mm. kotitonttu, tallitonttu, saunatonttu ja metsätonttu sekä tietysti joulupukin apulaiset joulutontut, jotka ovat nuorinta uskomusperinnekerrostumaa Larasta alkaen. Lara edustaa roomalaisessa mytologiassa ????. Kuten listoista, niin myös kuvista voi laatia jäsennellyn kokonaisuuden, embleemit ja symboliset kuvakokonaisuudet ovat koodattua kieltä, jonka voi purkaa auki kuvioksi tai tarinaksi. Paavo Castrénin selitys kuvakokonaisuudesta on jättänyt huomiotta kuvan kaksi lintuhahmoa, jotka ovat pöllö ja kyyhkynen.

Kuva. Lara, Quirianus, Merkurius ja Faunus joukkoineen.

Rooman ja roomalaisten syntymyyteissä keskeisen roolin on saanut nisäkäs susi. Kuvan toisena embeeminä on leijona. On ilmeistä että tämä asetelma leikkii dikotomioilla, jossa dioskuuriveljeks Kastor ja Pollux elävät ja toimivat.

Laralla on lehvä käsissään ja siten hän edustaa myös tuonpuoleisuutta kasvillisuuden vuodenkierron kautta. Merkurius on jumalten sanansaattaja, mediaattori, joka johdattaa kuolleiden sielut manalan porteille. Laran ja Merkuriuksen valtapiirissä on metsän satyyriolento faunus, joka paremmin tunnetaan Panina. Pöllö ja kyyhkynen ovat toiminnallinen vastapari yön ja päivän lintuina, suomalainen vastaava pari voisi olla vaikka

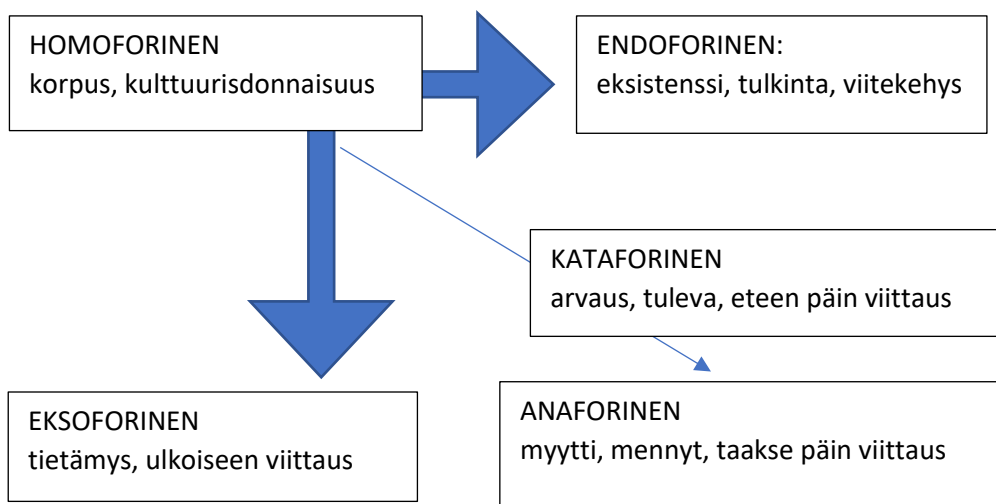
nahkasiipi eli lepakko ja päivälintu eli pääskynen. Leijona edustaa valtaa, regiimiä, joka myyteissä usein osoittautuu sankarille vaaralliseksi. Roomalaisia dioskuureja ruokkii ja suojaa susi. Kuviossa on monia tulkintamahdollisuuksia, mutta tärkeintä on havaita, miten meemit ja geenit, yön ja päivän kierto sekä elämän ja kuoleman myyttiset teemat ovat kietoutuneet yhteen yhdeksi ainoaksi kuvalliseksi diskurssiksi.

11.1 Foristiikka osana teleologiaa

Diskurssin kieliopissa on viisijakoinen viittaussuhdejako, joissa on aikaan ja paikkaan liittyvät anafoorinen ja katafoorinen (anaphoric & cataphoric) taso. Edellinen viittaa taakse päin tekstissä, jälkimmäinen eteen tulevaa, se ennakoi tulevaa. Lisäksi on homofoorinen (homophoric) viittaussuhde, jossa on poikkitekstuaalinen vihjeistys, on eksofoorinen (exophoric) ulkoiseen tahoon viittaava diskurssireferentti ja lopuksi myös itsetarkkailuun, sisäiseen ja yksilölliseen havainnointiin viittaava referenssisuhde. Tästä(kin) saadaan kätevästi meemikaava, jossa homofoorinen on semeemi, eksofoorinen genoomi, endofoorinen fenoomi. Näistä muodostuu silta anafooriseen, jonka voi taaksepäin viittaavana tekstuaalisena elementtinä edustavan mm. myyttiä, kun taas katafoorinen on kuin katapultti, joka heittää merkitykset toisiin suuntiin eteenpäin samalla kun aika ja paikka muuttaa käsitteitä ja vie osan mennessään unohduksiin.

Sanottua voi selventää kuviolla.

Kuvio. Deiksis-kaavio, jolla kytketään tekstuaalisuus kontekstiin ja korpukseen.

Kataforinen edustaa tässä aikaa tulevaa, kas aika kaiken muuttaa voi, tekstissä on käänteensä sekä prosessin että juonen kanssa. Tässä on forisen käsitettä laajennettu korpusanalyysin suuntaan ja osaksi tekstuaalisuuden diskurssitutkimusta. Luonnollisesti kaavio on vasta aihio, mutta sille on perusteensa. Alussa prosessia oli kataforinen vaihe, jossa viittasin teloksen kahtalaiseen luonteeseen, alkuun ja loppuun, jossa arvioin mitä tuleman pitää. Lopussa on sama telos tarkasteltuna retrospektiona, taakse päin viittauksena siihen, mitä tekstiksi valmistui. Kielitieteessä sekä kataforinen että anaforinen luokitellaan endoforisen alaisiksi toimijoiksi, endoforinen edustaa eksistenssiä, olemassa olevaa, josta aikaa tarkastellaan eteen tai taakse, menneeseen tai tulevaan.

Aika ja avaruus kytkeytyvät yhteen, mytologiassa kolme jumaluutta Kairos, Kronos ja Aion muodostavat pyhän jumaltriadin, jossa Kairos on lähinnä ajoittamista kuvaava, Kronos kalendaarista aikaa kuvaava ja Aion, jokseenkin tuntemattomaksi jäänyt ajan jumala. Parapiago-levynä tunnettu mosaiikkimaalaus Aionista kertoo omaa kieltään. Alkujaan Aion on hellenistinen jumaluus, joka liittyy aikaan, maailmankaikkeuden ympäröivään palloon tai ympyrään ja horoskooppiin. Aika jota Aion edustaa on rajallinen toisin kuin Kronoksen empiirinen aika, joka on jaettu menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Aion on siten aikakausien jumala, joka liittyy mysteeri-uskontoihin, esimerkiksi Cybelen, Dionysuksen, Orfeuksen ja Mithran mysteereihin. Latinalaisittai Aion-jumaluuden käsite voi esiintyä nimillä Aevum tai Saeculum, joista ensimmäinen viittaa enkelilmestyksiin ja toinen vuosisatoihin. Aion on tyypillisesti maan tai äitijumalattaren, kuten Telluksen tai Cybelen, seurassa, kuten Parapiago-levyllä. Claude Lévi-Straussin tulkinnan mukaan etnoastronomiassa on nähtävissä kolminaisuus astronomisen, kalendaarisen ja sosiaalisen ajan kanssa.

Rinnastuksina voisi olettaa Aionin liittyvän eniten mainittuun sosiaaliseen aikaan, jota rytmittää vuodenkierto riitteineen, samalla kun se on sidoksissa kalendaariseen (Kronos) ja astronomiseen (Kairos)aikaan. Seurana Parapiago-asetelmassa on neljä vuodenaikaa personoituna, mikä omalta osaltaan todistaa arvauksen puolesta. Aion on vuotuisjuhlien ja vuodenkierron jumala. Aionin jo osittain kadonnut merkitys viittaa vanhimpaan kerrostumaan, Kronoksen tuntevat kaikki kiireenä ja kalentereina. Kaironkin on osin jäänyt unhoon ja paitioon. Ja kaikki kolme ovat kietoutuneet monien tulkintojen verkkoon, milloin yhteen ja toisinaan taas erillisiksi jumalolennoiksi. Aika ja avaruus on pohjimmiltaan rajatonta, joten sen voisi tulkita Uranus-Kronos planeettajumaluuksiksi. Uranus yhdistetään osaltaan sekin maan hedelmällisyyteen mm. ukkosen muodossa, mutta Uranusta ei mytologiassa ole rinnastettu kosmoksen valtiaaseen, vaan hänen vastapooliinsa Gaiaan, maaäitiin. Tällä tavoin merkituksen muodostusta pyöritellen valistuneen arvauksen kautta voisi sanoa tarkoitteena aikojen alussa olleen kuvata Kronoksella taivasta ja jumalten aikaa; Aionilla sideeristä aikaa kiertoratoineen ja Kaironilla ihmisten kalendaarista ja sosiaalista aikaa mm. elämän kulkuna ja vuodenaikojen vaihteluna. Vuotuisjuhlat ovat näin ollen läpäisseet tuon kolmikerroksisen

ajanpyörän sosiaalisena aikana, merkkipäivinä, jossa riiteillä ja seremonioilla on ollut roolinsa. Quirinus on ilmeisesti osin Manalaan liittyvänä myyttihahmona ollut myös maallisen ajan herra, jonkinlainen esiviikatemies, jonka tehtävänä oli päättää elämästä, sen vaiheista ja pituudesta.

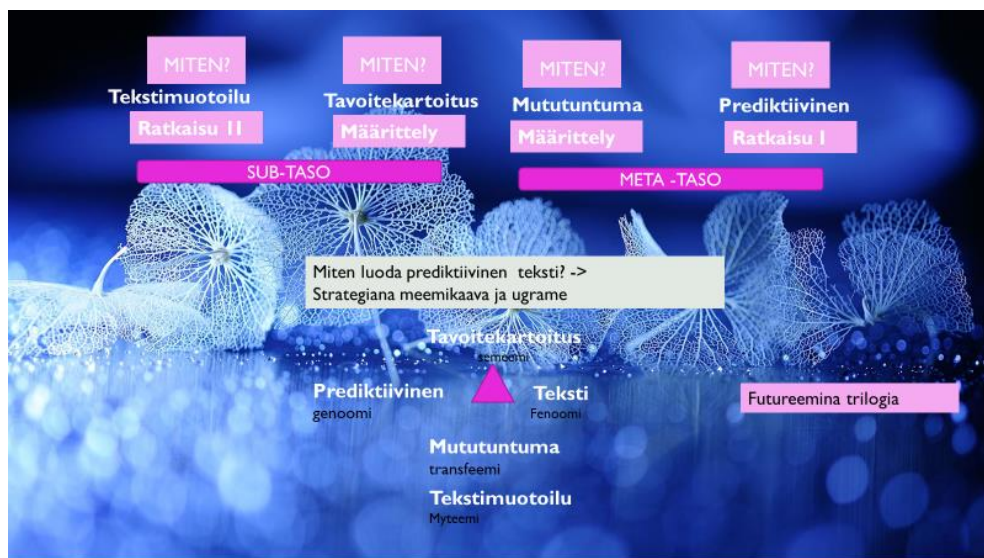

Kuva. Aion, Gaia ja vuodenajat

Endorforinen eksistenssi oli ilmoitettu teloksina, joiden tarkoitteena oli luoda trilogiaan Korpusmaisuuksien kolmas osa, jonka työnimi tarkentui nimeksi Kosmisen koostumus – tuonpuoleisen ruhtinas. Nimi johtui karhun keskeisyydestä suomalaisessa mytologiassa ja etnoastronomiassa. Telosten kolmikanta tosin oli lähtökohdiltaan jotain muuta. Blast tässä endorforisessa kuviossa on yllättävä havainto Quirianus-tulkinnasta, linnut oli jostain syystä jätetty huomiotta, vaikka tiedetään haruspeksien merkitys aikain enteiden tulkinnassa. Toinen eksploraatiivinen yllätys prosessissa edusti oivallista foristen termien yleispätevyydestä meemikaavana ja ennakkoinnin välineenä. Alkukimaran toinen tekijä fuzzy ilmenee kautta työn siinä, että lähes loppuun asti minulla oli hämärän peitossa mitä oikein haen. Varsinaisen tekstikiemuran ja kielikukkasen muodostaa kuitenkin lopulta Claude Lévi-Straussin kieli ja myyttitulkinnat aiheesta kymmenryhmät. Mytolokiikka tutkimuksessaan hän toden teolla vetää suoran mutkalle ja saa lopulta kuin ihmeen kautta todisteltua myyttikiekuroilla ikään kuin jing-jang -ajattelun kautta semioottisen neliön selitysvoimaisuuden.

Työn intentio perustui ideaan kreikkalais-latinalaisen mytologian yliedustuksesta astraalimytologiassa. Tosin myös pohjoisten intiaaniheimojen tähtimytologiaa on runsaasti taltioitu ja tutkittu. Sen sijaan länsimaissa vähälle huomiolle on jäänyt vertaileva etnoastronominen tutkimus, jollaiseksi täytynee laskea myös Hannu Piekkolan teos kaikessa hulvattomuudessaan. Alun alkaen homoforisessa vaiheessa korpuksen määrittelyssä olin aihioinut ottavani mukaan geologisen aspektin ja astrofyysisen aspektin mukaan Nils Edelmanin ja Kari Enqvistin teosten myötä, mutta aikeeksi jäi, kun teokset karisivat joukosta jatkoon. Uutena tavoitteena on näin ollen tehdä lisäosa tälle sarjalle meteorologisella ja päätaivaanvalojen auringon ja kuun painotuksella. Homoforisuus syntyy tässä tutkimuksessa trooppisen ja polaarisen astraalimytologian tarkastelusta valitulla otoksella. Myös Lévi-Strauss päätyi Mytologiikka-sarjassaan ajatukseen näiden kahden eri myyttialueen tarkastelun yhteyksiin.

Valittu korpus käsittää papualaisia etnoastronomisia myyttejä ja intiaanien tähtimyyttejä. Ulkopuolsiten ja lukijoiden päätettäväksi jää, miten työssä on onnistuttu, millaiseksi sen eksoforinen arvo määrittyy. Näin ollen tämä ajattelu tuotti tarkoituksensa, jonkinlainen tulos ja lopputulema tekeytyi. Syntyi diskurssikielioppi semanttista tutkimusprosessia varten, jossa teleologinen syntyy telosten kautta. Prosessissa ja sen rajauksessa on oleellista tarkoituksenmukaisuus, koherenssi, sen arviointi onko käsittelytapa riittävän hyvä ja onko aineisto siihen sopivaa. Eksoforinen palaute antaa kuvan myös saavutetun validiteetista ja reliabiliteetista mm. riittävien viitteiden avulla.

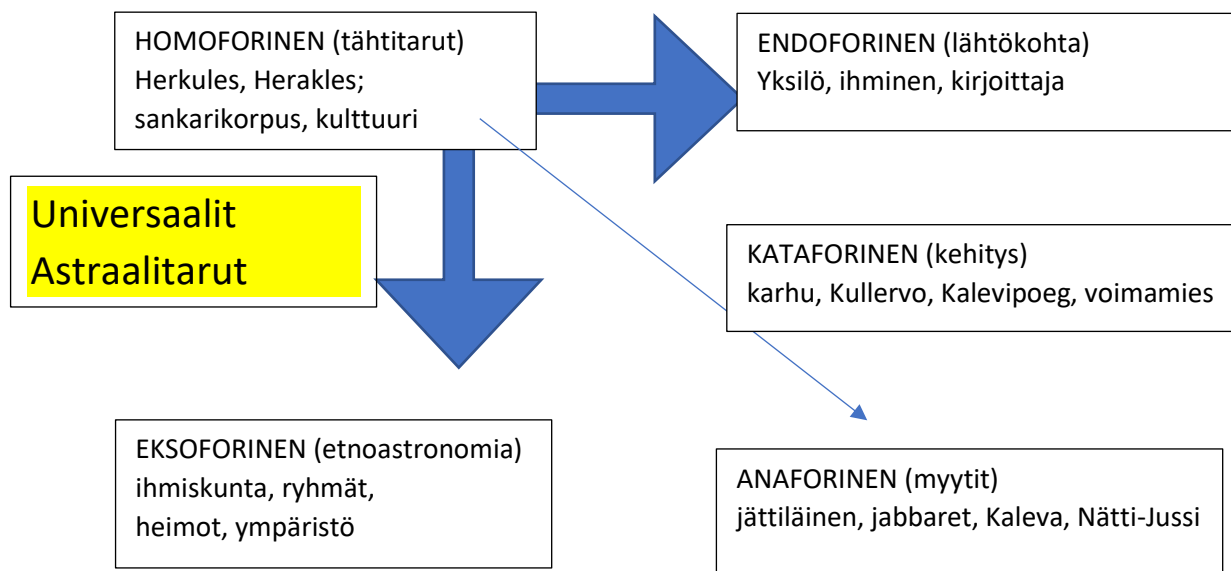
Kuva. Prediktiivinen analytiikka ergodisena kaavana

Trilogiaa on työstyetty tulevaisuuden tutkimuksen areenalla. Moni voi helpostikin mieltää astrologian ja futurologian, mutta vaikeampaa on ehkä ymmärtää mitä antamista astraalimytologisilla seikoilla voi olla annettavana. Aikamme kysyy neuvoa tulevasta

futurologeilta, siinä missä hellenistinen kulttuuri turvautui oraakkeleihin tai haruspekseihin. Delfoi-menetelmä perustuu skenaarioihin. Aito tulevaisuusskenaario on näkemyksellinen, samalla vankasti saatavilla olevaan tietoon pohjautuva kertomus jostain mahdollisesta tulevaisuudentilasta. Kyse on kataforisesta tulkinnasta, lähtökohtana endoforia ja anaforiset tapahtumat tai se mitä niistä tiedetään, mitä ja miten kerrotaan. Viime mainittuun sopii diskurssianalyysi hyvin tai sen jatkokehittelynä CLA-analyysi tai hulppeaan makuun runomatriisi, tai viitoke, tai meemikaava.

Tulevaisuusskenaario sisältää nykytila-analyysin rinnalla kuvauksen toimijoista sekä kuvauksen tapahtumaketjuista ja prosesseista, jotka johtavat joko nykyhetkestä tulevaisuuteen tai vice versa. Kuvaus purkaa tapahtumien ja niiden seuraamusten ketjun auki. Ette usko vai? Otetaan siis edellä esitetyistä forisen kuviosta sovellusesimerkki. Sankarien sankari on Herkules eli Herakles kreikkalaisittain. Tosi asiassa vaikka nimien väitetäänkin olevan toistensa eri kielimuodot ja edustavan samaa henkilöä, niin noihin nimiin viittaavat myytit eivät kuitenkaan ole läheskään samankaltaiset. Herakleen urotyöt viittaavat kahdentoista sarjana johonkin tähdellisempään, varsinkin kun loppujen lopuksi urotyöksi hyväksyttiin vain kymmenen. Tässä todisteluketjussa ei tällä hajahuomiolla ole mitään merkitystä. Sen sijaan analogialla astraalimytologiaan voi olla jo enemmän annettavaa, kun ei jää niin paljon arvailun varaan.

Sanottua voi selventää kuviolla.

Kuvio. Deiksis-kaavio, korpuksen foriset aspektit astraalimytologiaan.

Teleologia on päämäärähakuisuutta, tai ilmiön selittämisä viittaamalla sen tavoitteisiin, tarkitusperään tai päämäärään. Termi tulee sanasta telos, ja se rinnastetaan usein kausaaliseen syy-seuraussuhteiden selittämiseen. Lähellä teleologisen määrittelyä on ilmiön

tai esineen tarkoituksenmukaisuus, sopivuus aiottuun tarkoitukseen. Paksua puuta ei pesäpallomailalla katki saa.

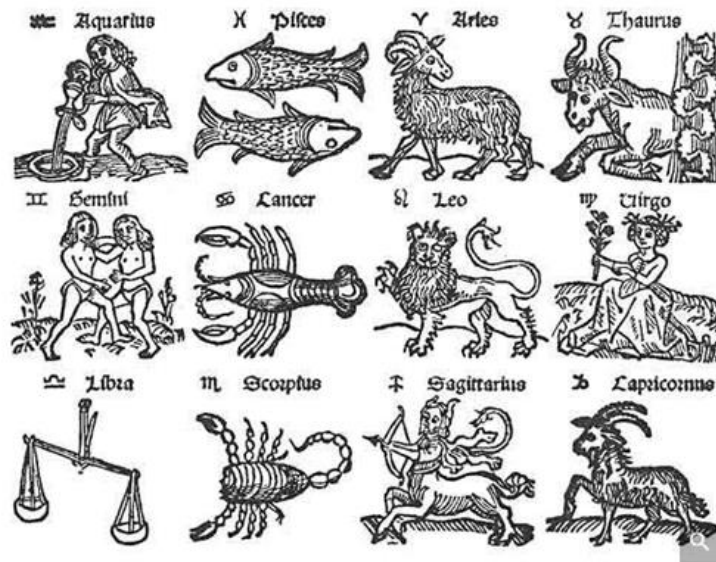
11. 2 Noeettinen selittäminen

Tekstin ajatuksen juoksutuksen ymmärtämiseksi on syytä tuoda esiin joitain keskeisiä termejä. Ekstensio ilmaisee merkityksen viittauksena olion tai olosuhteiden luokkaan, asiain tilaan, totuusarvoon tai -ehtoihin. Keskeinen olio tässä työssä on karhu, *Ursus Arctos*, tuonpuoleisen ruhtinas. Ekstension tarkoitteena voi olla mikä tahansa olio, joka voidaan osoittaa, käsittää tai kuvitella ja joka vastaa tiettyä käsitettä, tai se voi viitata lauseessa siihen. Erisnimen ekstensio on olio, johon se viittaa. Noema on fenomenologinen rakenne, joka mahdollistaa tietoisuuden intentionaalisen aktin. Esimerkiksi tämän tekstin telos on rakenne, joka on syntynyt endomorfisesti. Referentti, ilmaisussa on pääasiassa kolmenlaisia viittauksia, 1) polaarinen ja trooppinen mytologia, 2) korpustekstit, 3) käytetyt lähteet.

Noema, merkitys", "mieli", "tarkoitus"; "ilmaisun mieli"; on fenomenologiassa intentionaalisen aktin merkitysrakenne, mentaalinen vastine skeemalle. Noema on ilmiö ymmärrettynä. Se voi olla yksilön kokemuksen projektio itseensä. Noesis tietoisuuden intentionaalinen, noeettinen akti, kuten ajattelu, rakastamine, kuvittelemine. Ilmaisut, jotka kertovat mitä mieli tekee – noesis on ajattelua, ymmärrystä. Noetiikka on metafyyssisen filosofian haara, joka tutkii mieltä ja älyä. Nykyään noetiikalla voidaan tarkoittaa myös rajatiedettä, jonka mukaan tietoisuus tuottaa energiaa, joka pystyy muuttamaan fyysistä maailmaa. Noeettinen on kykynä tajunnan esiaste.

Merkityssisältö vaihtelee. Kahdella nimellä tai muulla ilmaisulla voi olla eri mieli ([intensio](#)), vaikka niillä olisikin sama viittauksen kohde ([ekstensio](#)). Esimerkiksi ilmaisut "Aamutähti" ja "Iltatähti" ja "Kointähti" viittaavat samaan olioon, planeetta Venukseen, mitä ei aluksi tiedetty, mutta niillä on eri mieli. Viittauksen kohdetta voida koskaan tavoittaa suoraan, ilman välittävää mieltä, mielletä. Näin ilmaisulla "Joulupukki", "Pegasus" on mieli, merkitys ja mielekkyys. Keskeistä on sekin, sijoittuuko merkitys yksilön puheeseen vai sosiaaliseen käytäntöön. Merkitys on viittaamisen taitoa, referentiaalisuutta, englanniksi meaning ja reference tarkoittavat merkitystä.

Zodiac, eläinrata, tähtitaivaan alue, jossa aurinko ja planeetat näyttävät liikkuvan. Vanhassa suomessa ilmeisesti sitä kutsuttiin siivattarattaaksi, nimi tulee kärrynpyörästä. Eläinradassa on kaksitoista merkkiä, joilla on vakiintuneet symbolit.

Zodiac
European zodiac signs.

Kuvio. Eläinrata ja sen symbolit

11.3 Kesäkolmio

Kalevalan avain Ervastian luotsaamana pyrkii henkistämään epiikan sanomaa henkisen kehityksen allegoriana. Hannu Piekkolan Kalevala-tulkinta on kaikessa mielikuvituksellisuudessaan jollain tapaa maanläheisempi työ, jossa tulkinta kurkottaa kohti tähtitaivaan kuvioita. Lisäksi hän suosii analogioita tulkinnoissaan. Yksi mielenkiintoisimpia ja mahdollisesti jatkotutkimuksen arvoisia väittämiä on kesäkolmion tähtiin Altair, Deneb ja Vega kohdistuva tulkinta. Piekkolan tulkinnassa Altair rinnastuu Kalevalan Ainoa hahmoon, Mielikki Denebiin ja Annikki Vegaan. Tässä on vähintään 1/3 osa tulkintaa ontuvaa yhdistelmää, koska Ainoa sellaisenaan ei oikeastaan kalevalaisessa epiikassa ole lainkaan, hahmo on Kalevalassa Elias Lönnrotin muodostelmana sanoista aino ja ainut eli hyvä ja ainoa. Joukahainen hävisi kilvassa ainoan siskonsa Väinämöiselle. Hahmo, jota Väinämöinen pyydystää Akseli Gallen-Kallelan kuuluisaksi tekemänä on Joukahaisen hukuttautunut sisko, jonka Väinämöinen saa vielä kerran kuoleman jälkeen nähdä kalareissullaan martaana, outona kalana. Joten tulkinta perustuu kuvitelmaan, jolla ei sinänsä ainakaan nimenä ole todistettavuutta tai perusteita.

Toinen etunimetön sankaritar on Lemminkäisen äiti, sekin taiteilija Aksel Gallen-Kallelan tulkitsemana kuuluksi tullut.

Kolmen tähden rykelmiä taivaan astromeissa ja konstellaatioissa kuitenkin on useampiakin, joten oivallus naiskolmikosta niemen neitoina on sinänsä innostava, vaikkakaan ei sellaisenaan kovin uskottava tulkinta. Aino ei siihen sarjaan sovi, tilalle on etsittävä todenmukaisempi eepinen neito. Kukapa muukaan se olisi kuin saaren kaunein kukka, Kyllikki, jonka Lemminkäinen kaappaa mukaansa. Myöhemmin lempi jäähtyi ja Lemminkäinen alkoi viihtyä yhä pidempiä aikoja kalareissuillaan, jolloin Kyllikistä tuli kylänkävijä, nuorten iloissa viihtyjä. Se sai Lemminkäisen raivostumaan ja hän lähti kosimaan uutta kotona viihtyvämpää vaimoa Pohjolasta. Kalevalassa siis todella esiintyy kolme naishahmoa perusasetelmana, ja nuo asetelmat rinnastuvat Kalevalan heeroksiin. Aisapareina toimivat kerronnassa Lemminkäinen ja Kyllikki, Ilmarinen ja Annikki sekä Väinämöinen ja Mielikki. Viime mainittua saattaa olla ensi yrittämällä vaikea mieltää yhteen, koska Väinämöinen ajatellaan enimmäkseen runonlaulajana ja kanteleen soittajana. Varmaa on, että vain Väinämöinen mainitaan Kalevalassa kalastajana ja karhunmetsästäjänä. Linnustusta ei harrasta kukaan sankareista, Piekkola kuitenkin mainitsee Mielikin myös metsänhaltijuuden ohella Linnunradan eli tähtitaivaan jumalhaltijana. Lintujen, varsinkin muuttolintujen eli matkalaisten suojelijana tunnetaan Ilmarinen, joka huolehti myös säistä.

Tähtitaivaalla on kaksoistähtiä, tähtijärjestelmiä, jotka kiertävät samaa painopistettä kiertäen samalla radalla. Samoin ilmeisesti on myös Kalevalan runojen naisjumalatarvihjeiden, koska sama kielastaja-teema esiintyy kahdessa eri yhteydessä. Annikki kuulustelee kosioiretkelle Pohjolaan lähtenyt Väinämöistä, ja saa selville että hän on menossa Pohjolaan kosimaan Ilmariselle, Annikin veljelle luvattua neitoa. Tämän tiedon Annikki möi sepälle, hintana korut. Samaan hintaan hän valmisti saunakylyn kiireesti lähtöön ja kilpakosintaan valmistautuvalle Ilmariselle, joka lähti matkaan kasvot valkeina. Puhtaudestako vai vihasta vai molemmista johtuen, sitä ei tarina kerro. Kuulustelutarina toistuu, kun Väinämöinen saapui Manan majoille puuttuvia loitsusanoja tiedustelemaan ja huuteli Tuonen tyttöä tuomaan venettä. Kulkijan selityksiä ei uskottu lainkaan, mutta lopulta Väinämöisen onnistui päästä veden yli Tuonelaan/Manalaan, ja tuonen tyttö alias Manatar toi karpassoa eli venettä, millä ylittää vedet. Tarinoiden analogia yhdistää Annikin ja Manattaren hahmot, viime mainittu tosin on mielekkäämpää tulkita Tuonettareksi, jos tähtitaivasta ajatellaan.

Lemminkäinen liitetään Pohjolan pitoihin ja oluen valmistukseen. Hän on runoissa sekä oluen maistaja olutta käytettäessä ja myös matoisen tuopin kumoaja Pohjolan pidoissa. Oluen panija tunnetaan Osmottarena tai Kalevattarena. Tämä ohjaa rinnastukseen Kyllikistä ja Kalevattaresta. Seuraava aisapari Mielikki on jo hankalampi hahmottaa, sekä metsän että mahdollisesti linnunradan haltijana. Mutta mahdollisesti asia ei ole niin kummallinen kuin mitä se ensi vaikutelmalta näyttää. Kansanrunoissa on teema pilviin ryöstetystä neidosta. Metsät

hengittävät kosteutta yläilmoihin, joista muodostuu pilviä. Metsä ja karhu ovat synonyymejä suomalaisessa kansanrunoudessa. Karhun syntyyn liittyy Otava ja näin ollen ensi arvaamalta Otavatar ja Tapiotar, metsänhaltijattaren nimi yhdistyvät.

Ilmarinen – Annikki – paralleeli Tuonetar/Manatar – kielastajan kuulustelu 2 kertaa
Lemminkäinen – Kyllikki – paralleeli Osmotar/Kalevatar – oluen juonti 2 kertaa
Väinämöinen – Mielikki – paralleeli Otavar/Tapiotar - karhuriitti 2 kertaa

Karhuriitti tarkoittaa tässä Otavaan liittyvää karhun syntyä ja toisena teemana karhunkalloriittiä peijaisrunouden osana. Tuonetar viittaa tuonpuoleiseen taivaan tasolla, kun taas manatar on nimensä mukaisesti telluksen pinnalla toimija. Kaleva on mainittu runoissa kalevanpoikien esi-isänä, joten Kalevatarkin sijoittunee tähtitaivaalle alkujaan ennen rantautumistaan epiikkaan ja sankaritarinoin. Kuoleman teema tuonpuoleisena on läsnä Kalevalan kerronnassa monin tavoin. Kullervo ajautuu itsemurhaan siskonsa keralla, Joukahainen ajaa ainoan siskonsa hukuttautumaan itsekkään valtataistelun lunnaina. Louhi-Pohjolan emäntä vaatii urotöinä niin mahdottomia, että Lemminkäinen lopulta kuolee yrityksessä, ja vain äiti hänet pystyy syövereistä pelastamaan takaisin elämään tuulenharavan avulla. Tuulenharava on pilvien lomista siilautuvat valosäteet. Väinämöinen tuomitsee Marjatan pojan tapettavaksi. Tuonpuoleinen on hyvin vahvasti läsnä runoissa. Kuolleiden sielujen lisäksi suomalaissa kansanuskomuksissa on häilynyt hahmotelmia heerosten sijoittumisesta taivaan tähtien tasalla. Nuo muistumat ja kaiut vain ovat suureksi osaksi hämärtyneet ja varmasti osin kadonneetkin, joten Piekkolan uljas yritys konstruoida kalevalainen kosmogonia on kunnioitettava teko.

Mitä tulee kesäkolmion lintusymboleihin Altairin, Denebin ja Vegan kohdalla, niin toden näköistä on että sarjaan on mielletty kolme lintua. Morsiamia ja mielitiettyjä runous kutsuu mm. kainaloiseksi kanaksi. Kuviossa on mahdollista nähdä joutsen, hanhi ja kotka, mutta Piekkolan tulkinnassa on Vulpeculan suussa oleva hanhi vaihtunut Lyyran tähdistön Vegaan. Lyyra tietysti on lähivastine kanteleelle ja sopii siten Väinämöisparin Mielikin kuvaksi. Metsän eläimet tulivat kuulemaan Väinämöisen soittoa, ja antiikin kreikkalainen Faunus-vastine Pan liittyy huilun soittoon ja metsän eläimiin. Joutsen esiintyy Lemminkäis-runossa, hanhi on ketun kynsissä tähtitaivaalla, kettu on satujen viekas kanahakki, ja kielastajakuulustelut viittaavat kettumaiseen viekkauteen puolin ja toisin. Kesäkolmiossa voi siis olla aito tulkintamahdollisuus, mutta tuskin aivan sellaisena kuin Hannu Piekkola sen tulkitsee.

12. KAANON JA KANONISOINTI

Olen tässä työssä tarkastellut diletanteiksi kutsuttujen ja doktriinitekstien välistä suhdetta ja vuorovaikutusta semanttiselta kannalta. Tämän jännitteen perusterminä voidaan referentiaalisuuden ohella pitää kaanonin, joka on doktriinin pääasiallinen työväline. Suomalaisessa folkloressa virallista kaanonin yllä pitää Kalevalaseura ja SKS Suomalaisen kirjallisuuden seura Kansanrunousarkistoinen. Jäseniksi ao. instituutioihin otetaan ns. ”sopivia” henkilöitä. Kaanon on oikeaoppisuuden käsikassara.

Wikipedia määrittelee kaanonin voivan olla: 1) Ohjenuora, suora keppi tai ruoko, jota käytettiin mittapuuna esimerkiksi puusepän tai olympialaisissa urheilijoiden hyppyjen mittaamiseen, jota käytettiin siten, että siihen kiinnitettiin jokin, joka oli määrä sen avulla pitää suorana. se on 2) Ohje tai sääntö, malli tai perustava laki. 3) Kaava tai kaavio. 4) Tarkasti määritetty tila, jonka rajat ovat henkilön tai muun tahon vaikutusvallan rajoina. 5) Tietyn periaatteen mukaisesti koottu kirjoitusten kokonaisuus, varsinkin kirjoittajan (aidot) tekstit. 6) Taiteellisen kuvaamisen tai ilmaisun säännöt, ihanteelliset mittasuhteet, kaavat ja kuvaamistavat. Tähän sarjaan kuuluu kulttuurikaanon, joka tarkoittaa luetteloa taideteoksista, jotka katsotaan ohjeellisiksi, sitoviksi, erityisen arvovaltaisiksi, aidoiksi, tärkeimmiksi tai parhaimmiksi. Kalevala on kaanonisoitu opus, jolla on äidinkielenopettajapainotteinen selityskaartinsa sekä tietty vakiojoukko kaanonisoituja tutkijoita.

Kaanonilla on eri aloilla omaleimaisuutensa. Musiikissa kaanon on kontrapunktinen sävellys sävellys, jossa eri äänet esittävät samaa melodiaa tai sen kontrapunktista johdosta siten, että ne aloittavat sen eri aikaan ja seuraavat siten toisiaan tietyn aikavälin viiveellä. Yksinkertainen ja tunnettu esimerkki on Jaakko kulta. Kaanonissa äänet voivat alkaa samalta tai eri sävelkorkeudelta. Samalta sävelkorkeudelta muodostunutta kaanonin kutsutaan unisonokaanoniksi ja eri korkeuksilta muodostetut kaanonit nimetään äänien sävelkorkeuksien eron muodosta intervallin mukaan esimerkiksi terssi- tai oktaavikaanoniksi. Kaanon voidaan rakentaa myös siten, että melodia esitetään yhtä aikaa alusta loppuun ja lopusta alkuun. Tällaisia kaanoneita kutsutaan retrograadiseksi.

Pyhät tekstit ovat tyypillisiä kaanonisoituja kohteita. Kalevalan avain pyrkii kanonisoimaan vaihtoehtoisen tulkinnan kansanrunoustuotteesta Kalevala. Kanonisointi tarkoittaa henkilön julistamista pyhimykseksi tai uskonnollisen kirjoituksen ottamista pyhien, ohjeellisten kirjojen

kokoelmaan tai dogmin julistamista ohjeelliseksi. Kanonisointi on myös yleisemmin jonkin asian asettamista ohjeelliseksi, julistamista esikuvaksi. Suomalainen teosofia on korottanut Pekka Ervastian profeetan kastiin, ja hänen tulkintansa Kalevan symbolisesta merkityksestä kaanoniksi. Kristinuskossa kanonisointi viittaa ensisijaisesti prosessiin, jossa lopullisesti määriteltiin mitkä kirjat kuuluvat Raamatun pyhien kirjojen kokoelmaan. Kalevala-diletanttien tekstit edustavat samaa sarjaa kuin apokryfikirjoitukset, parhaimmillaan ne voidaan hyväksyä esiapokryfisiksi eli deuteropokryfisiksi kirjoituksiksi.

Tieteessä vallitsee kanonisoinnin ohella skeptismin aate, jolla on taipumus kanonisoida tieto ja sen oikeellisuus. Skeptikot kuin myös kansanrunousdoktriini esittävät mieluusti tietolähteiden kanonisointia edistäviä argumentteja. He uskovat olevansa katoliseen tapaan ”Oikean uskon yleisiä edistäjiä”, mutta puhekieli on vanhastaan mieluummin nimittänyt heitä paholaisen asianajajiksi. Ei ole sattumaa, että skeptikot ovat jopa julkaisseet astrologiaa vastustavan kirjan nimellä Pahoalaisen asianajaja. Epävirallinen mutta vakiintunut kelpoisuusehto pyhimysehdokkaiden kanonisointikelpoisuuteen on katolilaisuudessa poikkeuksellisen itsepäisen miehen maine. Tämä kriteeri on sinänsä mielenkiintoinen tämän kosmoksen koostumuksen so. merkitysvaruuden kannalta, koska intiaanimyytti tähden kyneleistä nojautuu äärettömyyden laskennalliseen lukemattomuuteen. Toisin sanoen maailmassa on enemmän kuin mihin tähtitieteellisenkään ymmärrys yltää. Tieteen pyhimykset ovat harvassa, Albertit Einstein ja Schweitzer lienevät läpäissyt seulan.

Myös oppineisuutta ja sivistystä suojellaan ja kanonisoidaan, kolmas merkittävä kanonisoinnin uskon ja musiikin ohella on esittävät taiteet. Osa erottautumista on terminologia, joka on tunnettava. Kirjallinen kaanon ja teatteri-ilmaisun kaanon eroavat hieman toisistaan, mutta keskeistä niissä on kritiikin rooli, sama pätee musiikkikaanoniinkin. Keskeistä on klassikkojen tuntemus ja muodostuminen ohjelmistoihin ja keskusteluun. Tanssitaiteen kaanon muodostuu kompositionaalisesta rakenteesta. Teatterissa kaanonin muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat esitys ja sen yleisöltä saama vastaanotto, kritiikki sekä tutkimus (esim. teatterihistoriat). Kaanonin käsite teatterissa on haastava, mutta se voidaan nähdä juuri ohjelmistoihin vaikuttavana tekijänä. Kaanonilla on erityinen suhde instituutioihin. Kanonisoitujen teosten esittäminen vahvistaa instituution arvovaltaa, tiettyjen teosten toistuvuus ohjelmistoissa yllä pitää kaanonin. Kaanon on prosessi, joka on yhteydessä kulttuuriin ja taiteellisiin prosesseihin. Niin kansanrunoudessa kuin teatterissakin keskeisiä kysymyksiä on, miten populaari hyväksytään osaksi sitä. Kaanonista voi myös pudota, jos näytelmää ei esitetä tai kirjaa lueta. Kaanonilla on yhteyttä myyttiin sikäli, että sitä yllä pidetään toiston avulla, toisto on sekä myyttinen että kulttuurinen elementti. Kirjallisuuden kaanon muodostuu luetun perusteella. Ajan mittaan taiteelliset kaanonit muuttuvat, koska niillä on tarve ja taipumus heijastaa yhteiskunnallista atmosfääriä ja uusia virtauksia.

Kalevalan kanonisointi on tavallaan aika korvatillikka kehitykselle, koska kansanrunojen huono ymmärtämys saa tukeutumaan selitysteoksiin liiaksi ja niin liian monet jopa hyväksytyt käsitykset perustuvat sepitysten sepityksiksi. Sanon suoraan, Kalevala on Elias Lönnrotin sepitemä, kompositio kansanrunoista. Voisi olla toisinkin, kuten Gottlund ja Europaeus aikanaan mielipiteinään ilmaisivat. Molemmat joutuivat mielipiteensä kanssa epäsuosioon, jälkimmäistä kiellettiin lopulta jopa astumasta Kansanrunousarkiston tiloihin, vaikka hänen ansiotaan oli Kullervo-runon löytäminen ja liittäminen nykyiseen Kalevalaan. Vaihtoehdot koetaan niin oikeaoppisuudessa kuin valtapolitiikassakin uhaksi. Keskeistä on, kenellä on valta määrittää mikä on oikeimmin totta ja oikeaa. Rajojen veto ja määrittely on välttämätöntä sekaannusten estämiseksi, mutta käytänteet voivat helposti muodostua hätävarjelun liioitteluksi. Esimerkiksi tässä työssä alun perin ”sky” nimikkeellä merkityt astraalimyytit on loppupeleissä otettu pois ja jatkoon, koska ne eivät itse asiassa kuvaa erityisesti kosmisia meemejä, vaan meteorologisia, siis lähitaivasta ja sosiaalisia käytänteitä. Koska suomeksi taivas tarkoittaa sekä ilmakehää että avaruutta ja sen jumaluuksia, niin eron tekeminen näiden kerrosten välillä on tärkeää. Kun Kalevan pojista puhutaan jättiläisinä tai taivaan poikina niin on erittäin tähdellistä tietää, mitä kerrosta taivaassa tarkoitetaan. Taivas kuuluu suomalaisten käsityksissä tuonilmaisiiin eli tuonpuoleiseen, viime mainittua tosin erheellisesti sotketaan maanaliseen eli manalaan. Karhu, hirvi ja joutsen ovat poikkeuksellisia eläimiä, koska ne ulottavat olemuksensa maasta taivaaseen, joutsen on Tuonelan joutsenena selvästi ylisten lintu, Linnunradalle kohotettu.

12.1 Kosmisen peruskäsitteitä

Peruskäsitteitä ovat kosmisen koostumuksessa kosmos, kosmologia, kosmogonia, kosmogرافia ja eskatologia. Alussa on määritelty tekstin tyylin tavoittelevan kombinaatiota, jossa blast, fizzy ja purple sekoittuvat omaksi käsitteelliseksi kokonaisuudekseen. Perinteisemmin määriteltynä kosmogonialla tarkoitetaan yleisesti mitä tahansa käsitystä, joka käsittelee maailmankaikkeuden alkuperää tai syntyä. Etnoastronomiassa tällä tarkastelukulmalla on tiivis yhteys sekä syntytaruihin että eläinsatuihin sekä eläinten käyttäytymiseen. Tähtitieteessä kosmogonia on aurinkokunnan syntyä tutkiva osa-alue. Kosmologian kehitykseen vaikutti Einsteinin suhteellisuusteoria. Blast on oivaltavan menetelmänä eksploraatiivista, myös fyysikaalisen kosmologian keskeisistä nykyteorioista on alkuräjähdysteoria. Uuden synty voi alkaa yllättäen tavalla, jota ei osata odottaa. Yleinen suhteellisuusteoria alettiin vuodesta 1962

alkaen yhdistää kosmologian, gravitaation ja pimeän aineen tutkimuksiin, alat antoivat vastauksia pohdintoihin, miten universumi on syntynyt ja miten se kehittyy tulevaisuudessa.

Kosmos tarkoittaa maailmankaikkeutta, erityisesti järjestyneenä kokonaisuutena. Antiikin ajattelijalle Pythagoralle kosmos tarkoitti järjestäytynyttä maailmankaikkeutta. Tällä määritelmällä voi nähdä yhtymäkohtia Claude Lévi-Straussin etnoastronomiseen struktuurien tarkasteluun. Siinä missä kosmoksella on oma järjestyksensä omine kaoottisuuksineen, on myös myyteissä sisäinen kosmoksensa, jota alitajunta ja tiedostamaton järjestää myyttiseen arkkiahmojen muotoon. Monet niistä kohoavat taivaan tähtien tasalle. Järjestyksen lisäksi kosmoksella on aiemmin tarkoitettu myös järjestelmällistä asetelmaa ja myöskin koristetta. Kristillisyydessä kosmos koskee luotua kaikkeutta, Jumala pois lukien. Tieteenala, joka tutkii kosmosta on kosmologia. Etnoastronomisesti kosmologiassa voidaan erottaa kosmogonia, a) myytit maailman synnystä ja kaaoksen järjestäytymisestä kosmokseksi, ja b) kosmografia, kuvaukset maailman kuvitellusta rakenteesta. Kertomus maailmanmunasta on sekä kosmogoninen että kosmografinen myytti, käsitykset maailman keskuksessa kohoavasta vuoresta, puusta, patsaasta, maailmaa ympäröivästä merestä ja meressä sijaitsevasta kurimuksesta ovat kosmografisia kuvitelmia. Kosmoksen vastakohta on kaaos, maailmankaikkeuden järjestäytymistä edeltävä sekasortoinen olotila, johon maailmanlopussa jälleen palataan. Kaaosta symboloi usein alkuhirviö, jonka luojajumala, kosmoksen järjestäjä, luomishetkellä surmaa tai kukistaa. Kosmografia on kaikkeuden yleisten piirteiden kuvausta, selittävän tähti- ja maantieteen yhteensovitus, sekä taivaan että maan kuvaamista. Eskatologia on yleensä uskontoihin tai uskomuksiin liittyvä oppi maailman viimeisistä tapahtumista. Viimeisillä tapahtumilla tarkoitetaan yleensä nykyisen maailman päättymistä ja uuden maailman syntymistä. Eskatologia kuuluu myös osaksi kosmosta, joskin lähinnä kaaoksen näkökulmasta katsottua, sillä myös maailmankaikkeus on kehityksen lakien alainen. Tähtiä syttyy ja samuu, niiden elämä on rajallinen.

12.2 Tähtikartat

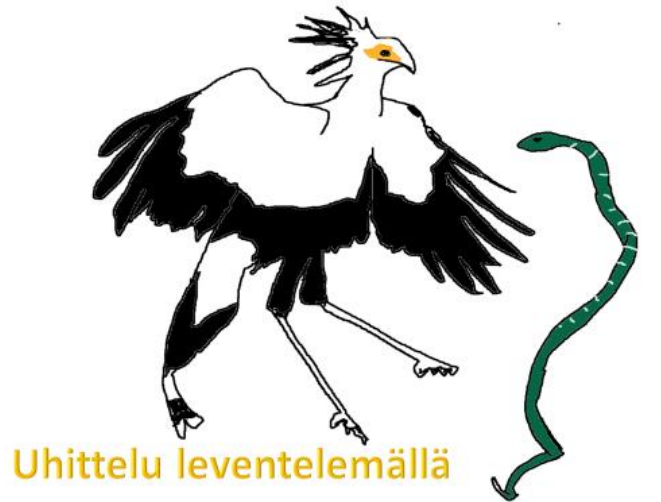

Kuvio. Hercules f.6v, Leiden Universiteitsbibliotheek MS Voss. Lat. Q. 79, Courtesy of Leiden University Library.

Yllä esitetyn foliokuvan värit ovat tarkoituksellisesti valittu Skorpionin trooppisen eläinratamerkin värisymboliikan mukaiseksi, väreinä ovat tyypilliset myrjynvihreä ja tulipunainen. Kuva on liitetty skorpionin yhteyteen, sen kolmeen viimeiseen asteeseen tasajakoisessa trooppisessa eläinradassa, jossa kukin eläinratamerkki on 30°. Kolmea Skorpionin merkin viimeistä astetta kutsutaan Käärmeenkantajaksi länsimaisessa astrologiassa, ja tähtikuvastossa, sen mytologinen hallitsija on Ophuchius.

Konstellaatioiden kuvituksessa on tavanomaisin väritys sininen, joka heijastaa taivasta ja ylhäistä säätyä. Ophiuchuksen ja Herkuleen tähtikuvioita kuvataan kuitenkin yleisesti punavihreän valossa. Ophiuchus, jota kutsutaan myös nimellä Effaces tai Serpentarius, seisoo alasti takaa katsottuna. Herkules osoittaa eteenpäin yllään vaaleanpunainen tunika ja vasemmalla olkapäällä leijonan talja. Herkules (Herakles) tunnetaan myös nimillä Engonasin tai Polvistuja, joissain tapauksissa Kidd. Ophicius on osa suurta, monimutkaista tähtijoukkoa, jossa on oikeastaan kaksi erilaista toisiinsa liittyvää tähdistöä: mieshahmo ja uhkaava käärme. Tämä asetelma lienee arkkikuvio myöhemmille Pyhä Yrjänä -kuvauksille tai jopa Paratiisin käärmeelle. Sihteerilinnun saalistustavalla ja Effacesin kamppailulla on yhteisiä piirteitä. Käärmeenkantajan Ophiuchus/Effaces pitää molemmiin käsin kiinni käärmeestä samalla kun sankari tallaa jakoihinsa suurta myrkyllistä vastustajaa. Germanicus Arateassa lohikäärme on kietoutuneena Ursa Majorin ja Ursa Minorin väliin.

Käärmeenkantajan sisäinen merkitys koostuukin kolmikannasta, joka muodostuu myyttihahmoista Hekules ja Ophuchius, ja eläinradan Skorpionista. Molempien taruhahmojen embleeminä on leijonan talja, Ophiuchuksella se on kuvattu sydämenmuotoisena ruskeana talja, Hekuleella vihreänä taljana. Edellisellä on aseena astalo, jälkimmäisellä sauva.

Kuvio. Ophiuchus käärmeentappoaikaisessa, hyvän ja pahan taistelu. (Hercules, f. 14v Pierpont Morgan Library MS 389/Marion Dolan)

Orionin vyö on arabiakasi mallgat al-jawzak, jättiläisen vyö, Orionin konstellaatiossa aon 17 tähteä, joista kirkkain Rigel on arabiaksi jalka. Monissa eri yhteyksissä on esitetty arvelu kalliopiiirrosten mahdollisesta astraalimytologisesta taustasta. Orionin tähdistön nimi Al-Jabbâr tarkoittaa jättiläistä, ja Sahrassa kalliomaalausten kerrostuneita avaruudellisia jättiolentoja kutsutaan myös jabbareiksi. Jättiläiset, eläinradan ja muiden tähtikuvioiden eläimet, kalliomaalaukset, ja myyttiset tarinat kietoutuvat monimukaiseen kudokseen, jonka umpisolmujen aukominen on aikaa vaativaa työtä. Betelgeutse on jättiläisen käsivarsi. Hyginuksen mukaan Orionista on kaksi erilaista myyttiversiota, toinen kertoo kuolevaisesta Orionista ja toinen kuolemattomasta. Orionin metsästäjähahmo on siten vähintään dualistinen. (Dolan ?)

Myyteissä Orion ei kuollut metsästyssonnettomuuteen, vaan Skorpionin pistoon, josta Ophiuchus/Asclepius antoi hänelle ihmelääkkeen. Tästä voisi päätellä Ophuchuksen käyttäneen pahaa vastaan kamppailussa myös lääkinnällisiä taitoja. Kun tauti alkaa hellittää, Ophiuchus väistyy länteen ja potilas Orion nousee toipuneena idästä kuin uutena ihmisenä. Germanicus on todennut Orionin tähdistön edustavan ihmisen hahmoa parhaiten kaikista tähtikuvioiden.

Kolmikosta hahmottuu metatietona taistelu onnesta, kamppailu hyvän puolesta pahaa vastaan. Hyvään elämään kuuluu terveys eli Ophiuchuksen toimet Askleioopkseen, lääkinnän ja terveyden jumalaan rinastettuna. Osin erheellisesti Hekulesta pidetään saman hahmona kuin Herakles. Uroteot antiikin tarustossa kuitenkin eroavat melkoisesti, ja vaikuttaa siltä että Herakles olisi enemmän rinnastettavissa Ophiuchuksen tähtitaruun kuin Hekules, joka rinnastuu enemmän Orionin metsästäjähahmoon.

Asklepios - terveys, lääkintätaito
Ophiuchus - kamppailu, käärme

Orion – jättiläiset, metsästys
Herkules – kamppailu, leijona

Herakles – urotyöt, hydra ym;
12 kpl (10)

Fig. 7.8 Hercules f.6v, Leiden Universiteitsbibliotheek MS Voss. lat. Q.79, Courtesy of Leiden University Library

Astraalimyttologinen kosminen koostumus kiteytyy teemaksi taistelu onnesta ja kulminoituu kamppailuksi uhkia vastaan, kovimmiksi vastustajiksi on koettu pedot ja myrkyt, pohjoisessa karhun on ollut pedon vastine ja kyykäärme skorpionin vastine.

Kun kantavan ajatuksena oli kertoa jotain oleellista kosmisen koostumuksesta, niin lopputestin voi tehdä tuolla trooppisen zodiacin systeemillä, josta on jo selvitelty kiinteiden merkkien Skorpionin ja Leijonan relaatio sisällön jäsenykseen, molemmat koskivat tuonpuoleisen ruhtinasta Ursus Arctosta sen keskisen tämänaikaisen olomuotonsa ja kahden tuonpuoleisen elämän kautta. Toiset kaksi kiinteää merkkiä ovat Vesimies ja Härkä, josita edellä mainittua tulee tarkastella Kotkan hahmon kautta.

2. Mytokset mytemeinä -> Härkä - kevät

Härän merkki on vastapooli Skorpionin tähdistölle, Härän merkille on tyypillistä kauneuden, mukavuuden, vaurauden ja runsauden arvostaminen. Se että on mistä ottaa.

3. Kosmisen koostumus -> Vesimies - talvi

New Age rinnastetaan Vesimiehen merkkiin. Sen planeettahallitsijana pidetään Uranusta, joka kreikkalaisen mytologian mukaan liittyy universumin/kosmoksen toimintakenttään.

Telos vuonna 2002 jäädessäni free lancer tutkijavapaalle oli selvittää mahdollisuuksia löytää joitain uusia näkökulmia luutuneisiin Kalevala-phjaisiin suomalaisen mytologian näkemyksiin ja samalla yrittää pelastaa kansantiedosta jälkipolville se, mikä muutoin väistämättä tuhoutuis ja vaipuisi unhon yöhön. Syntyi erätrilogia esivaiheena, mutta tämän tyln 2.:Ssa kappaleessa mytokset myteemeinä on hyödynnetty tuolloisen aherruksen ensivaihetta, Lönnrotin sanakirjan myyttimainintoja, jotka olin aikanaa ryhmitellyt alustavasti myteemilajeiksi työnimillä ”mytonen”, eli jonkinlainen myyttimurena tai meemihiukkanen. Jatkoprosessissa korpustrilogian parissa työ jalostui meemitarkasteluksi, mutta tässä sitä linjaa ei ole erityisesti jatkettu. Sen sijaan on annettu tilaa kuvataiteen voimalle, mestaria ei voi korvata, jäljittely ei tee oikeutta. Siksi olen mietesarjan Kymmenen härkää ottanut kirjaan sellaisena kuin sen netistä löysin ja rinnastanut siihen koemielessä hypotesia, joka väittää Kalevalaa pyhäksi kirjaksi ja henkisen kehityksen oppaaksi. Osoittautui, että näin saattaa olal, mutta koko Kalevala ei ole sitä, tai ehkei laisinkaan, mutta Lemminkäisvirret saattavat olla.

Työstä rajautui pois lukuisia aihioita, aineksia oli ylen määrin runsaasti, valinta oli vaikeaa. Mutta mytokset myteemeinä osoittautui hedelmälliseksi lähtökohdaksi, koska kappaleen tarkastelun myötä muodostui nimi ja johtolanka työlle, se elämän kevät ja uudet versot tälle työlle. Kosmista on peilattu myös etnoastronomisen tulkinnan kautta. Merkityksistä voi vain sanoa: Suuri taivaan on sininen äärettömyys, tumma kuin iäisyys.

12.2 Vierasperäisten sanojen merkitys

Lopputestauksena mielen rakenteiden itseohjautuvuudesta järkevyyttä kohti käy kahden edellisen korpusmaisuusteoksen ohjaajien neuvo käsiteselvennöksistä. Loppujen lopuksi päädyin testaamaan Michel Foucaultin innoittamana teesiä miten sanat ja asiat heijastuvat rakenteiden kautta mielen universumeiksi. Lévi-Straussin mytologiatutkimusten kantavana teemana on rakenteiden universaalisuus myyteissä. Oma käsitykseni on, että myös sanoissa on koodautuneena fraktaalisti iso osa myyttistä kerrostumaa, varsinkin kiertonimissä. Saatuaani sisällön ensiversion valmiiksi aihioituine väliotsikoineen, päätin tarkastaa, montako vierasperäistä käsitettä sisältöluettelossa oikein on, ja mitkä niistä olisi syytä selvittää jollain tavoin sanaluettelona. Kun loppujen lopuksi haaviin tarttui kaksikymmentäviisi (25) hakusanaa, ja määrä on sama kuin elonkaavaan pohjautuvassa eeposfunktioinnissa, niin alusta testille oli valmis.

Sisällysluettelon sivistyssanat

Astraalimeemi	Tähtiä koskeva, tähtiin perustuva, tähtiin liittyvä meemi, merkityksiä ja artefakteja esim. myyttejä, tähtikartoja ja uskomuksia.
Emotionaalinen	Tunteisiin liittyvä, tunteet muodostavat elonkaavassa ja elämässä oman järjestelmänsä toiminnan piireinä, myytit herättävät tunteita.
Foristiikka	Viittaussuhde joka jakautuu viiteen eri lajiin, olevaan, edeltävään, seuraavaan, ulkoiseen ja sisäiseen, perustuu humanistiseen tutkimustermiin "phoric".
Idolianalyysi	Jumalkuviin ja palvontaan perustuva rinnastumenetelmä, jossa vanhat uskomukset saavat nykyaikaisia vastineita
Intuitio	Vaistonvarainen näkemys, nopea sisäinen käsittäminen tai aavistaminen
Kaanon	Ohjeistus tai säännöstö, jonka mukaan arvotetaan musiikkia, kirjoja tai esitystä, uskonnollisessa kielessä virallisten hyväksytyjen tekstien luettelo.
Kanonisointi	Katolilaisuudessa käytetty nelivaiheinen pyhimykseksi julistamisen prosessi. Menettely, joka on mahdionnista ylesittää myös muun totena tai kunnioitettavana pidettävän määrittelyprosesseihin, kuten esim. skeptikkojen järjen ja tieteen palvontaan tai jumalisuuden määrittely- ja ylläpitoprosesseihin.
Ketsuan pacha	Aimara- ja ketsuaintiaanien mytologiaan perustuva maailmankuva
Kombinatoriikka	Joukkojen osa-alueiden yhdistämisen säännöstö
Korpus	Valitun tekstiaineksen muodostama kokonaisuus, tekstikokonaisuus
Kosmos	Maailmankaikkeuden järjestynyt kokonaisuus, sama kuin universumi, tutkimus jakautuu kosmografiaan, kosmogoniaan, kosmologiaan ja eskatologiaan. Kosmologia tutkii avaruuden olemusta kokonaisuutena, kosmografia selvittää avaruuden ilmenemismuotoja ja siihen liittyviä piirteitä. Kosmogonia on alkuräjähdysteorioiden ja muisen syntymyyttien ainesta, eskatologia taas edustaa maailmanlopun enteiden tutkimusta ja ennusteita. Termit sopivat sekä astrofyyssiseen tutkimukseen että tekstuaalisuuden tutkimukseen.
Meemit	Kulttuurin merkitysalkio, joka tahtoo elää ja levitä, vastaa luonnontieteiden geeninä ja noudattaa samantapaista eloonjäämiskilpailua kuin geenit.
Meemistö	Sisältää perusaetelman, joko 15-kohtaisella merkitysjaolla tai 17-kohtaisella myteemijaolla. Eri korpuksissa on erilainen meemistö, kaikki 17 meemilajia ei ole aina hahmotettavissa tarkasteltavassa kohteessa. Usein kolme meemilajia toimivat yhdessä.
Mytonen	Korvaa perinteisen ja totutun jumala/jumalar termin suomalaisessa mytologiassa ja ilmaisee sukupuolen, Panu on naispuolisena Panutar. Tunnistemuoto, joka nen-päätteisenä on maskuliinilolio ja tar-päätteisenä feminiinen olio.
Myyttisyys	Perustuu sekä tarinoihin että uskomuksiin sekä täydentyy sananparsilla, kielikuvilla ja sananparsilla.
Noeettinen	Sisäinen ja herkkävaistoinen tietoisuuden tapa, erityisherille ominainen ajattelutapa, joskus sekoitetaan salaopilliseen tietoon

Puheakti	Tutkijoiden Searle ja Austin tunnetuksi tekemä puhunnan lajien analysointi.
Runomatriisi	16-osainen matriisi, jossa käytetään hyväksi merkitysten kerroksellisuutta ja merkitysyhdistelmiä
Struktuuri	Rakenne, joka voidaan mallintaa yleiseksi kantavaksi voimaksi.
Symboliikka	Merkkitaito, jolla voidaan ymmärtää vertauskuvallisuutta ja merkin tarkoitetta
Telos	Päätös, tarkoite, jossa on sekä alkuasetelma aikomuksena ja tavoitteen (telos 1) sekä lopputuloksena, saavutuksena. (telos 2)
Telosprosessi	Alun ja lopun välinen toimintaketju, joka huipentuu jossain vaiheessa, tekstin luomisprosessi alusta loppuun.
Universaali	Ylikulttuurinen meemi, joka pohjimmiltaan on samankaltainen kaikissa ihmiskultturueissa kuten esimerkiksi perustarpeet.
Ursus Arctos	Karhun latinalainen nimi, polaarisen (pohjoisen) tähtitaivaan mahtihahmo, tekstin mytologisesti merkittävä nimikkoeläin, tuonpuoleisen ruhtinas, jolla on runsaasti kiertonimiä
Zoema	Etnotaksonominen, luokitteleva termi, jota Clade Lévi-Strauss on ehdottanut otettavaksi käyttöön. Eläinkuntaan kohdistuva myyttinen aihe ja spesifi meemi.

Viite: Elonkaavan fokusfunktioita voi testata eeposkaavana, jossa 5x5 muodostaa 25-kohtaisen kokonaisuuden. Pistokokeena tehty sisällysluettelon sivistyssanapotpuri tuotti tuon maagien numeromäärän. Elonkaavassa tämä vastaa funktiota F25 Paloittelun taito. Onnekkaita tapauksissa sanavalinta auttaa ymmärtämään omaa ajattelua, ja huomaamaan rajoitteet ja puutteet sekä jäsentää ajattelua. Tehtävä sisältää paradoksin, sillä menettely on samalla sekä helppo että vaikea. Tarvitsee vain löytää viisi eeposfunktion osatekijää, ja voi tarkistaa onko kokonaisnäkemys onnistunut vai ei saavuttamaan myyttiset mitat.

Mytologia	Metodiikka	Näkökulma	Terminologia	Regiimit
Ketsuan pacha	Telosprosessi	Emotionaalinen	Universaali	Meemistö
Myyttisyys	Idolialyysi	Noeettinen	Zoema	Meemit
Mytonen	Kombinatoriikka	Intuitio	Korpus	Kanon
Ursus Arctos	Puheakti	Foristiikka	Telos	Kanonisointi
Astraalimeemit	Runomatriisi	Symboliikka	Struktuuri	Kosmos

Kuvio. Eeppinen sanajako.

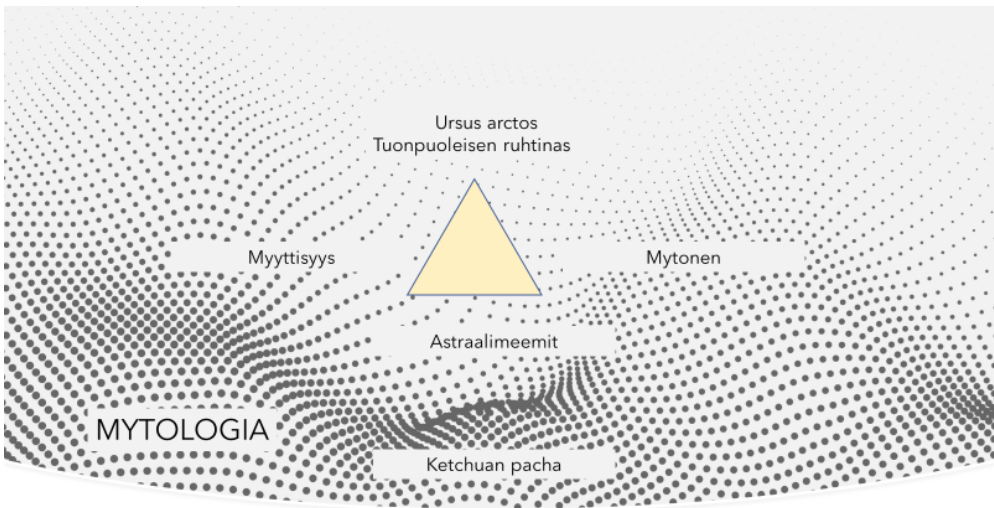
Melko helposti saatu jakaantuu viiteen ryhmään. Luokitteluissa on aina harmina anomalia, joka ei taivu yhteen ainoaan luokkaan, joten tässäkin jotkin sanat voisivat kuulua toiseenkin ryhmään. Tämän jälkeen on vain sijoitettava saatu eeposfunktiointia vastaaviksi ryhmiksi, kun

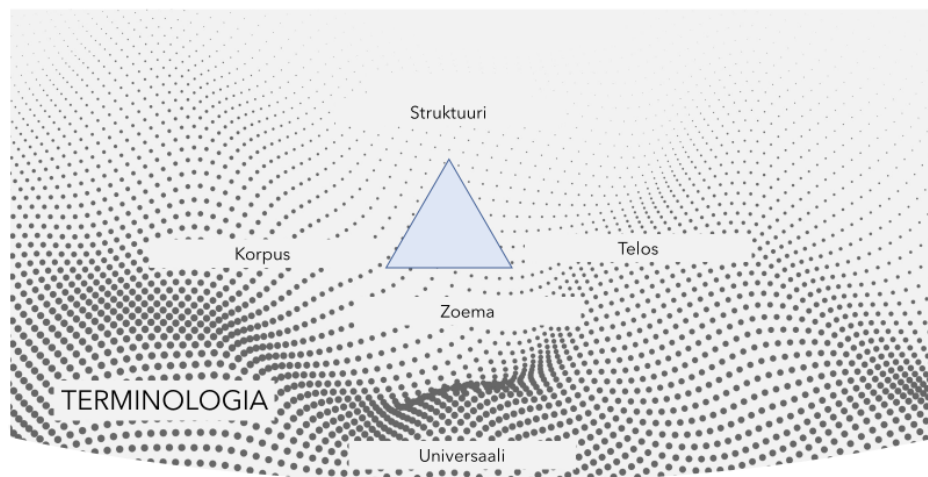
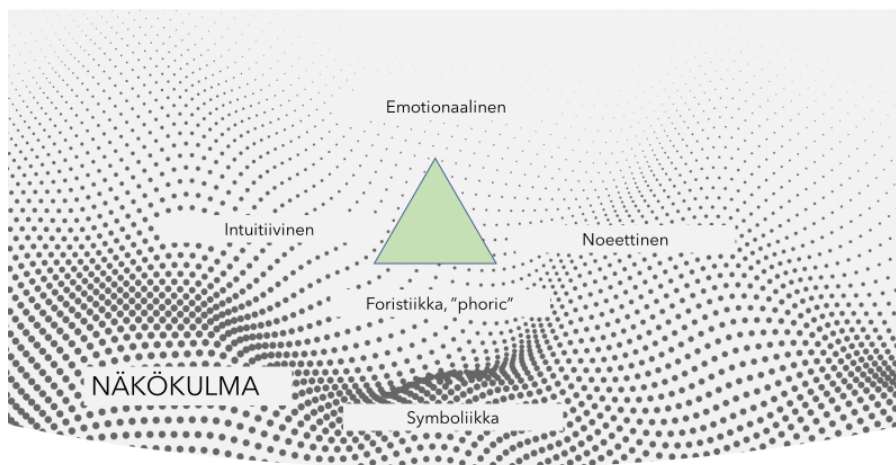
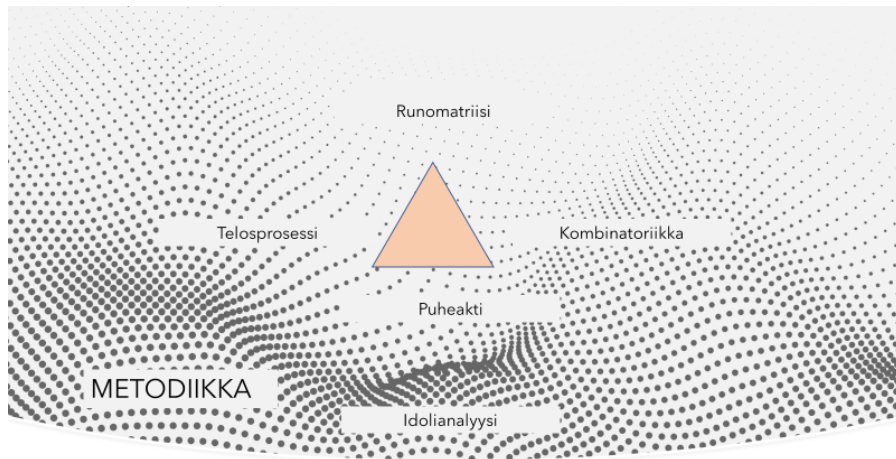
tahtotilana on ollut luoda trilogian kolmas osa taivaita hipovan vaikeasta aiheesta. Konsultaationa on toiminut terminologia. Yleensä tutkimus painottuu teoriaan tai metodiseen käsittelyyn, tässä painopiste, kamppailu tekstin, taistelu onnesta on kohdistunut mytologiseen. Sankaritekona on olleet mahdolliset hyväksytyksi tulevat oivallukset. Matka on ollut mutkikas ja polveileva, tietopolku haarautunut yhtä mittaa moniin suuntiin ja välillä määränpääkin on ollut tietymättömissä kosmoksen meemien kartoittamisoperaatioissa. Jäljelle jää vain harmaa teoria, ja eeposkategorioista viimeinen eli viestintä. Vuorovaikutusta teoreettisella ja metodisella puolella on ollut varsinkin sen alkuvaiheissa korpusmaisuuuden osien I ja II aikana, jonka loppuevästyksenä tämäkin terminologian selitysyritys on syntynyt. Eli annan itselleni täydet pisteet eeppiset mitat saavuttaneesta terminologian muodostuksesta.

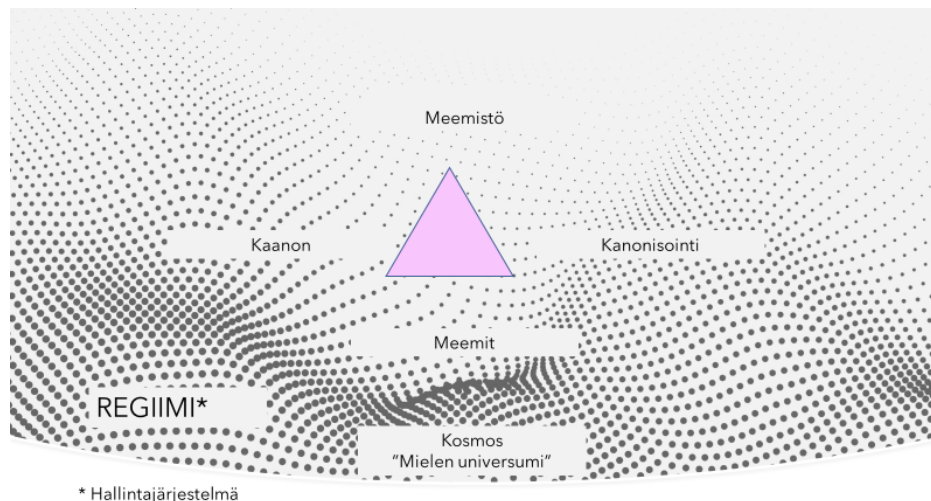
Mytologia	Metodiikka	Näkökulma	Terminologia	Regiimit
Sota	Viestintä	Sankariteko	Konsultaatio	Matkat

Sisällysluettelon sivistyssanat ovat tekstissä luonnollisesti saaneet osakseen koko joukon lisää vierasperäisiä sanoja, mutta kaikkia niitä en käy selittämään sillä oletuksella, että lukijakunnan sivistystaso on hyvä ja monet sanat entuudestaan liiankin tuttuja. Lähinnä selitykset palvelevat heitä, joita aihe kiinnostaa, mutta joille humanistisen alan termistö on vieras ja kieleni liian idiolektinen, siis yksilöllinen.

Edellä saatu ryhmäjako on saanut rinnastukset eeposfunktioina, mikä vuorostaan mahdollistaa testauksen meemkaavana. Mikäli jako osoittautuu mielekkääksi kokonaisuudeksi, on menettely ollut kaikessa intuitiivisessa epäjärjestyksessään mielekkääksi muodostunut kokonaisuus loppupeleissä. Samalla jäsentyy kokonaisuus.

12.3 Eposfunktioinnin merkitys

Luomalla eeposfunktion verran funktioita, voidaan saadusta muodostaa elonkaava ja 31 funktiota, kun saatuun jakoon lisätään metafunktioina 3x2 aihiota, tässä tapauksessa kuusi termiä lisää. Termistössä korostui alussa kolme yllättävää termiä blast, fuzzy, purple, jotka loppuvaiheessa saivat rinnakkaiskäsitteiksi kronotoopin, motiivirealiteetin ja aktorikvaliteetin. Ottamalla nämä kuusi tekijää huomioon, on kosmisen koostumuksen terminologinen satu valmis. Funktiointina sanarypäs on helpommin analogiana analysoitavissa ja isomorfisesti rinnastettavissa eeposkaavaan, mutta se on aiheen kannalta toissijainen eksperimentti, joten tuo tarkastelu siirtyy myöhempään ajankohtaan ja tämän työn meteorologiseen jatko-osaan. Kosmisen koostumuksena tämä työ edustaa metatekstiä, meteorologinen subtekstiä.

Elonkaava kosmisen koostumuksen termionologiasta:

F1 noeettinen
F2 meemit
F3 meemistö
F4 idolianalyysi
F5 struktuuri
F6 fuzzy
F7 purple
F8 korpus
F9 intuitio
F10 universaali
F11 telos
F12 ursus arctos
F13 mytonen

F14 blast
F15 kronotooppi
F16 zoema
F17 symboliikka
F18 foristiikka
F19
aktorikvaliteetti
F20 telosprosessi
F21
astraalimeemti
F22
motiivirealiteetti
F23 ketsuan

pacha
F24 myyttisyys
F25
kombinatoriikka
F26 runomatriisi
F27
emotionaalinen
F28 puheakti
F29 kanonisointi
F30 kaanon
F31 kosmos.

Seuraavassa vaiheessa on mahdollista testata kosmisen koostumuksen galaktista tietoa ja merkitysavaruuksia meemeinä ja myteemeinä sekä merkityslajeina aiemmin esitettyjen jakojen mukaan terminologiasovelluksena. Mitä vain voi luokitella johdonmukaisesti.

Merkityslajiluokitteluna on tässä käytetty hirvipeijaisten perusteella luotua funktiointia.

Merkityslajit	Myteemit	Veediset periaatteet	Meemit
I F1 + F10	magia	rytmi	verkko
II F11 + F20	fantasia	väri	ennakointi
III F14 + F12	mystiikka	avaruus	regiimi
IV F9 + F26	primitiivinen	symmetria	meemiplexi
V F15 + F19	folklore	sovelaisuus	näkökulma
VI F16 + F13	luonto	viiva	evoluutio
VII F28 + F31	demoni	mittakaava	kognitio
VIII F5 + F27	sakraali	valo	uskomus
IX F4 + F7	balladi	rakenne, pinta	kieli
X F24 + F29	legenda	viimeistely	replika
XI F18 + F21	sankari	asema	kilpa
XII F8 + F17	traaginen	ykseys	gender
XIII F6 + F22	pastoraali	mittasuhteet	väestö
XIV F2 + F3	ylevä	tasapaino	altruismi
XV F23 + F30	eksotia	muoto	innovaatio
Fokus kombinatoriikka	eleellisyyden + yksi	liike/koko	imitaatio/humpuukki

Kuva. Terminologiaverrokot systeemisinä rinnastuksina.

Fokuksen periaatteet ovat liikerata ja kokoluokka, tähdellisiä termejä kosmoksen koostumusta ajatellen. Jatkokehittelyyn jää taulukon tulkintamahdollisuudet, mutta arvauksena ja esi-esimerkkinä voisi mainita vaikka merkityslajin rajat XV, jossa tietämyksen rajat muodostuvat vallitsevan virallisen käsityksen puitteissa. Rajojen rikkominen ja venyttäminen on tietoisuutta laajentavaa ja kehittävää pohjimmaiselta merkitykseltään, siksi meemienä on innovaatio.

Galileo Galilei muutti kosmologiaa paljastuksellaan aurinkokeskeisyydestä. Aurinko ei kiertänyt maata, vaan maa aurinkoa. Ehdotettu meemi sai kaanonväen hermostumaan, eikä uutta tietoa tahdottu ensin hyväksyä lainkaan. Viestintuojaa kohdeltiin kaltoin. Mitä vastustuksen muotoja tämä uuden kohtaaminen saikaan, on historiaa. Rangaistuksena oli kuolema F30, koska myytti maakeskeisyydestä haluttiin säilyttää. Rangaistusfunktio toimii meemien kentässä laajemmin kuin tavallisesti on totuttu ajattelemaan. Erilaiset hybridit ja kausaliteetit sekä sanktiot ovat samaa sarjaa tässä suhteessa. Kyse on oikeastaan kostautumisesta, joka seuraa tiettyjä tekoja ja päätöksiä kohti uutta tuntematonta.

Esimerkki käytettävyydestä

Listausten toistuva esittäminen on tarkoitettu koostavaksi työvälineeksi. Kun tarkasteltavana on esimerkiksi muoto, tai muotoseikat, ongelmaa voi lähestyä erilaisten rinnastusten avulla. Veedisenä periaattina muoto saa rinnalleen innovaatiomeemin, eksotiamyteemin ja ymmärtämisajin "rajat" ja myyttiajona lohikäärme/käärmeen, joka on tulisymboli. Meemimiksauksen logotunnukseksi on sihteerilintu Sagittarius Serpentiarius, jolle on kosmisena vastineena helppo nähdä tähdistö Käärmeenkantaja Ophiuchus. Sihteerilintu tappaa ja syö käärmeitä, karhu Ursus Arctos rinnastetaan koirana ja sykkö sanankieltona käärmeeseen.

F23 + F30 funktiot	eksotiamyteemi	muotoprinsippi	innovaatiomeemi
ML XV Rajat	MUOTO - LOHIKÄÄRME/KÄÄRME		

Taivaanvalojen hehku ja hohto astraalimyytteinä ja -meemeinä saatu aihioitua. Jatkoon jäävät keskisen ja alisen maailman koostumus ilmatieteenä, maantieteenä, geologiana, jossa vuodenkierto ja vuodentulo ovat kytköksissä tähtitaivaan kiertoratoihin, sen merkittävimpiin taivaanvaloihin aurinkoon ja kuuhun. Koska tekstissä on vielä käsittelemättä emotioiden osuus myyttien synnyssä, niin ydinsisällön muotoiluun voi soveltaa emotiokaavan eli menestystarinakaavan funktiointia. Samalla ilmenee, ettei mekaaninen soveltaminen onnistu, koska hypoteettinen jako on tässä vaiheessa muuttunut jo jäsentyneemmäksi kombinaatioksi.

F30. **Seuraamukset** (rangaistus)

F30. Rangaistus. Konna tai valesankari karkotetaan, surmataan, tekee itsemurhan jne. Tämäkin funktio toteuttaa oikeudenmukaisuutta. Paha saa palkkansa.

F23. **Auttajat** (yllätystekijä)

F23. Saapuminen tuntemattomana. Sankari toimii valeasussa ja vaatimattomassa roolissa. On vain ajan kysymys, jolloin sankarin todellinen arvo paljastuu ja hän saa prinsessan ja puoli valtakuntaa.

Teoreettisen muodon arviointiin sopii vaikkapa Mary Douglasin Puhtaus ja vaara-Rituaalisen rajanvedon analyysi, jossa tutkija toteaa: Näkemykseni mukaan nimittäin rituaalinen saastuminen syntyy muodon ja sitä ympäröivän muodottomuuden välisestä vuorovaikutuksesta. Saastumisen uhka syntyy muodon kyseenalaistuessa..Tämän mukaan muodostuu onnea ja epäonnea hallitseva voimien kolmikko. Primitiivisten kosmologioiden tarkastelua varten tehty kolmikantainen hahmotelma kärsii tosin poikkeuksista, jotka ovat liian merkittäviä sivuutettaviksi. (Douglas 2000: s. 169-170). Kalevalan Kullervon kosto kertoo vanhasta nostokarhuperinteestä, jossa tietäjä nostattaa karhun vihollisensa karjan tai hengen menoksi. Tietäjän apueläimenä voi myös toimia käärme, molempien nostatettujen apueläinten

kiertoilmauksena, sanankieltona on käytetty kehotusta, mene koira kotiisi so. palaa lähettäjäsi luo. Auttajana toimii yleensä vastamagiaa harjoittava erityishenkilö ja tulee palkituksi. Innovaatiomeemiksi oikeuttanee kohdan seuraava intiaanitarina, ja Claude Lévi-Straussin nerokas termiehdotus zoemasta.

M362. Macushi. Orionin vyön, Venuksen ja Siriuksen alkuperä

Olipa kerran kolme veljestä, josita vain yksi oli naimisissa.

Toinen poikamiehistä oli komea ja toinen niin ruma, että hyvännäköinen veli aikoi tappaa hänet, joten hän kiipesi urucupuuhun (Bixa orallana) tekosyynä kerätä siemeniä etuna se, että hän istui oksalla, josta sitten työnsi keihään veljensä kehon läpi. Haavoittunut kaatui maahan ja kuoli. Murhaaja leikkasi ruumiista jalat poikki ja meni tiehensä. Jonkin ajan kuluttua hän tuli takaisin rikospaikalle, jossa tapasi kälynsä. -Mitä käyttöä näillä jaloilla on? sanoi mies, paitsi syöttää kaloille? Niin hän heitti ne veteen, missä ne muuttuivat jättikaloiksi (surubim). Loput ruumiista lojui vielä maassa, mutta sielu kohosi ylös taivaalle ja siitä tuli Orionin vyö – keho keskellä, ja jalat molemmin puolin. Murhaaja muuttui Caiuanonksi, planeetta Venukseksi. (Kaiuanóg oli löyhkäävien eläimien nimitys)

Oppossumia kuvataan intiaanimyytteissä eri kiertoilmauksin: mätäpeto, mätähäntä, ja kärtsyhäntä. Tupinamba-myytti kaksosista viittaa korostetusti samaan näkökulmaan. Kun mies oli raiskannut Maire Atan vaimon, raiskaaja muutettiin pedoksi, jota kutsutaan kiertonimellä Sarigoys, eli ihminen, jonka iho on erittäin pahanhajuinen. Suomeksikin voidaan mädännäisyys ulottaa luonteen ominaisuudeksi, roistomaista tai lurjusmaista henkilöä voidaan sanoa mädäksi tyypiksi - Se tyyppi on täysin mätä. Siinä missä Caiuanon verrataan oppossumiin nimen vertauskuvallisuuden ja kiertoilmauksen kautta, suomalainen rinnastaa pahasti kieron ja pilaantuneen luonteen ja nädän. Hieman lievemmissä tapauksissa puhutaan rotasta. Tässä on selvä meemi, jota voisi nimittää zoemaksi, kielikuvaksi, jossa eläinkuvastolla on sanottavansa.

Tarina rinnastuu myös Juha Pentikäisen siperialaishamaanilta kuulemaan tarinaan kosmisesta hirvestä, jolla oli kuusi jalkaa ja siksi oli niin nopea, ettei sitä voitu metsästää. Ylijumala leikkasi sitten pyynnöstä ylimääräiset jalat pois, ja niin hirvieläimistä tuli nelijalkaista riistaa. Millainen yhteys kätkeytyy leikattujen koparoiden tai ihmissäärien ja tähdistön synnyn välille, jää toiseen ajankohtaan tarkasteltavaksi.

12.5 Tähtimerkit ja eläinrata jälkiviisautena

Saatuani tekstirungon viimeistelyvaiheeseen ja sisällysluettelon valmiiksi, osoittautui että tekstikappaleita oli kaksitoita s(12) eli zodiakin, eläinradan verran, joten ajattelin ihan huviksi testata, onko alitajunta tehnyt työtä osaltani, koska alussa haaveilin jekusta rytmittää teos tähtimerkeillä ikään kuin skeptikkojen silmänkaivikiksi, koska astrologia on viime kädessä tulkinnan taitoa ja symboliikkaa. Ongelmaksi tässä osoittautui Ursus Arctoksen sijoittuminen kahdeksi eri merkiksi, Leijonaksi ja Skorpioniksi, mikä itsessään todistaa karhuun liitettyjen mielikuvien jakautuneisuutta yliseen ja aliseen. Leijonan vastapooli on vesimies, joka edustaa kosmosta, tämän työn keskeistä aihetta.

Tulkinnallisia luokitteluja voi tehdä monella eri tavalla. Eläinradan, zodiakin tähtimerkit jaetaan kolmeen ryhmään, johtavat, muuttuvat ja kiinteät. Jako perustuu vuodenkiertoon, johtava merkki aloittaa tai on aloittanut aiemmin kunkin vuodenajan, kiinteä merkki on kausi kukkeimmillaan, ja muuttuva merkki johdattelee asteittain seuraavaan kauteen: kevääseen, kesään, syksyyn, talveen. Jako selvittää myös karhun roolia suomalaisessa mytologiassa ja folκλοressa, koska sillä on kiinteä merkityksensä karjan tuholaisena kesällä ja nukkuvana sykkönä talvella. Kevät alkaa valvekauden, syksy horrostilan.

Näin ryhmitellen saadaan tekstin lajeiksi:

Johtavat so. alkavat merkit:

1. Telosprosessin alkuvaihe - Oinas = kevät

Oinas aloittaa eläinradan tähdistöt astrologiassa, ja se symboloi aloitteellisuutta ja päämäärätietoisuutta, myös sotaa ja kamppailua, tahtotilaan voittoa, taktiikkaa, sotataittoa.

7 Pitkähäntäisten taru - Rapu - kesä

Tähtimerkeistä kavalin ja kostonhenkisin on Rapu, jonka vahvuuksiin kuuluu kirjallinen ja kielellinen kompetenssi. Etnoastronomian tarustoissa on koston teema selkeästi esillä, monet ovat joutunueet tähtitaivaalle pakenemaan Heran kosta.

9. Puheakti sosiaalisena liimana - Vaaka – syksy

Keskeinen merkki tässä työssä, koska edustan Vaaka-aurinkomerkkisyyttä eli sisäistä pyrkimystä tasapuolisuuteen ja sovittelavuuteen sekä kauneudentajuun. Kukeri syntyi Vaaka-siskoni innoittamana kuivahuopatekniikalla.

12. Kaanon ja kanonisointi - Kauris- talvi

Kauris on kärsijä, pessimismiin ja säästäväisyyteen taipuvainen. Parhaimmillaan viisas ja harkitseva johtaja, pahimmillaan roisto ja kade luuseri. Ahne. Systemaattinen. Päättäväinen.

Kiinteät so. vallitsevat merkit:

2. Mytokset myteemienä -> Härkä - kevät

Härän merkki on vastapooli Skorpionin tähdistölle, Härän merkille on tyypillistä kauneuden, mukavuuden, vaurauden ja runsauden arvostaminen. Se että on msitä ottaa.

4. Ursus Arctos, tuonpuoleisen ruhtinas -> Leijona - kesä

Metsä on suomalaisessa kulttuurissa merkitävä meemi. Karhua kutsutaan kiertoilmauksissa metsäksi, jonka hallitsijana toimii Tapio. Leijona on savannien valtiasta ja vakiintunut tähtimerkki, karhu sen analogia.

5. juumin ukko, juumin akka -> Skorpioni - syksy

Alkukantaisissa oloissa elävien peruspelkoja ovat raatelu ja myrkyt, jotka voivat tuottaa surman. Pohjoisessa ilmastossa myrkylliset Skorpionit eivät menesty, karhun merkilliset elintavat, talviuni ja raatelukyky tekevät siitä tämän tähtimerkin edustajan tuonpuoleisena, vaarallisena olentona.

3. Kosmisen koostumus -> Vesimies - talvi

New Age rinnastetaan Vesimiehen merkkiin. Sen planeerahallitsijana pidetään Uranusta, joka kreikkalaisen mytologian mukaan liittyy universumin/kosmoksen toimintakenttään.

Muuttuvat so. kausivaihdoksen merkit:

11. Käsitteiden kertomaa - Kalat - kevät

Puolisoni on Kalat aurinkomerkillään tähtikuvioissa, luonne kuvastuu kirjoitustyyliä, jossa kallistuskulma vaihtelee vasensuuntaisesta pystysuoran kautta oikeasuuntaiseksi. On intuitiivinen.

8. Lehtisen lista - Kaksonen - kesä

Kaksosiin liitetään astrologiassa lehtimiesäly eli nokkeluus, vikkelyys ja laaja-alaisuus syvällisyyden kustannuksella. Uutistoimitukset ja tiedon popularisoijat ovat tätä sarjaa.

6. Kansanrunous ja astraalimeemit - Neitsyt - syksy

Kreikkalaisessa mytologiassa Neitsyen merkki vastaa Laraa, viljavuuden ja hedelmällisyyden suojelijaa, jonka merkitys on siirtynyt kansanuskomuksissa kodinhaltijaksi, laariksi. Ekei ole sattumaa, että suomeksi puhutaan viljalaareista. Kansanrunoudessa linnut ovat nuorten naimaikäisten neitsyiden symboleita.

10. Suunta kosmoksen ytimeen – Jousimies - talvi

Jousimies on estraditaiteilijoiden ja virkamiesten merkki. Henkiseen ja maalliseen johtajuuteen yltyvät vain harvat, joilla on sitten mahdollisuus vaikuttaa näkemystensä kautta yleiseen

mielipiteeseen ja maailmankuvan muodostumiseen. Merkki on optimistinen luonteeltaan, tuhlaileva.

Yllä oleva osoittaa työssä olleen sisäisen jänteveyden, mikä samalla selittää karhun kaksijakoisuuden tekstijaossa. Juumin ukko ja akka viittaavat karhuun talviunillaan ja syksyyn jolloin karhu menee talvipesäänsä, jossa synnyttää poikaset. Syksyn vastapooli on kevät, jolloin karhu taas herää. Tämä saattaa selittää sen, miksi karhun kiertonimenö on soini, joka viittaa aurinkoon. Mielijohteesta mytologiasarjani esitöinä tekemäni Elias Lönnrotin sanakirjakooste toi esille karhun toisintonimien keskeisen merkityksen, joten myyttinen karhu on vallitseva piirre suomalaisessa mytologiassa kuten Juha Pentikäinen on sen oikein oivaltanut ja esille tuonut monessa eri yhteydessä. Sumeakielisyys karhusta puhuttaessa on ollut käytänte eräkielessä nykyaikaan saakka. Ursus Arctos on Pohjantähtenä pohjoisten kansojen zoema, joka liittyy sekä karhun syntytarinana että peijaisrunona taivasmaailmaan.

Prosessin alkuvaiheissa oli teleologia esillä ja sen ohella lingvisti-semanttinen tarkastelu. Varsinainen alkusysäys aiheelle oli Sakari Lehtisen planetaario-opas, jossa konstellatiot ja länsimaiset astraalimyytit oli yhdistetty ja kanonisoitu pysyväksi järjestelmäksi.

Transformatiiviseen muutostilaan sijoittuvat tekstit kertovat käsitteiden ja listausten merkityksestä rakenteen paljastamisessa. Tämä kaikki muodostaa verrattain monimutkaisen, ergodisen rihmaston, jossa kohokohdat loistavat enemmän tai vähemmän valovoimaisina. Minkä magnitudiluokan omavalaisuus tekstistäni loistaa, jääköön toiste zoomattavaksi.

JÄLKISANAT

Aiemmissta korpusmaisuu-sarjan osissa on pyöritelty modaliteetteja luokittelun ja tulkinnan välineenä. Tähän asti niitä on onnistuttu välttämään. Esipuheen kappaleiden hashtagit testautuvat osuvuudeltaan helpoiten modaliteettijaolla, eli kolmiajolla kuten alussa vihjattiin. Lista on ryhmiteltävä kolmeen ryhmään modaliteetteja varten.

1) Muukin kivet, Pentin tupa; tellus & taivasikävä kuuluvat uskomisen modaliteettiin, nämä asianajisällöt muodostavat tämän kirjan keskeisen aihepiirin, koska nimet viittaavat kosmukseen, astraalimytologiaan ja sellaisena kuuluvat uskomisen modaliteettiin. Toiseen ryhmään kuuluu kolmikko 2) konsensus, koherenssi, abjekti, sanat kuuluvat tietämisen modaliteettiin, onhan kyse sivistyssanoista, käsitteistä, termeistä. Kokonaisnäkemys on listattu taulukkoon seuraavasti.

Muukin kivet, Pentin tupa, Tellus taivasikävä -> uskomisen modaliteetti KOSMOS, ASTRAALIMYTOLOGIA
Konsensus, kohrenssi, abjekti -> tietämisen modaliteetti KÄSITE; TERMI
Ugrame&universaalit, veediset prinssiipit, korpusmaisuu-trilogia -> täytymisen modaliteetti MIELIKUVA, INDEKSAALISUU, ASSOSIAATIOT
Kalliot, kalliomaalausket, hiisi -> tahtoinen METAFORA, SYMBOLI, EMBLEEMI
Elämä, puu, ylinen -> voimisen modaliteetti SYNTYTARUT, MYTTI
Tulkintatavat, dieltantti, merkki -> olemisen modaliteetti TULKINTA, MERKITYS
Väinämöisefekti, kiertoilmaus, (toisinto)nimet -> tekemisen modaliteetti TABU, NIMET, KIELI

Kuvio. Esipuheen hashtagit modaliteettijaolla tarkasteltuna.

Sellaisenaan listaus on mielivaltainen jaoltaan, joten sen mielekkyyttä on testattava tiivistämällä saatu aines kohti ugramea. Seitsemästä modaliteetista voidaan ryhmitellä esiin rakenne, jossa 1) kosmos, 2) termit (sanat), 3) kuvat (mielikuvat), 4) pyhä ("taivas") 5) myytti eli struktuuri, 6) tulkinta, merkitys sekä 7) kieli, tabut rinnastetaan aisapareiksi.

7) kieli, tabut	käsite, sana (2)
5) myytti, struktuuri	kuvat, mielikuvat, assosiaatiot (3)
6) tulkinta merkitys	pyhä, taivas (4)

1) kosmos, astraalimytologia.

Kuvio. Ugrame-kaavio esipuheen hashtag-sanoista muodostuvasta maailmasta ja sen meemipleksistä.

Tulkinta esipuheen asiasanoista testautuu viime kädessä, mikäli saadusta kiteytyksestä muotoutuu jollain tavoin otsikoinnin mukainen ymmärrettävästi tulkittavissa oleva ugrame. Kuvion taustalla on Claude Lévi-Straussin ja A.J. Greimasin kehittänyt myyttien struktuurin tulkintatraditio. Ihmisten mielikuvien ja kielikuvien galaktinen kosmos muotoutuu sanojen kautta. Kullakin filologialla on oma näkemyksensä asioista, osin havaintoihin perustuen. Pohjoisen pallonpuoliskon tähtitaivas on toisen näköinen kuin eteläisen, joten suomalaisesta mytologiasta puuttuu Etelän ristin pohdinnat, ja eteläisellä pallonpuoliskolla ei huomioida tähtitaivasta samoin perustein kuin pohjoisessa. Kuviossa on toisellakin tapaa hahmoteltavissa selkeä duaalisuus.

Ugramen välitilat x1 ja x2

voi tulkita kahdeksi katsantotavaksi, joista merkkeihin liittyvä on semioottista tulkintaa, ja jumaliin liittyvä mytologista tulkintaa. Kieli tabuineen ja termeineen, käsitteineen on vuorovaikutuksessa toisiinsa. Merkkien kautta sana ikään kuin eksistoi, sana tulee lihaksi, ilmeiseksi. Pyhän käsite on arvolutunut merkitykseltään, ja vahvasti tulkinnallinen merkitykseltään. Jos tästä tahoo tehdä semioottisen neliön, niin fokukseksi keskiöön jää $x_1 + x_2$ eli jumalien merkit ja merkitys ihmisen elolle ja elonkaavan ohjailulle merkityavaruuksena mielikuvien ja myyttien kautta. kautta.

Alkuteksteihin kuuluu myös teleologisen käsite, millä tarkoitan teloksen kahtalaista aikajanan luonnetta. Päämäärä, johon pyritään, on tiedettävä jo alussa, mutta vasta lopussa voi nähdä onnistuiko tavoitteiden saavuttaminen. Tavoitteena on ollut tehdä korpusmaisuuksien kolmannessa osassa selkoa astraalimyyttisestä näkökulmasta mytologiaa. Tähtitieteen popularisoinnissa kunnostautunut Tyson on viitannut kirjassaan Tähtitiedettä kiireisille astrofysiikan keskeiseen käsitteeseen pyöreyyteen, joka on osa muotojen kavalkadia. Pyöreä on hioutuneisuudessaan lähinnä särmikkään vastakohta, ja se on vedinen periaate . Muoto voi tosin esiintyä myös tapana, doktriinana, jolloin se on lähinnä sääntö tai määräys ja kuuluu regimimeemiin. Lakitekstit puhuvat muotoseikoista, asiakirjan muoto on lähinnä sisältöä koskeva. Avaruuden kappaleiden päämuoto on siis pyöreys, mikä saattaa olla syynä noituuden suosimassa piirimuodossa. Rengasmuoto on sormuksena suosittu myyttiaihe. Rotaatioon ja pyörimisliikkeeseen voi yhdistää myyttimeeminä paljon muutakin kuin sammon. Tämä ilmenee mm. sanaketjussa nominista pyörä, jolla on verbijohdannaisia useita toisistaan poikkeavia merkityksiä.

Pyörä: pyöritellä, pyörittää, pyöriä, pyörähtää, pyörähdellä, pyöriskellä, pyöristyä, pyörtää, pyöristää. Tekeminen kohdistuu desimaalilukujen muuntoon suuremmaksi yksiköksi, kierimiseen, vierimiseen, peruuttamiseen, tanssimiseen, käänteilehtimiseen sekä lihomiseen mm. raskauden vuoksi. Meemilaji rinnastuu merkityksenä rajoituksiin, rajoihin. Vaikka avaruus on äärettömänä pidetty kaikkeus, niin ajatusmaailmalla on rajoitteensa ja rajansa. Taivaan tähtistoratoja on joissakin kulttuureissa kuvattu käärmeenä tai lohikäärmeenä. Sikäli alussa ollut meemirinnastus on toteutunut mielekkäästi. Suomalaisen mytologian kestoarvoituksen sammon melko varma merkitys liittyy rotaatioon, pyörivään liikkeeseen, mikä viittaa tähtitaivaan kiertoratoihin. Kehässä on ollut myös siivatta-rattaana tunnettu ilmiö, minkä arvelen tarkoittaneen eläinrataa. Sanaketjutus-tekniikkaa hyödyntäen voi saada joskus otteen tarkasteltavasta ilmiöstä.

PYÖRÄ/ PYÖREYS PYÖRIÄ PYÖREÄ YMPÄRIPYÖREÄSTI Merkitys

sanaketjussa muodostuu seuraavaksi. Ratas vierii kehää pyörien. Erilaiset piirileikit ja noitaympyrät saavat osan maagista merkitystään tästä kosmisesta pyörivästä liikkeestä. Ei ole sattumaa Ritvalan helkavalkeitten piiritanssit. Shamaanimatkat kuljetaan usein joko lentäen tai uiden, mikä viitannee aliseen ja yliseen maailmaan. Välissä on ihmisten tuntema ja havainnoima maailma, keskinen kahden maailman välitilassa, jossa ihminen elää elämänsä liminaalitulassa. Keskisen maailman kentällä talviaikaan kalevalaiset sankarit kulkevat hiihtäen, kesällä soutaen. Rohkeasti rinnastaen voisi ajatella lennon ja hiihdon olevan paralleelit ja uinnin ja soudun olevan vesillä liikkumisena alisen kanssa tekemisissä. Lumi on vettä, joka sataa maan päälle, joten se sopii hyvin ihmisen maailman liikkuma-alan symboliksi.

ML XV	innovaatio	eksotia	MUOTO	LOHIKÄÄRME/KÄÄRME
-------	------------	---------	-------	-------------------

404. Alkuteksteissä viitattiin myös nominien ja verbien jakoon eri näkökulmista, joista hyödyllisin tarkastellun aiheen kannalta on motiivirealiteetti. Myyteissä on usein moraalinen aspekti mukana. Kriminologiassa motiivirealiteetti jakaantuu tutkintaan eli poliisityöhön, jossa selvitetään ensin rikoksen motiivia eli syytä ja hankitaan todisteet, joiden mukaan syyte laitetaan käsittelyyn ja koittaa mahdollisesti rikos ja rangaistusvaihe tuomiovallan taholta. Tuomiovaiheessa on nimettävä rikos, jotta teosta säädetty rangaistus voidaan antaa.

Astrofysiikassa Tysonin mukaan on enrgiataloudellinen ihannemuoto pyöreä. Taivaankappaleiden toiminnan tarkasteluun ei sovellu sama kuin ihmisiin ja heidän tekoihinsa. Avaruuden matkaaajien pyöreys selviää tarkastelemalla kohdetta aktorikvaliteetin näkökulmasta. Eri muotoiset taivaankappaleet kiertävät rataansa niille ominaisin liikkein. Astraalimytologisesti planeetat ovat aktoreita, toimijoita, joilla uskotaan olevan ominaislaatusa vaikutukseltaan ja tarinoiltaan. Astrofysisesti kvaliteettia kuvataan toisin määrein.

<u>Nominaalinen näkökulma</u>		<u>Verbiaalinen näkökulma</u>
Kronotooppi	AIKA	ajoittaa
Aktorikvaliteetti	EMERGENSSI	koostaa ja luo
Motiivirealiteetti	TIEDE	tutkii.

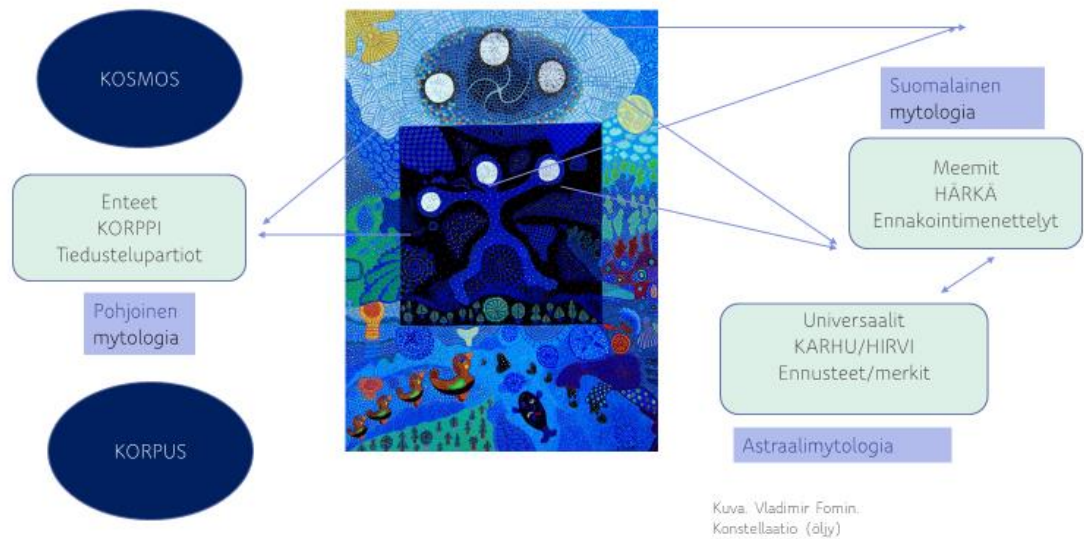
Ihmisten ja Telluksen näkökulmasta katsoen aikaa määrittävät Tellusta kiertävät planeetat, aurinko ja kuu. Semanttisesti on mielenkiintoista suomalainen tapa päivitellä, eikä kyseessä ole dokumenttien päivitys, vaan ihmettely, jota myös siunailuksi kutsutaan. Päivittely on lähinnä ihmettelyä, jonka rinnakkaistermit viittaavat ihmisen maailmaa ylempiin kerroksiin. Voi mun päiviäni, on lähinnä valitus, mutta Hyvä isä sentään! on jo siunailevaa ihmettelyä. Erilaisia interjektioita kosmosta kohti on lukuisia, kuten: Voi taivahan talikynttilät! (tähdet) tai Taivas varjele! Taivaan tähden, mitä ihmettä! Tuon täyteistäkö tänne telläät. (tuonpuoleisen

voimat). Eri näkökulmat kertovat milloin, millainen ja miksi jokin ilmenevä on maailmaan eksistoinut.

Aikomukseni oli liian kunnianhimoinen rajalliseen resurssiini nähden. Osoittautui varsin pian, että minun edes jonkinlaiseen lopputulokseen päästäkseni olisi pitänyt omaksua nopeasti geologian, meteorologian, astrofysiikan ja arkkitehtuurin kieli ja mieli. Joten kaavailu jäi sikseen, ja keskittyi oleelliseen eli 1) pohjoisen mytologian, suomalaisen mytologian ja astraalimytologian suhteisiin. Hirvi jäi tarkastelussa vähemmälle, koska se aivan ilmeisesti liittyy oleellisesti kalliotaiteen ja siten myös geologian maailmaan. Härkää ja sen astraalisen henkistä merkitystä on peilattu vaihtoehtotutkijan Pekka Ervastian ajatuksiin sekä aasialaiseen viisaukirjalliseen opukseen Kymmenen härkää.

Karhua on nimiotsikon mukaisesti käsitelty monista myyttisistä näkökulmista, tulos osoittaa, että karhua voi suomalaisessa mytologiassa todella nimittää tuonpuoleisen ruhtinaaksi, vaikka suuri osa myyteistä ja niiden merkityksistä on kadonnut. Kansanrunojen peijaisrunoissa mainintoja kiertonimistä on runsaasti. Sumea kieli ja kiertoilmaisut ovat olleet kantava teema tässä työssä. Kiertonimet voi karkeasti luokitella a) eufemismeihin, jotka ovathellittely- tai lyyllittelynimiä b) sanakieltoihin, jotka ovat tabupohjaisia sekä c) toisintonimiin, jotka ovat kuvailevia, erilaisiin ominaisuuksiin kohdistuvia nimiä.

Artefakteina, meemeinä tähdistöt eivät ole pysyneet samoina, koska sekä nimet että tähdistöön kuuluvat tähdet ja tarut ovat vaihdelleet etnoastronomisissa käsityksissä paljon. On myös viitteitä siitä, että taito tulkita tähtien kieltä on koettu tietäjien salatiedoksi. Eepos on sankaritarina, elonkaava perustuu Proppin satukaavaan ja menestystarinoiden emotiostrukturiin. Rakenne luo muodon, jossa tarina ilmenee. Tarinoilla on kaavansa, mutta kombinatoriikan käyttö ja voima on suuri etnoastronomiassa. Kauniin Assawakon tarina tropiikin myyteissä vastaa länsimaista Afrodite-tarustoa. Osaltaan tähän työhön varmaan on johtanut sekin, että olen astrologiassa nousumerkiltäni olen Käärmeenkantaja. Kiitän lämpimästi taiteilija Vladimir Fominia suurenmoisesta työstä ja luvasta julkaista innoitukseni lähde kansikuvana. Voi sanoa, että tämän työn myötä löysin uuden maailman, ja jatko-osa toivottavasti tulee. Siihen on varattuna taivaanvalojen tarkastelu auringon, kuun ja ilman muutteiiden transformaatiot ympäristö- ja maaperäkysymys huomioiden.

Kuvio. Aiesopimus tiseni kanssa.

Tietohippu 3 Telos II.

Alussa olevan sisältöaihioinnin lopputulema on tässä vaiheessa selvillä ja arvioitavissa, miten kolmikanta toteutui. Millaisia älynväläyksiä syntyi, mikä jäi epämääräiseksi ja konstikkaaksi ymmärtää. Epäilemättä kaksi viime mainittua vaihtelle lukijan itnressien., tottumusten ja harjaantuneisuuden myötä. Haasteena on erilainen tapa tuoda ajatukset julki.

BLAST = Leimahdus (älynväläys, neronleimaus)

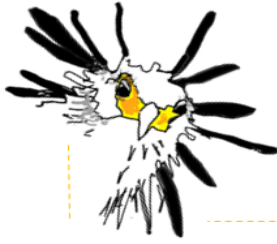
FUZZY = Sumeus (asteittainen, hämärä, epäselvä)

PURPLE = Konstikkuus (monimutkainen, korukuvioinen)

Alla punaisella merkitty uussanoitus kunkin kappaleen intentioista ja taustamerkityksistä..

- 1 tulkintatavoista** -> arvottamisen vaarat => **HYVÄKSYNTÄ**
- 2 diletantit** -> asianharrastajan arvo ja arvokkuus => **ARVOSTUS**
- 3 korpusmaisuuustrilogia** -> Kosmisen koostumus, III osa = **KEHITTELY**
- 4 konsensus** -> yhteisnäkemys, yksimielisyys => **STAGNAATIO**
- 5 väinämöisefekti** -> luovuus, bricoleur => **VILLI AJATTELU**
- 6 ugrame, universaalit** -> yleismaailmalliset rakenteet => **STRUKTUURI**
- 7 veediset periaatteet** -> intialaiset kuva-aiheopit => **VISUALISOINTI**
- 8 Muukin kivet** -> joululeikki ja siirtolohkareet => **KALLIOMAALAUSET**
- 9 Pentin tupa** -> tähtiin vievä kansanrunomotiivi => **KOSMOS**
- 10 kalliot** -> suomalainen peruskallio ja pystykalliot => **ETNOASTROMOMIA**
- 11 elämä** -> myyttinen vastapooli kuolemalle => **VESI-TULI ELEMENTIT**
- 12 puut** -> palvelonnan kohteina => **KOSMOGRAFIA**
- 13 hiisi** -> lehtometsä, myyttinen olento ja paikka => **HIISI**
- 14 kalliomaalaukset** -> hirviaiheet kosmossymboleina => **ZOEMA**
- 15 koherenssi** -> yhtenäisyys, johdonmukaisuus => **SISÄLTÖMOTIIVIT**
- 16 merkki** -> viestinnän väline => **SIGNUM**
- 17 ylinen** -> taivasmaailma kansanuskossa, tallin vintti => **TUONPUOLEINEN**
- 18 Tellus, taivasikävä** -> maa, taivas, koti => **LOKAATIO**
- 19 kiertonimet** -> sumeaa kieltä = **EUFEMISMIT**
- 20 nimet** -> tilannevaihtelu, identifiointi (yksilöinti ja kuvaus) => **KVALITEETTI**
- 21 objekti** -> huomiotta jäänyt kohde = **RAJAUS**

Kaikkia aihepiirejä on jollain tavoin käsitelty tai sivuttu tekstissä. ristillisessä perinteessä emyytti ylösnousemuskesta on keskeinen uskomus. Karhu, ursus arctos on ollut muinaissuomalasiten tuonpuoleisen hallitsija, jonka kodiksi on mielletty sekä Manala että Tunolea, maanlaiset kammiot ja avaruuden tähtitarhat sekä siinä välissä keskisen maailman tuonpuoleisuus elävänä metsänherrana, joka palautettiin peijaisten kalloriiteissa takaisin syntykotiin. Suomalaisten kalliomaalauksen perussignum on kuitenkin hirvi, joka on karun puoliso hieros gamos tasolla. Stagnaatio on mielen jumi.

SANASTO

Termejä

- Abjekti/o** Tässä termi poikkeaa taiteen ja kirjallisuudentutkimuksen abjektioista ja abjektista jonkin verran yksinkertaisempaan suuntaan. Samaa voisi sanoa olevan ”hylättynä olemisen tila”, jonka errauspoika eli karhunpentu tiettyssä iässä saa kokea, joskin rooli ovat vastakkaiset. Uroskarhu kokee äidin pennun uhkana ja vastenmielisenä, saattaa tappaakin poikasen. Karhu on tuolloin sananmukaisesti omillaan heitettyä maailmaan pärjäämään yksin. Abjektio tarkoittaa sananmukaisesti ”hylättynä olemisen tilaa”. Sanaa on tutkittu jälkistrukturalismissa jonain, joka luonnostaan häiritsee konventionaalista identiteettiä ja kulttuurin käsitteitä. Semiootikko Julia Kristevalle abjektio on inhon, kuvotuksen tai kauhun kaltainen tunnereaktio, joka syntyy, kun jokin uhkaa minuuden rajoja, kuten esim. mätäneminen tai likaisuus. Pääsääntöisesti tässä tekstissä abjekti tarkoittaa mitä tahansa torjuttua, unohdettua, aliarvostettua, kaltoin kohdeltua tai laiminlyötyä kohdetta, joka ilmenee piittaamattomuutena ei niinkään tunnereaktioina.
- Actsign** Toimintamerkki, joka esiintyy jollain tavoin toiminnassa keskeisenä tekijänä. Sitä edeltää presign eli edellysmerkki ja toiminnan kuvaus päättyy postsigniin, jälkimerkkiin. Tässä työssä postsignina on mm. jälkiviisaustarkastelu syntyneen sisällysluettelon pohjalta.
- Aitiologia/etiologia** Syy-seuraustutkimus, joka selvittää tai selittää mikä on syynä johonkin. Synonyymi etiologialle. Etiologinen myytti selittää, jonkin alun syyn, antaa nimen, tai lajiominaisuuden selityksen, syntymyyttinä luo historian jollekin paikalle tai perheelle.
- Analogia** Sanmankaltaisuussuhde
- Bricolage** Struktuurianalyttinen termi, jolla tarkoitetaan konkreettisen logiikkaa, jossa käytetään hyväksi havaintoja ja arkitodellisuutta päättelyjen pohjana, suomennettu myös ns. villiksi ajatteluksi. Yleensä kulminoituu erilaisiin etnisiin ajattelutapoihin, harjoittaja on bricoleur.
- Delfoi-menetelmä** Tulevaisuustutkimuksen metodi, joka tehdään kyselykierroksilla, josta muodostetaan vaihtoehtoisia kehityspolkuja, skenaarioita tulevaisuudesta.
- Emergenssi** Olemassaolon systeemeihin liittyvä käsite, joka tarkoittaa tietystä kokonaisuudesta nousevaa ja syntyvää uutta ilmiötä, ominaisuutta tai toiminnan tasoa.
- Energeia** Elinvoiman liikkuminen, kiinalaisten Qi
- Ergodinen** Sattumanvarainen, satunnainen; teksti, joka on haastavaa lukijalle monimutkaisuudessaan tai vaikeaselkoisuudessaan, kybertekstuaalisuus viittauksineen.
- Ergodinen semioitiikka** Ergodista näkökulmaa käytetään yleensä matemaattisessa tai IT-tutkimuksessa, tässä työssä ergodista lähestymistapaa on toteutettu semanttiselta kannalta. Miten merkityksen rakentaminen muodostuu rakenteena, rakenteesta, rakenteeksi.

Eksploraatiivinen tutkimus

Vähän tunnetulle tutkimusalueelle kohdistuva kartoittava tutkimus, joka voi auttaa tutkimuksen suunnittelussa, kuten tiedonkeruumenetelmän ja kohdehenkilöiden valinnassa. Tutkimustapa soveltuu mm. pilottitutkimusotteeksi, mutta johtopäätöksiä on tehtävä varovaisesti. Johtopäätös on avoin, tuloksena voi olla sekin ettei ao. tutkimusongelmaa ole olemassa tai ettei sitä kannata suorittaa. Sillä on yhteyksiä prediktiiivisen (ennustavan) analyysin kanssa, kun se keskittyy kerätyn datana tutkimiseen.

Eksploraatiivisessa tutkimuksessa käsitteitä ei välttämättä pystytä määrittelemään aikaisessa vaiheessa tutkimusta. Tutkimuksen kulkua voidaan hahmotella tiedon kertymisen kuvuaksena. Eksploraatiivinen tutkimus soveltuu tilanteisiin, joissa on tarkoitus tutustua ilmiöön tai saada siihen uusia näkökulmia tutkimustehtävän tai hypoteesien täsmällisempää muotoilemista varten. Eksploraatiivinen tutkimus tuottaa tutkijalle kokemusta, joka auttaa varsinaisen tutkimuksen muotoilua. Tässä työssä on koeteltu prepanamerikkalaisen kaavan soveltuvuutta astaalimytologiaan. Osoittautui ettei tähtitaruja voi erottaa antiikin mytologiasta eikä luonnonkansojen etnoastronomisia käsityksiä elinpiiristä ja sen ympäristöstä ja vuodenkierrosta. Aurinko ja kuu vaikuttavat oleellisesti vuoden ja päivän kiertoihin.

Etnoastronomia

Kansanomainen käsitys tähtitaivaan olemuksesta ja siihen liittyvät tarinat.

Emuu Jonkin eläinlajin syntytarussa kuvailtu lajin kantaisä tai äiti, lajin haltija.

Epiteetti Kalevalaisessa runoudessa nimeen lisätty vakiomääre, esim. lieto Lemminkäinen, vaka vanha vaka vanha Väinämöinen.

Futurolokinen

Eroittaa tarkastelun skenaariopohjaisesta tulevaisuuden tutkimuksen tavasta kohti surrealistista otetta, jollaisena se voi sisältää myös irrelevantteja aineksia tulkinnan osana. Koherenssi Sisäinen yhdenmukaisuus, yhtenäisyys tai samankaltaisuus ja järjestyys.

Intentio Pyrkimys tai tavoite

Juma Elää voimasanoina ja aggressiivina. Voi juma! Jumatsukka! jumalauta! Jumankekka! Jumavita! jne. Mahdollisesti jumala-sanat alkunsa, voi olla kantasana karhujen emuille juumin ukolle ja akalle. Olla jumissa on olla kiinni jossain, mistä ei pääse pois.

Kesäkolmio Tähtimuodostelma, johon kuuluvat tähdet Altair, Spica ja Vega. Mahdollinen todiste kalevalaisten runojen alkuperästä astraalimyyttisinä tarinoina.

Kielastaja Kalevalassa on kaksi neitoa, jotka nimittävät Väinämöistä kielastajaksi eli valehtelijaksi, pupun puhujaksi. Pesijätär Annikki, Ilmarisen sisko ei usko vesillä kulkijan selityksiä eräretkestä, eikä Manatar, manalan neito usko syytä, mikä tuo Väinämöisen Tuonen oville. Tämä Kielatajataru sopii hyvin tähtitaivaan kesäkolmion astraalimyyttiseksi kuvaukseksi.

Kihovauhkonen

Itä-Suomessa tunnetaan nimellä kihovauhkonen ja vastaa nykykäsitteenä ylivilkasta persoonaa ADHD:tä. Kihovanskoinen on yksi Kalevan pojista, eli jättiläisistä, joita aiemmin pidettiin jumalina.

Konsensus Yhteisymmärrys, jonkinlainen yksimielisyys, jossa enemmistön päätös pyrkii huomioimaan myös vähemmistössä olevat mielipiteet

Konstellaatio Tähtikuvio, joka muodostaa jonkin kuvitellun hahmon siihen mukaan otetuista tähdistä. Kuviot on virallistettu, pienemmät ja epäviralliset tähtikuviot ovat astromeja.

Korpusmaisuuus

Liittyy vertauskuvallisuuteen esimerkiksi ihmisestä kosmoksen tai rakennuksen vertauskuvana, tekstinä, symbolina, ja jossa keskeisenä toimijana on valittu korpus sekä näkökulma, josta sitä tarkastellaan.

Myrrysmies On sekä shamanoivan tietäjän että kuolleen karhun luonnehdinta.

Myteemi Rakennejako, jossa on seitsemäntositä (17) myteemilajia kuten luontomyteemi, fantasiamyteemi. Tähtitaivas on osa luontoa, mutta se on yhtä kiinteä osa kulttuuria ja sen myyttejä. Astraalimyteemit ovat perinteisesti ankkuroituneet kanonisuiuun tähtikuviosuon, joita nykyään on 88 tähdistää. Osa tähtitaivaan myteemeistä on jo kadonnut. Meemiä voisi ajatella myteemin subtekstiksi ja se on geenin kulttuurinen vastine. Meemin synnyllä on mekanismi ja sillä on muoto, joskin usein vaikea hahmottaa. Myteemi on luonteeltaan tekstuaalinen ja uskomuksellinen, meemi on aihio, josta myteemi syntyy.

Onnervoinen Kalevalaisessa kansanrunoudessa oravasta (*Sciurus vulgaris*) sumeakielinen nimitys. Työssä on käsitelty karhusta kiertoilmauksia ja niiden merkitystä tutkimukselle. Onnervoinen etymologia vaikuttaisi jollain tavoin kiertyvän nimeen Ursula vähän samaan tapaan kuin Helena tai Elina tulee hirven nimestä.

Paralleeli Rinnakkaistapaus, -ilmiö, -muoto, samansuuntainen

Peijaiset Karhunpeijaiset ovat jo unohtunut metsästysriitti, hirvipeijaiset olivat vielä 1900-luvun lopussa elävää kansanperinnettä ja osin ovat edelleenkin. Karhunpeijaisrunoja on säilynyt Suomen Kansan Vanhoissa Runoissa ja Kalevalassa. Hirvipeijasriitti on yleensä kolmivaiheinen 1) sarveiset 2) kaatajaiset ja 3) peijaiset.

Prediktiivinen

Ennustettavuus, ennusteet

Serendipiteetti

Kykyä tehdä sattuman ohjaamia löytöjä, yleensä sellaisesta aihepiiristä, josta löydön tekijällä on laaja tietämys, sattuman kautta tehtäviä oivalluksia ja löytöjä, mitä ei ole etsimässä, onnekas sattuma, esimerkiksi merkittävä lapsus on serendipinen tapahtuma.

Skenaario Kehityslinja tai -polku, jossa esitetään näkemys tulevasta, yleensä kolmen eri vaihtoehtona, huonoin, paras ja keskimääräinen.

Stagnaatio Talouden tai kehityksen pitkittynyt jämähtäminen paikoilleen. Kehitys ei etene, ollaan jumissa.

Symbioosi Lajien välinen yhteiselo ja vuorovaikutussuhde, josta molemmat hyötyvät.

Teleologia Tulee kreikan sanasta telos, "lopputulos"; logos, "oppi"), eli tarkoituksperäisyys tai päämäärähakuisuus. Sanalla tarkoitetaan myös filosofista oppia, jossa pohditaan tarkasteltavan kohteen (esimerkiksi jonkin toiminnan) tavoitetta ja myös oppia esimerkiksi kaikkeuden eli kosmoksenrakenteen ja järjestyksen tarkoituksperäisyydestä.

Trizologia Perustuu Genrich Altshullerin TRIZ-metodin ajatuksiin, josta on muodostettu semanttinen menetelmä, jolla triadista muodostuu tetra, sekä edelleen tarvittaessa X:n avulla meemikaava.

Meettelyllä voidaan ratkaista kolmas, neljäs ja viides tuntematon merkitystekijä, jos tunnetaan kolme perustekijää. Edistyneemmät tarvitsevat vain lähtökohdan, jotta neljä eksää ratkeaa.

Tuonpuoleinen

Yleistelmi, jolla tarkoitetaan toiseutta jossain toisessa ulottuvuudessa, metsässä, taivaalla, maan alla, lintukotomaassa, barbmossa. Tuonilmainen on taivaan ulottuvuudessa oleva tuonpuoleinen, manalainen on maan alla oleva vainaa tai muut haamuolento. Muuttolinnut lentävät horisonttiin näkymättömiin tuonpuoleiseen lintukotoon, jossa kurjet ja pygmit taistelevat keskenään. Muuttosuunnistuksessa on Linnunradalla osuutensa. Sanonta talvi tulee joutsenen siiven alla, voi viitata sekä syysmuuttoon että tähtitaivaan merkkiin.

Ugrame

Sana esiintyy tekstissä 46 kertaa. Se on keskeistermi metodiikassa, jolla korpusta on tarkasteltu. Kehityksen esivaiheessa kuviolla oli työnimenä prepanamerikkalainen kaava, joka perustui Claude Lévi-Straussin intiaanimyteistä tekemään struktuuriin. Kaavalla on universaali luonne ja suomalainen mytologia on rakenteeltaan samantapainen, joten siitä tuo esiamerikkalaisuus. Koska on oletettavissa kaavan olevan alkujaan ugrilaista alkuperää, niin kaava sai nimekseen lyhenteen ugrame. Kaava muodostuu kahdesta vastakkain asetetusta triadista ja sitä voi soveltaa mm. prediktiiviseen ennustavaan, ongelmanasetteluun.

Virokannos

Yksi Ison härän tappajista, mystinen ja myyttinen hahmo, josta tuli vaahteran haltija.

Virolainen

Tietäjän nimitys, karhun peitenimi, joka johtuu samankaltaisuudesta tainnoksissa olevan tietäjän ja ammutun karhun asennossa maata myrryllään, kädet ojentuna pään yläpuolelle.

Väinämöisefekti

Luova teko, joka perustuu Kalevalan runoihin: Katselevi kääntelevi, mitä tuostakin tulisi.

Zodiac

Eläinrata, vanhemmalta nimeltään siivattaratas. Tunnetaan astrologiassa kahtenantoista horoskoopimerkinä.

Tietohippujen sivistyssanat

Aktorikvaliteetti

Kehittämäni termi täydentämään kronotooppia (spatiotemporaalisuus). Viittaa nimensä mukaisesti toimijan/toiminnan laatuun.

Blast

Monimerkityksinen sana, joka on suomennettavissa lähinnä oivallukseksi eksploratiivista tutkimusotetta käytettäessä.

Fuzzy

Tyyliellinen tapa käsitellä asioita, käytännössä ilmenee kielessä kiertoilmauksina, peiteniminä tabuolennoista. Markku Varis nimittää kiertoilmausten käyttöä sumeaksi kieleksi.

Etnoastronomia

Myyteissä ja kansanuskomuksissa esiintyvä maailmankuva ja tähtitaivaan käsitteistö.

Eufemismi

Kaunisteleva tai kiertelevä ilmaus, jolla pyritään välttämään liian jyrkän tai epämiellyttävän sanomista,

Hiisi

Suomalaisen mytologian keskeinen termi, joka viittaa eränkäyntiin, hirveen, uhrilehtoon, kallioon, mytologiseen hahmoon esim. vesihiiteen jne.

Kronotooppi	Tunnetaan Vladimir Proppin luomana käsitteenä, Juri Lotman puhuu spatiotemporaalisuudesta, sananmukaisesti aikapaikka, liittyy teemaan aika ja avaruus.
Lokaatio	Sijainti, paikallistaminen. Tähtikuviot paikallistetaan ja tunnsitetaan usein jonkin kirkkaimman tai helposti havaittavan tähden avulla.
Motiivirealiteetti	Toinen täydentävä tekijä kronotooppiin. Termi kertoo kausaliteetista, syy-seurasuhteista tai arviointiprosessista, mm. riskiarvioinnista.
Purple	Anglosaksisen kirjallisuudentutkimuksen termi, joka viittaa koukeroiseen ja vaikeaselkaiseen tyyliin.
Signum	Merkintä, markkeri, osoitin.
Speireema	Sanskritissa tunnettu kundaliinituli, käärmetuli, joka pyritään henkisessä kehityksessä herättämään.

Sisällysluettelon sivistyssanat

Astraalimeemi	Tähtiä koskeva, tähtiin perustuva, tähtiin liittyvä meemi, merkityksiä ja artefakteja esim. myyttejä, tähtikartoja ja uskomuksia.
Emotionaalinen	Tunteisiin liittyvä, tunteet muodostavat elonkaavassa ja elämässä oman järjestelmänsä toiminnan piireinä, myytit herättävät tunteita.
Foristiikka	Viittaussuhde joka jakautuu viiteen eri lajiin, olevaan, edeltävään, seuraavaan, ulkoiseen ja sisäiseen, perustuu humanistiseen tutkimustermiin "phoric".
Idolianalyysi	Jumalkuviin ja palvontaan perustuva rinnastumenetelmä, jossa vanhat uskomukset saavat nykyaikaisia vastineita
Intuitio	Vaistonvarainen näkemys, nopea sisäinen käsittäminen tai aavistaminen
Kaanon	Ohjeistus tai säännöstö, jonka mukaan arvotetaan musiikkia, kirjoja tai esitystä, uskonnollisessa kielessä virallisten hyväksytyjen tekstien luettelo.
Kanonisointi	Katolilaisuudessa käytetty nelivaiheinen pyhimykseksi julistamisen prosessi. Menettely, joka on mahdiollista ylesittää myös muun totena tai kunnioitettavana pidettävän määrittelyprosesseihin, kuten esim. skeptikkojen järjen ja tieteen palvontaan tai jumalisuuden määrittely- ja ylläpitoprosesseihin.
Ketsuan pacha	Aimara- ja ketsuaintiaanien mytologiaan perustuva maailmankuva
Kombinatoriikka	Joukkojen osa-alueiden yhdistämisen säännöstö

Korpus	Valitun tekstiaineksen muodostama kokonaisuus, tekstikokonaisuus
Kosmos	Maailmankaikkeuden järjestynyt kokonaisuus, sama kuin universumi, tutkimus jakautuu kosmografiaan, kosmogoniaan, kosmologiaan ja eskatologiaan. Kosmologia tutkii avaruuden olemusta kokonaisuutena, kosmografia selvittää avaruuden ilmenemisuotoja ja siihen liittyviä piirteitä. Kosmogonia on alkuräjähdysteorioiden ja muisen syntymyyttien ainesta, eskatologia taas edustaa maailmanlopun enteiden tutkimusta ja ennusteita. Termit sopivat sekä astrofyyriseen tutkimukseen että tekstuaalisuuden tutkimukseen.
Meemit	Kulttuurin merkitysalkio, joka tahtoo elää ja levitä, vastaa luonnontieteiden geenii ja noudattaa samantapaista elonjäämiskilpailua kuin geenit.
Meemistö	Sisältää perusaetelman, joko 15-kohtaisella merkitysjaolla tai 17-kohtaisella myteemijaolla. Eri korpuksissa on erilainen meemistö, kaikki 17 meemilajia ei ole aina hahmotettavissa tarkasteltavassa kohteessa. Usein kolme meemilajia toimivat yhdessä.
Mytonen	Korvaa perinteisen ja totutun jumala/jumalar termin suomalaisessa mytologiassa ja ilmaisee sukupuolen, Panu on naispuolisena Panutar. Tunnistemuoto, joka nen-päätteisenä on maskuliiniolio ja tar-päätteisenä feminiinen olio.
Myyttisyys	Perustuu sekä tarinoihin että uskomuksiin sekä täydentyy sananparsilla, kielikuvilla ja sananparsilla.
Noeettinen	Sisäinen ja herkkävaistoinen tietoisuuden tapa, erityisherkillä ominainen ajattelutapa, joskus sekoitetaan salaopilliseen tietoon
Puheakti	Tutkijoiden Searle ja Austin tunnetuksi tekemä puhunnan lajien analysointi.
Runomatriisi	16-osainen matriisi, jossa käytetään hyväksi merkitysten kerroksellisuutta ja Tapahtuman merkitysavaruuksia toiminnan, teon ja tavan välisenä vuorovaikutussuhteena, ergodisen semiotiikan perustyökalu, jonka alkuna voi käyttää CLA (Causal layered analysis) metodia.
Struktuuri	Rakenne, joka voidaan mallintaa yleiseksi kantavaksi voimaksi.
Symboliikka	Merkkitaito, jolla voidaan ymmärtää vertauskuvallisuutta ja merkin tarkoitetta
Telos	Päätös, tarkoite, jossa on sekä alkuasetelma aikomuksena ja tavoitteen (telos 1) sekä lopputuloksena, saavutuksena. (telos 2)
Telosprosessi	Alun ja lopun välinen toimintaketju, joka huipentuu jossain vaiheessa, tekstin luomisprosessi alusta loppuun.
Universaali	Ylikulttuurinen meemi, joka pohjimmiltaan on samankaltainen kaikissa ihmiskulttureissa kuten esimerkiksi perustarpeet.
Ursus Arctos	Karhun latinalainen nimi, pohjaisen (pohjoisen) tähtitaivaan mahtihahmo, tekstin mytologisesti merkittävä nimikkoeläin, tuonpuoleisen ruhtinas, jolla on runsaasti kiertonimiä
Zoema	Etnotaksonominen, luokitteleva termi, jota Clade Lévi-Strauss on ehdottanut otettavaksi käyttöön. Eläinkuntaan kohdistuva myyttinen aihe ja spesifi meemi.

Kirjallisuus

Allen Richard Hinckley.

The Star names Their Lore and Meaning; Dover Publications, Inc. ISBN 0-486-21079-0, 1963

Almeida Ileana, Haidar Julieta.

The Mythopoetical model and logic of the concrete in Quechua cultur: Cultural and trans cultural transation problems (Mytopoeettinen malli ja Ketsua-kulttuurin konkreettisen logiikka: Kulttuurisen ja transkulttuurisen tulkinnan ongelmia).

Barentine John S. The Lost Constellaitons, Springer ISBN 978-3-319-22795-5, 2016

Bayley Harold.

The Lost Language of Symbolism, The ORigins of SYmbols, Mythologies & Folklore Vol. I -II, Bracken Books, 1996

Plunket Emmeline.

Callendars and Constellations of the Ancient World, Senate 1997 (original 1903)

Castrén Paavo. Antiikin myytit, Otava, 2017

Cornelius Geoffrey.

The Complete Guide to the Constellations. The Starwatcher´s essential Guide to the 88 Constellations, their Myths and Symbols. With full-coloure illustrations by Emma Harding, Duncan Baird Publishers, 2005 7 and the Starlore handbooks, an Essential Guide to the Night Sky, Chronicle Books 1997. Obs! Only Covers are different, both books are similar, the content is same in both books.

Dolan Marion.

Astronomical Knowledge Transmisiion Through Iillsutrated Aratea Manuscripts, Springer, e- ISBN 978-3-319-56783-9, 2016

Douglas Mary.

Puhtaus ja vaara – Ritualistisen rajanvedon analyysi. suom. Virpi Blom ja Kaarina Hazard; Vastapaino, Tampere 2000

deGrasse Tyson Neil.

Tähtitiedettä kiireisille, esipuhe Esko Valtaoja, Aula & COsuom. J. Pekka Mäkelä 2018

Eratosthenes and Hygimus

Constellation Myths with Aratu´s Pahenomena, A new translation by Robin Hard, Oxford world´s classics 2015

Ervast Pekka

Kalevalan avain, Suomalaista salatiedettä I, Teosofinen kirjakauppa ja kustannusliike 1916

Hard Robin, (transl.) Erastosthenes and Hyginus. Constellation Myths with Aratus´s Phaenomena, A new translation by Robin Hard, Oxford World´s Classics, 2015

Hautala Jouko.

Jumin keko, tutkielmia kansanrunosutieteen alalta. toim. Jouko Hautala, SKS 1960

Hiltunen Ari

Aristoteles Hollywoodissa – Menestystainan kaava, Gaudeamus 2010

Kailo Kaarina

Wo (men) and Bears – The Gifts of Nature, Culture and Gender Revisited, edited by Kaarina Kailo, 2008

Karhu J.

Karhun synty, vertaileva tuktimus, Karhututkimuksia II, 1947

Karhun kannoilla – sympousimi, Pori 11.-13. marraskuuta 2005, toim. Clive Tolley

Kuusi Matti.

Roolit ja särmät, Otava 1986

Kuusi Matti.

Jumin keko ss. 112-143, Jumin keko Tutkielmia kansanrunosutieteen alalta, toim. Jouko Hautala, SKS Tietolipas 17, 1960

Koski Kaarina.

Kuoleman voimat. Kirkonväki suomalaisessa uskomusperinteessä. SKS 2011

Lacrenet Manu

Blast – osat I ja II, Röykkiö ihraa ja Pyhän diilerin olemus, suom. Heikki Kaukoranta, WSOY 2011

Lagespetz Kari

Tarkoituksenmukaisuus elävässä luonnossa ja sen selitykset, Tieteessä tapahtuu Vol 16 Nro 8 (1998)

Levy David H.

Tähtitaivas, Ihmeellinen luonto, johdanto Robert Burnham, toim John O´Byrne, Gummerus 1997

Lehikoinen Heikki.

Katkerä Manalan kannu. Kuoleman kulttuurihistoria Suomessa, SKS 2011

Lehtinen Sakari. Tähtitaivaan tarinoita, moniste planetaariomateriaali, pdf www.ursa.fi, 2010

Lévi-Strauss Claude.

The Raw and the Cooked, Introduction to a Science of Mythology, Volume I, translated from the French by John and Doreen Weightman, Harper & Row, Publishers 1964

Lévi-Strauss.

From Honey to Ashes. Introduction to a Science of Mythology, volume Two, translated from the French by John and Doreen Weightman, The University of Chicago Press 1973

Lévi-Strauss Claude.T

The Origin of Table Manners, Mythologiques, Volume 3, translated from the French by John and Doreen Weightman, The University of Chicago Press., 1978

Lévi-Strauss Claude.

Naked Man, Introduction to a Science of Mythology, Volume 4, translated from the French by John and Doreen Weightman, Harper & Row, Publishers 1981

Lévi-Strauss Claude.

The Jealous Potter, translated by Bénédicte Chorié, The University of Chicago Press, 1996

Monroe Jean Guard and Williamson Ray A.

The Dance in the Sky, Native American Star Myths

Nirvi R. E.

Sanankieltoja ja niihin liittyviä kielenilmiöitä itämerensuomalaisissa kielissä, SKS 1944

Olcott William Tyler.

Star Lore, Myths, Legends, and Facts. Dover Publications, Inc. 2004

Mäensyrjä Pentti

Korpiemme kontio – Eilen, tänään, huomenna, Nostalgia-sarja, Otava 2. painos 2010

Pentikäinen Juha.

Saamelaiset , Pohjoisen kansan mytologia, SKS 1995

Pentikäinen Juha.

Karhun kannoilla – Metsänpitäjä ja mies, Etnika Oy, 2005

Piekkola Hannu.

Kalevala. Matkaopas tähtiin. Hereticum

Pouru Laura et al. toimittanut

Pentti Malaska. Ennalta näkijä, edellä kulkija, Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry, pdf 2017

Rissanen Veikko

Kitusen kintereillä - Teos karhunkaatajasta. WSOY 1988

Råman Marita

Kielastaja, supisuomalainen mytologia, 2009

Salo Unto

Olevaisuus ja sen valtiut, Muinaissuomalaisten maailmanymmärrys, Kalevalasiet myytit ja uskomukset I, Amanita 2013

Salo Unto

Tuoni, Pohjola, Taivas – Arkelogian ja kalevalaisten runojen tuonelat, Kalevalaiset myytit ja uskomukset III, Amanita 2013

Schefferus Johannes

Laponia eli Lapin maan ja kansan uusi ja todenmukainen kuvaus, jossa esitetään..., latinan kielestä suom. Tuomo Ikonen. 2. p. Karisto 1979

Searle John. R.

Speech act: An essays in the Philosophy of language, Cambridge University 1969

Slone Thomas H. One Thousand One Papua New Guinean Nights, Folktales from Wantok Newspaper, volume I: Tales from 1972-1985; Volume II: Tales from 1986-1997, Indices, Glossary, References and Maps. Translated and Edited Thomas H. Slone (original 1912 by Williams & Norgate)

Staal Julius D.W.
The New Patterns in the Sky, Myths and Legends of the Stars,, 1988

Therman Erik Noitien ja paimentolaisten parissa, WSOY 1990

Uther Hans-Jörg
The Types of International Folktales. A Classification and Bibliography osa I – III;
I Animal tales, tales of magic, religious tales, and realistic tales, with an introduction; II Tales of the stupid ogre, anecdotes and jokes, and formula tales; III Appendices), Academia Scientiarum Fennica, 2011

Varis Markku. Sumea kieli. Kiertoilmauksen muto ja intentio nykysuomessa, SKS 1988

Vauhkonen Antti Kalevanpoika
Kihovauhkonen Kalevanpoika, ISBN: 9789529242658, 2008

Venkula Jaana
Tekemisen taito, kirjoittaja ja Minerva Kustannus Oy 2008

Wettenhovi-Aspa Georg Sigurd
Kalevala ja Egypti, Suomen kultainen kirja II, Salakirjat 2017, (ap. 1935)

Vinokurova Irina.
Vepsäläisten mytologis-uskonnollisista käsityksissä ss. 136-151, Vepsä.Maa,kansa,kulttuuri, toim. Lasse Saressalo SKS 2005

Kurssit:

Pitz-Koponen Maija, Veediset periaatteet, Hartola, <https://www.aava-art.fi/kurssit/>

Hoppály Mihály, Etnosemiotikka, Helsingin yliopisto, HY 1998

Halonen Ilpo, Filosofian luento, HY(poimittu 15.3.2019 Ilpo Halonen <http://www.helsinki.fi/hum/fil/tietfil/Luento05.htm>)

Julkaisemattomat lähteet:

Ilomäki Henni.

Eläinten nimittäminen ja luontosuhde. Petojen roolit pohjois. ja
rajakarjalaisissa kalevalamittaisissa runoissa. Seminaari 333, HY. 1966

Nettilähteet:

Alkuperäisten intiaanikansojen tähtimyytit/Ethnoastronomia

<https://www.slideshare.net/jcurtfernandez/ethnoastronomy-the-people-and-the-stars>

<https://sciencecases.lib.buffalo.edu/collection/sample-cases/pleiades.pdf>

<https://wheninbulgaria.wordpress.com/2016/03/14/%D0%BA%D1%83%D0%BA%D0%B5%D1%80%D0%B8-dance-of-the-mummers/> (poimittu 20.11.2019)

<http://btvnovinite.bg/gallery/bulgaria/obshtestvo/surva-e-chast-ot-spisaka-na-junesko-za-nematerialno-kulturno-nasledstvo.html>
<https://www.slideshare.net/jcurtfernandez/ethnoastronomy-the-people-and-the-stars>

Mystic tree of Life (The Speirema)

CRC World Dictionary of Plant Names: Common Names, Scientific Names, Eponyms, synonyms and Etymology

https://books.google.fi/books?id=HsGJDwAAQBAJ&pg=PA104&dq=speirema+Christian&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwinx6_p9qrnAhVVrosKHWZAK0Q6AEIPDAC#v=onepage&q=speirema%20Christian&f=false

Christian Kundalini Science

https://books.google.fi/books?id=u6JDwAAQBAJ&pg=PP13&dq=speirema+Christian&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwinx6_p9qrnAhVVrosKHWZAK0Q6AEIMjAB#v=onepage&q=speirema%20Christian&f=false

Guirinus

<https://www.quora.com/What-was-the-significance-of-the-Roman-god-Quirinus> poimittu 8.3.2020

Inca mythology

[https://wikivisually.com/wiki/Pacha_\(Inca_mythology\)#Meaning_of_pacha;](https://wikivisually.com/wiki/Pacha_(Inca_mythology)#Meaning_of_pacha;)
Poimittu 6.9.2019

Kalevala

Uusi Kalevala (1849 vuoden versio) netissä: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/101044/Kalevala.pdf?sequence=1&i>

Austin speech act

Noin 453 000 tulosta (0,09 sekuntia)

How to do things with Austin and Searle: Speech act theory and literary criticism
SE Fish - MLN, 1976 - JSTOR
In the second scene of the second **act** of Coriolanus, the tribunes Brutus and Sicinius decide that in order to bring about the hero's downfall they need only leave him to his own (verbal) devices. They know that he cannot be named consul until he asks the citizens for their votes ...
☆ Viittausten määrä 218 Aiheeseen liittyviä artikkeleita Kaikki 4 versiota

Austin on locutionary and illocutionary acts
JR Searle - The philosophical review, 1968 - JSTOR
... **Austin** says that each is an abstraction from the total **speech act**, but the difficulty is that for a large class of cases—certainly all those involving the performative use of illocutionary verbs—there is no way of abstracting the locutionary **act** which does not catch an illocutionary **act** ...
☆ Viittausten määrä 516 Aiheeseen liittyviä artikkeleita Kaikki 4 versiota

Speech acts in context
M Sbisà - Language & Communication, 2002 - Elsevier
... An all-inclusive context would make situatedness disappear and reduce the **speech act** to **Austin's** caricature of the constative utterance as 'the ideal of what would be right to say in all circumstances, for any purpose, to any audience, etc.' (**Austin**, 1962, p. 146) ...
☆ Viittausten määrä 179 Aiheeseen liittyviä artikkeleita Kaikki 7 versiota

[PDF] A critical look at speech act theory
J Allwood - Logic, pragmatics and grammar, 1977 - researchgate.net
... problems discussed above with **Austin's** theory also apply to Searle's theory. Searle himself points to the difficulties with the **act** terminology (Searle 1969, 24), but retains it all the same. In fact, Searle makes things a little worse since he introduces the term **speech act** where **act** ...
☆ Viittausten määrä 103 Aiheeseen liittyviä artikkeleita Kaikki 8 versiota

SOS! Toden puhuen en muista, mistä kaikista lähteistä olen puheaktista lukenut, ja koska sovelluksen tekaissut. Alkuperäinen väite on kyllä olemassa, varmasti.

[PDF] [williamstarr.net](#)

[PDF] [academia.edu](#)

[PDF] [researchgate.net](#)

Kanonisointi

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Kanonisointi>

Lyhenteet:

SKS Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, www.finlit.fi ;

SKVR Suomen Kansan Vanhat runot, www.finlit.fi_Haku

Kuvat:

Välilehtien I ja II kuvat. Parikkalan patsaspuisto, kuva Kimmo Heikkilä

Välilehti III Parikkalan patsaspuisto. <https://www.rantapallo.fi/matkailu/jenkkisivusto-listasi-suomalaiskohteen-maailman-kammottavimpien-paikkojen-joukkoon/poimittu> 25.3.2020

Muut kuvat kirjallisuustähteistä ja Studio meemimiksaus (Marita Råman, Samuli Råman)

Aion, Gaia ja vuodenajat

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4e/Aion_mosaic_Glyptothek_Munich_W504.jpg poimittu 17.3.2020

Eläinrata ja sen symbolit

<https://www.britannica.com/topic/zodiac>, poimittu 18.2.2020

10 Myths About Solar Panels — Busted | Solar Power Authority

<https://www.solarpowerauthority.com/10-myths-about-solar-power-busted> ▼

Despite the overwhelming growth of residential solar installations, many myths remain about solar power. Here are the top 10 solar power myths — and the facts that refute these myths. Myth: Solar panels do not work well in cold climates. Fact: Most solar panels actually work best in cold, sunny conditions. Conductivity increases in cold temperatures, making electricity flow more efficiently ...

Solar deity - Wikipedia

https://en.wikipedia.org/wiki/Solar_Myth ▼

◀ **Summary** Overview Solar myth Solar barge and sun chariot ▶

A solar deity is a sky deity who represents the Sun, or an aspect of it, usually by its perceived power and strength. Solar deities and Sun worship can be found throughout most of recorded history in various forms. The Sun is sometimes referred to by its Latin name Sol or by its Greek name Helios. The English word sun stems from Proto-Germanic *sunnō.

Lisätietoja osoitteessa en.wikipedia.org - Teksti tarjotaan CC-BY-SA-lisenssillä

Solar Energy Myths & Facts | SolarCraft

<https://solarcraft.com/solar-energy-myths-facts> ▼

Solar energy is a rapidly growing field and there are a lot of myths regarding solar power. Many of the arguments against solar are based on outdated or incorrect information. We are setting the record straight on some of the most common solar energy myths:

Myths and Facts - Center for Energy Education

<https://center4ee.org/debunking-solar-myths> ▼

Myths and Facts about Solar Energy. North Carolina is home to a thriving solar industry that now ranks second in the nation for installed solar capacity. You have probably seen these large, utility-scale ground-mounted photovoltaic (PV) ... Center for Energy Education.

Myths of Solar Power | Sciencing

<https://sciencing.com/myths-solar-power-22753.html> ▼

The search for clean energy has made solar power one of the fastest growing power generation technologies in the world. Germany, in particular, has embraced solar generation, producing as much as 5 percent of the country's electricity from the sun. While solar offers considerable benefits, the myths and misconceptions ...

Solar Eclipse Myths From Around the World

<https://www.nationalgeographic.com/news/2013/11/131101-solar-eclipse...> ▼

Solar Eclipse Myths From Around the World. People around the world, and through time, have come up with many a tale to explain the sun's disappearance. Solar Eclipse 101.

7 Solar Myths — Busted - Renewable Energy World

<https://www.renewableenergyworld.com/2016/10/07/7-solar-myths-busted> ▼

The U.S. solar industry expects to install a record-breaking number of solar panels in 2016, a 94 percent increase from last year. In fact, the U.S. is now producing more solar panel systems than natural gas power plants. But although the demand for solar panels is growing and the installation price is dropping, urban legends still remain.

Solar Energy Myths Debunked: Caribbean SolarIsland Energy

<https://solarisland.energy/solar-myths> ▼

Solar Myths At SolarIsland Energy, we are committed to providing our clients with the best possible performance solar energy and renewables solutions. We take ...

Shining A Light On Five Solar Myths - Sunrun

<https://www.sunrun.com/home-solar-blog/solar-myths> ▼

Well, we Sunrunners are here to set the record straight by busting five common home solar myths so you can learn how solar really works, and how it can help you prepare for the future. Myth #1: Solar Panels Don't Produce Energy in the Fall and Winter. This is one of the most common myths about solar energy.

Lunar Myths, Legends and Folklore

<https://www.learnreligions.com/lunar-folklore-2562381> ▼

In some countries, a halo around the moon means bad weather is coming. From a folkloric standpoint, however, many traditions of weather magic indicate that a lunar halo means rain, snow, or other foul atmospheric conditions are on the way.

Lunar Eclipse Myths From Around the World

<https://www.nationalgeographic.com/news/2014/4/140413-total-lunar-eclipse-myths-space...> ▼

Lunar Eclipse Myths From Around the World. Many cultures view the disappearance of the moon as a time of danger and chaos. 3 Minute Read. By Jane J. Lee, National Geographic.

10 Interesting Myths and Legends About the Moon | Exemple

<https://exemple.com/legends/10-Interesting-Myths-and-Legends-About-The-Moon> ▼

Thanks for this interesting read. I always enjoy reading about random myths, legends, and folklore. This particular subject reminds me of when I was researching about the lunar ...

7 Myths and Theories About the Moon - HISTORY

<https://www.history.com/news/7-unusual-myths-and-theories-about-the-moon> ▼

27.8.2013 · 7 Unusual Myths and Theories About the Moon. ... psychiatric patients at London's Bethlehem Hospital were shackled and flogged as a preventive measure during certain lunar phases.

Ikäraja: TV-PG Videon kesto: 5 minuutti

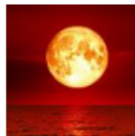
Blood moon: lunar eclipse myths from around the world

theconversation.com/blood-moon-lunar-eclipse-myths-from-around-the-world-100548 ▼

Lunar Malevolence

A Friendlier Face

A Misleading History

For many ancient civilisations, the "blood moon" came with evil intent. The ancient Inca people interpreted the deep red colouring as a jaguar attacking and eating the moon. They believed that the jaguar might then turn its attention to Earth, so the people would shout, shake their spears and make their dogs bark and howl, hoping to make enough noise to drive the jaguar away. In ancient Mesopotamia, a lunar eclipse was considered ...

Lisätietoja osoitteessa theconversation.com

It's Just a Phase: The Supermoon Won't Drive You Mad ...

<https://www.livescience.com/7899-moon-myths-truth-lunar-effects.html> ▼

The Moon, Tides and You

Studies of Full Moon Effects

Myths Persist

The human body is about 75 percent water, and so people often ask whether tides are at work inside us. The moon and the sun combine to create tides in Earth's oceans (in fact the gravitational effect is so strong that our planet's crust is stretched daily by these same tidal effects). But tides are large-scale events. They occur because of the difference in gravitational effect on one side of an object (like Earth) compared to the other. Here's h...

Lisätietoja osoitteessa livescience.com

25 Weather Myths and Faux Pas | The Weather Channel

<https://weather.com/science/news/25-weather-myths-faux-pas-20131105> ▼

5.11.2013 · Myth: Lightning never strikes twice. Some weather myths are simply benign and worth a chuckle. Some stubborn myths are dangerous. We're highlighting and debunking 25 ...

Kirjoittaja: Jon Erdman

Meteorological Myths: "Contrail vs. Chemtrails" - YouTube

<https://www.youtube.com/watch?v=UzcE2laPsAE> ▼

11.5.2013 · After another great favorite season I dive into a highly debated battle of trails!

Kirjoittaja: Fox 9 Now | KNIN

Näyttökerrat: 25K

Meteorological Myths: "The Owyhee Mountains cause ...

<https://www.youtube.com/watch?v=dpFo4LAlmyI> ▼

7.5.2013 · Another favorite season from Maddy at Ustick Elementary and the reason why splitting storms are not caused by the mountains.

Kirjoittaja: Fox 9 Now | KNIN

Näyttökerrat: 81

Weather Myths for Kids

<https://www.activityvillage.co.uk/weather-myths> ▼

Learn about weather myths from years ago - such as Red Sky At Night - and discover whether there is any scientific truth in them. The scroll down and enjoy all our fun weather myths printable activities! Where Do Weather Myths Come From? Today we're lucky to have accurate weather forecasting thanks to satellite pictures, radar systems and other meteorological instruments, but in ancient ...

Bad Meteorology - Penn State College of Earth and Mineral ...

<https://www.ems.psu.edu/~fraser/BadMeteorology.html> ▼

The Bad Science and Bad Meteorology pages have been cited by over 3000 other web pages, and in books, magazines, and on TV. Examples of Bad Meteorology: The reason clouds form when air cools is that cold air cannot hold as much water vapor as warm air. Wash your hands of ...

Skeptic - Climate Cold Reading: Meteorological Myths of ...

https://www.skeptic.com/reading_room/meteorological-myths-of-farmers-almanacs ▼

Meteorological Myths of Farmer's Almanacs. by Karen Stollznow. As I write, it's that time of the year again when the weather almanacs appear in the bookstores. ... It would really help my faith in skeptics and skeptic magazine, if the skeptics behaved like skeptics and stopped behaving like politicians.

meteorological myths Archives - HellerWeather

<https://hellerweather.com/tag/meteorological-myths> ▼

upcoming: 100th american meteorological society annual meeting - january 12-16, 2020 HellerWeather Training, coaching and guidance for broadcast meteorologists in weather content creation on all ...

Debunking 5 Myths About Meteorologists - Forbes

<https://www.forbes.com/.../2015/11/01/debunking-5-myths-about-meteorologists> ▼

1.11.2015 · Debunking 5 Myths About Meteorologists a leading international expert in weather and climate, was the 2013 President of American Meteorological Society (AMS) and is Director of the U ...

Kirjoittaja: Marshall Shepherd

Oral literature - Myth | Britannica

<https://www.britannica.com/art/oral-literature/Myth> ▼

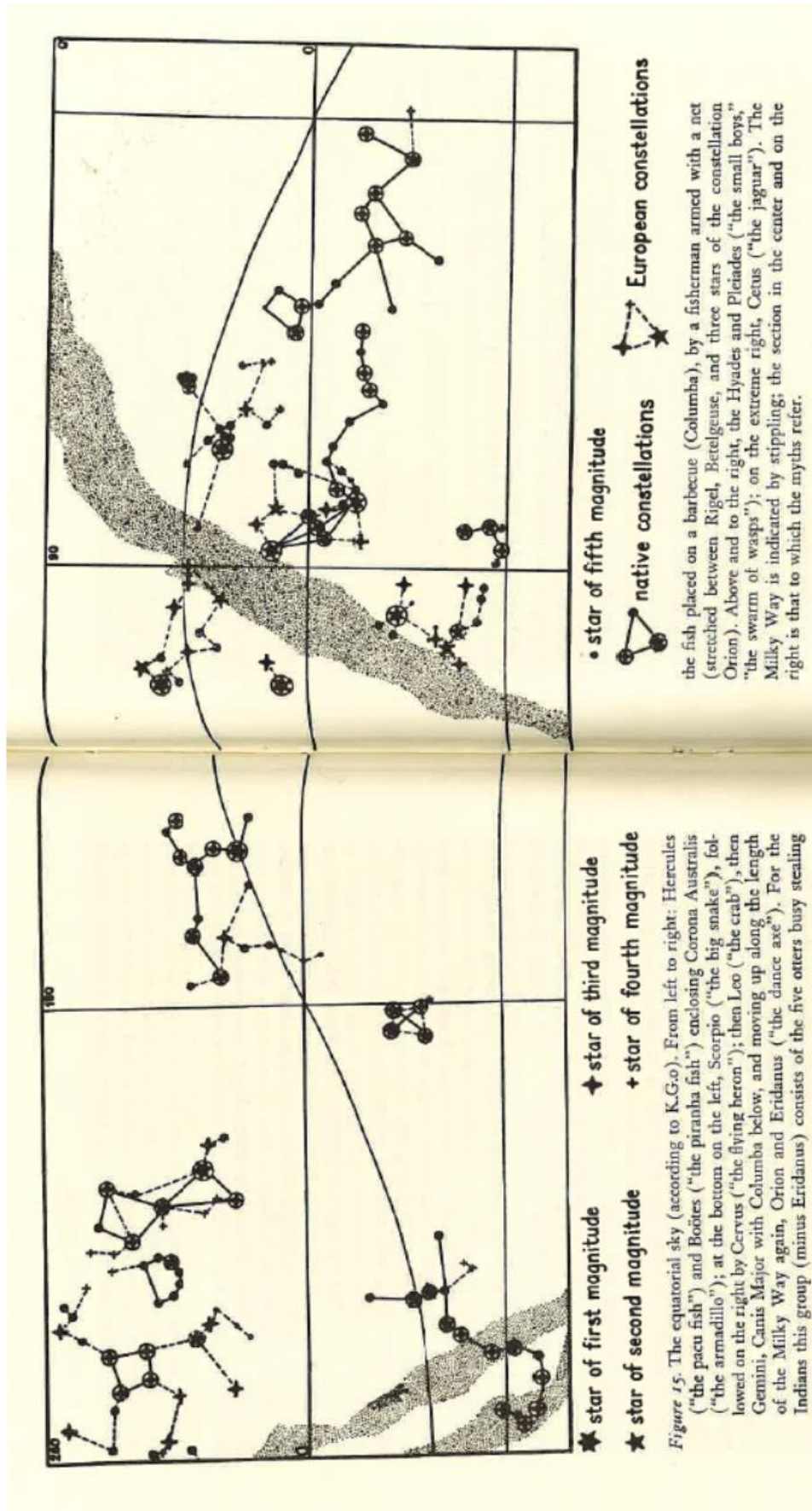
Oral literature - Oral literature - Myth: Myth is a particular form of oral literature, the subject of which is cosmological. It was earlier thought that many such stories were explanatory. A few undoubtedly are, including those of "that is why the camel has a hump" variety, but most are not, even though intellectual curiosity (sometimes expressed through the notion of the quest, for ...

1 Andromeda – Andromeda
2 antlia-ilmapumppu
3 apus – paratiisilintu
4 aquarius – veimies
5 aquila – kotka
6 ara – alttari
7 aries – oinas
8 auriga – ajomies
9 bootes – karhunvartija
10 caelum – veistotalttta
11 camelopardalis – kirahvi
12 cancer – krapu
13 canes vatici – ajokoirat
14 cnis major – iso koira
15 canis minor
16 capricornus – kauris
17 carina – köli
18 cassiopeia . kassiopeia
19 centaurus – kentauri
20 cepheus – kefeus
21 cetus – valaskala
22 chamaeleon – kameleontti
23 circinus – harppi
24 columba – kyyhkynen
25 coma berenices -berenniken
hiukset
26 corona australis – etelän
kruunu
27 corona borealis – pohjan
kruunu

28 corvus & crater – korppi ja
malja
29 crux – etelän risti
30 cygnus – jotusen
31 delphinus – delfiini
32 dorado – kultakala
33 draco – lohikäärme
34 equuleus – pieni hevonen
35 eridanus – eridanus
36 fornax – sulatusuuni
37 gemini – kaksoiset
38 grus – kurki
39 hercules – herkules
40 horologium – heilurikello
41 hydra – vesikäärme
42 hydrus – etelän vesikäärme
43 indus – intiaani
44 lacerta – sisilisko
45 leo & leo minor leijona
ja pieni leijona
46 lepus – jänis
47 libra – vaaka
48 lupus – susi
49 lynx – ilves
50 lyra – lyyra
51 mensa – pöytävuori
52 microscopium – mikroskooppi
53 monoceros – yksisarvinen
54 musca – kärpänen
55 norma – kulmaviivoinen
56 octans – oktantti

57 ophiuchus – käärmeenkantaja
58 orion – Orion
59 pavo – riikinkukki
60 pegasus – pegasus
61 perseus – perseus
62 phoenix – feeniks
63 pictor – maalari
64 pisces – kalat
65 piscis austrinus – etelän kala
66 puppis & pyxis – peräkeula &
kompassi
67 reticulum – verkko
68 sagitta - nuoli
69 sagittarius – jousimies
70 scorpius – skorpioni
71 sculptor – kuvanveistäjä
72 scutum – kilpi
73 serpens – käärme
74 sextans – sekstantti
75 taurus – härkä
76 telescopium – kaukoputki
77 triangulum – kolmio
78 triangulum australe – etelän
kolmio
79 tucana – tukaani
80 ursae major – iso karhu
81 ursae minor – pieni karhu
82 vela – purje
83 virgo – neitsyt
84 volans – lentokala
85 vulpecula – kettu

LIITE

Kuva. Etnoastronomia versus astronomia Claude Lévi-Straussin mukaan Mytologiikoita teoksessa. Tässä symboliikassa viivalla on tärkeä rooli, katkeamaton viivat kertoo natiivikäsitksen tähdistöön kuuluvista tähdistä, katkoviiva eurooppalaisen kombinaation.